

# ЛЕЗГИ

Газет

Жуван Ватан,  
ватанэгълияр хуьх!



1920 – йисалай акъатзава

№ 20 (10665) хемис 14 – май, 2015 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

## ИГИТ ШЕГЪЕРАР



Мурманск



Смоленск

## Чехи Гъалибвили 70 йис Ватандин баркаллу сувар



Шикил ягъайди - Гъ. ИСАЕВА

### Махачкъала

Нариман ИБРАГЪИМОВ

**Чехи Гъалибвили сувар!** Гитлеран Германиядал, дуньядин вири халкъар луквиле тваз клан хъайи фашизмдин сиясатдал гъалибвал къачур сувар! Россияди, гъак! СССР-дик кваз хъайи республикайри, дуньядин гзаф маса уьлквейри гурлудаказ къаршиламишай Гъалибвили 70 йисан юбилейдин сувар! Ислягъвал клани, къени ниятрин, дуствал вине къазвай халкъари, миллионралди инсанри юбилейдин 9-май ции геьеншдаказ къаршиламишна. Москвадилай эгечна, гъар са республикада, областда, крайда, шегъерда, хуьре юбилей еке тешкилувал аваз, дяведин, зегъметдин агъзурралди ветеранрин, жегъилрин, аялрин иштираквал аваз къейдна. Чаз акурвал, Москвада кыле тухвай садрани тахъай хътин парадди, Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путинан рахунри, суваррик атай къван мугъманри халкъдин руьгъ мадни хкажна.

Дагъларин уьлкведин халкъарини сувар руьгъ, гъевес мадни хкаж хъанваз кыле тухвана. Чка-чкада Ватандин Чехи дяведа игитвилелди телеф хъайи аскерриз памятникар, обелискар ачухна. Шегъеррин, районрин,

хуьрерин администрацийрин кылерин, республикадин гъукуматдин векилри, Халкъдин Собранидин депутатри ветеранрал кыл члугуна, абуруз сувар тебрикна, пишкешар гана.

Клуьд лагъай майдин югни сувариз кутугайди, гуьлуьшанди хъана. Махачкъала шегъердин агъалиярни ашкъидалди кылин майдандал экъечна. Хуруяр орденри безетмишнавай дяведин ва зегъметдин ветеранрихъ галаз санал майдан сятдин цюд жедалди гъилера пайдахар, плакатар, шарар авай шегъердин карханайрин, идарайрин коллективрин, общественный организациярин векилрив, жегъилрив, школьникрив ацанвай. Инал сятдин клуьдалай Дагъустандин искусствондин устадри концерт гузвай.

Ингъе вилик жергеда аваз Дагъустан Республикадин Кыл, Халкъдин Собранидин депутатар, Гъукуматдин членар атана. Абуру, Ленинан памятникдин къвалав ацукънавай ветеранриз сувар тебрикна. Школьникри, жегъилри ветеранриз цуьквер багъишна.

Сувариз талукъ шадвилдин митингда ва парадда Дагъустан Республикадин Кыл Рамазан Абдулатипова, Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова, Гъукуматдин Председатель Абдусамад Гъамидова, РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин руководитель Рамазан Алиева,

адан сад лагъай заместитель Исмаил Эфендиева, сад лагъай вице-премьер Анатолий Къарибова, Халкъдин Собранидин депутатри, министерствойрин, ведомствойрин регъберри, Махачкъала шегъердин администрациядин кылин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Мегъамед Сулейманова, РФ-дин Игитри, дяведин ва зегъметдин ветеранри, аскерри, кадетри, общественный организациярин векилри иштиракна.

Юбилейдин митинг ачухналди, М.Сулейманова Гъалибвили суварин метлебдилай лагъана, гаф РД-дин Кыл РАбдулатиповаз гана.

Ада къейдна хъи, дагъустанвийри чи уьлкведин вири халкъарихъ галаз санал 70 йисан юбилей дамахдивди, гъа са вахтунда гъам члугунивди къаршиламишзава. Фашистрин Германиядал Гъалибвал къазанмишуник Советрин Союзди, советрин халкъди виридалайни еке пай кутуна.

- Клуьд лагъай май чи уьлкведин, халкъдин кылин сувар я.- лагъана РАбдулатипова, - гъавилай чна ам гурлувилелди къейдни ийизва. Гъалибвилик Советрин Союздин вири халкъари чпин пай кутуна. Дагъларин уьлкведи фронтдиз 180 агъзурдав агакъна къегъалар рекъе туна, абурукай 90 агъзурдалай виниз

► 2



### Советрин Союздин Игит

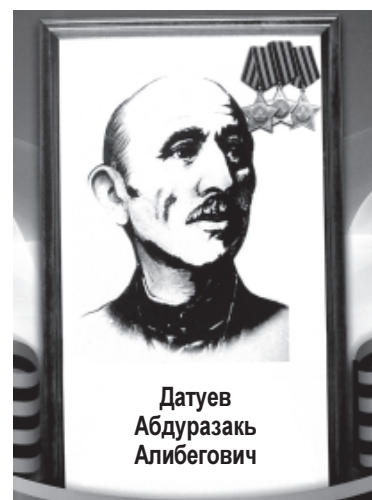


Хуторянский  
Анатолий  
Николаевич

### Баркалладин пуд дережадинни ордендин сагъибар



Асанов  
Алимхан  
Боранбиевич



Датуев  
Абдуразакъ  
Алибегович



### ЧЕХИ ГЪАЛИБВИЛИ 70 ЙИС

Гъам дяведикай, адан иштиракчийрикай, гъам фронт недай суьрсетдалди, алуькдай партадалди таъминарай далу пата, югъ-йиф талгъана, къвалахай чи ватанэгълийрикай гъар са камуна, гъар са коллективда суьгъбетар авун чарасуз тирди ашкара жезва.

► 6



### ЧИ ХИЗАНАР

Манияр виридалайни хъсандиз тамамарайбуру "Москва-Берлин" дяведин баркаллу чкайра кыле фидай мярекатра гуьзлемеишда. Абуру Москвада Поклонный дагъдал ва Германиядин меркезда Трептов-паркда цуькверин клунчлар эцигда.

► 19





# Ватандин баркаллу сувар

1

аскерри, офицерри фашистрихъ галаз кыле феи кызгын женгера Ватандин азадвал патал чанар кърбандна. Абурун къагъриманвили чи халкъарин руьгъ хажна. Виклеьг рухвайрикай 58 кас Советрин Союздин Игит лагъай тварциз лайихлу хъана. Чна кье телеф хъайибурузни, далу пата гъакъсагвилелди зегъмет члугурбурузни, чи арайра амай кьегъалризни баркалла лугъува. Дагъустанвиар четин вири йисара Чехи Урусатдихъ галаз салан хъана, инлай кьулухъни жеда.

члугурбуруз, юкь агъузана, икрамзава. Яшамшрай Гъалибвал, Гъалибвили аскерар ва абурун невейер! Меркездин майдандал Махачкъаладин гарнизондин подразделенийрикай, ФСБ-дин сергъятдин, РФ-дин МЧС-дин Дагъустандин управленийрин расчотрикай, МВД-дин къенепатан къушунрин бригадйрикай, Афгъанистандин дяведин иштиракчийрикай ибарат парад кыле фена.

Республикада авай военный частарин сад авунвай оркестрди Россиядин Федерациядин Гимн тамамарна. Суварин иштиракчийр, республикадин руководителар, военный, оркестр

фронтдиз хъфизвай. Къенин юкъуз и майдандал аскеррин - гъалибчийрин аялар, хтулар ва птулар атун - им ветеранар патал виридалайни хъсан савкъат я, - кьейдна республикадин регъберди.

Кватл хъанвайбурухъ элкъвена рахайбурун арада ВОВ-дин ветеран Екатерина Траценкони авай. Ада 9-Май чи уьлкведин виридалайни кылин сувар тирди лагъана.

Мярекатдал Крымдай атанвай мугъман-региондин жегъилрин общественный тешкилатдин председатель - Аслан Смирновни рахана. Ада Дагъустандихъни Крымдихъ уму-

ми Игит, СССР-дин лайихлу лётчик-испытатель, Советрин Союздин кье сеферда Игит Амет-Хан-Султан авайди, кье республикадин арада алакъяр мадни мягъкем хъун важиблу тирди кьейдна.

Майдандал школьникрин ва студентрин иштираквал аваз театрдин кьайдада сегъенламинавай тамаша къалулна. Гъалибвили ирссагъибрин параддин иштиракчийр Ленин комсомолдин тварунихъ галай паркуниз Эбеди цай алай чкадал рекъе гъатна, анал цуьквер эцигна, велосипедраллабуру майдандай чарх яна.



РД-дин Кыли гъайиф члугунивди кьейдна хъи, Гъалибвал къазанмишай кьегъалрин жергеяр йисалай-суз кьери жезва. Абурун рикел хуьн, бубайрин крар давамардай жегъилар тербияламышун чи буржи я. Абурун чахъ авазва. Идан гъакъндай 7-майдиз майдандал кыле феи "Гъалибчийрин невейрин парадди" субутна. Вири районрай, шегъеррай чпин бубайрин шикларни гъаз 5 агъурдалай виниз жаванар, жегъилар атанвай. Чи жегъилри чпин бубайриз гъа ик гъурмет авун, абурун рикел хуьн герек я.

- Чна кье чи лайихлувилдин, рикел хуьнин, чи Ватандин лап хъсан гележегдин заминвилдин сувар кьейдзава. Чна кье мад сеферда Гъалибвал къазанмишуник чпин пай кутур вири аскерриз ва далу пата зегъмет

кыле аваз, М.Гъажиеван куьчедай Гъалибчи аскердин памятникдал цуьквер эцигиз фена. Идалай гуьгъуьниз Р.Абдулатипова ва масабур Ватандин Чехи дяведин иштиракчийрин - Советрин Союздин Игитрин шиклар авай Баркаллувилдин аллеядал, Ленинан комсомолдин тварунихъ галай паркун авай Женгинин баркалладин музейдал кыл члугуна. Кье мертебадин залра эцигнавай экспонатри тамашачийриз екез таъсирна. Залра гъа Венгрияда, Чехословакияда кыле феи вакъийрихъ, Афгъанистандин дяведихъ галаз алакъялу дагъустанвийрин умуьрдиз талукъ документар, шейэр, яракъар авай.

Суварин шадвилер шегъердин паркара, къацу члурарал, гуьльун кьереда яргалди давам хъана.

\* \* \*

## Рагнеда РАМАЛДАНОВА

7-майдиз Махачкъалада, Ленинан тварунихъ галай майдандал, Гъалибвили 70 йис тамам хъуниз талукъ яз Гъалибвили ирссагъибрин зурба парад кыле фена. Дагъустандин Кыл Рамазан Абдулатипован теклифдалди арадал атай ва гила им пуд лагъай сеферда тешкилнавай и мярекатда алай йисуз 9 агъурдалай виниз дагъустанвийри иштиракна. Абурун арада районрайни саки вири шегъеррай тир жаванар, республикадин вузра ва ссузра клелзавай студентар авай. Гъар са ше-

гъердин ва райондин Гъалибвили ирссагъибри кылди-кылди жергеяр тешкилнавай.

Мярекатдал рахай РД-дин Кыл Р.Абдулатипова ветеранриз, ирссагъибриз сувар тебрикна, чи республикадай фронтдиз 180 агъурдав агакна агъалияр феиди, женгерин майданра 90 агъурдалай виниз дагъустанвиар телеф хъайиди, 62 кас Советрин Союздин Игит тварциз, 7 касни Баркалладин ордендиз лайихлу хъайиди кьейдна.

- Гъалибвили дагъустанвийри еке пай кутуна. Дагъларин уьлкведа цудралди госпиталар кардик квай, анра чпин сагламвал гуьнгъуна хтун хъувур хейлинбур элкъвена

## Дербент

### Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Чехи Гъалибвили 70 йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекатар Дербент шегъерда гурлуказ кыле фена.

Шегъердин военный комиссариатдиз, ветеранриз Гъалибвили Чехи сувар тебрикиз, РД-дин Кылепатан территориальный округда РД-дин кылин патай тамам ихтиярар ган-

дин жегъилрин администрациядин кыл Саид Абдулаева тебрикна.

Митингдиз гуьгъуьниз Гъалибвили парад хъана. Ана шегъердин идарайрин, карханайри, политический партийрин векилри, школайрин коллективри, ветеранрин ва жегъилрин тешкилатри, спортсменри иштиракна.

Ахпа шегъердин руководителари ва ветеранри Эбеди цун патав гъай "Гъам члугъазвай диде" мемориалдал, Дагъустандин 345 стрелковый дивизиядин аскерриз хаж-



вай векил Мусафенди Велимурадов, Дербент шегъердин кыл Имам Яралиев, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Николай Алчиев, Дербент райондин администрациядин кылин везифаяр тамамарзавай Мегъамед Желилов, шегъердин депутатрин Собранидин председателдин заместитель Мавсум Рагъимов, динрин общинайрин ва жегъилрин общественный тешкилатрин векилар ва масабур атана.

Инал Дербент, Дагъустандин Огни шегъеринни Дербент райондин военный комиссариатдин отделдин начальник Адил Къулиева, И. Яралиева, М.Велимурадова, М.Желилова Советрин Союздин халкъари фашизмдин винел Гъалибвал къазанмишайбурун тварцихъ хуш келимаяр лагъана, сувар мубаракна, ахпа мергъяматлувилдин "Баракат" фондунин патай вири ветеранриз сятер ва "Гъалибвили 70 йис" гафар кхъенвай къенфетар пишкешна. Ахпа инлай машина аваз куьчейрин кье патани цуькверни гъвечи пайдахар гъаз акъвазнавай шегъерэгъилринни школьникрин арадай Азадвилдин майдандихъ фена.

Суварин шадвилдин митинг И.Яралиева ачухна.

- Чна Гъалибвили 70-май кършиламышзава. Ватандин Чехи дяведин йисар чи рикелай садрани алатдач.

Къенин суварин юкъуз фашизмдин винел Гъалибвал къазанмишуник чпин пай кутур вири дербентвийриз, женгера чанар гайи кьегъалриз, Гъалибвили иеси хъайи чи Армиядиз эбеди Баркалла! - лагъана ада.

Ветеранриз ва кватл хъанвайбуруз сувар А.Къулиева, военный частунин командир, полковник Владимир Варича, Ватандин Чехи дяведин ветеран Казим Ашулова, шегъер-

навай памятникдал, аскерар кучуковавай суварин Баркаллувилдин мемориалдал, Ватандин Чехи дяведин иштиракчийр Яков Хорольцан ва Александр Панован памятникрал цуькверин клунчар эцигна.

Шегъердин кыл И.Яралиева мярекат тешкилиз куькем гайи, иштираккай гъар садаз чухсагъул лагъана, Гъалибвили 70 йисан сувар алай йисан сентябрдиз кыле тухудай Дербентдин 2000 йисан юбилейдин генеральный репетиция тирди кьейдна.

## Дербент район

Гъалибвили 70 йисаз талукъарнавай Дербент райондин кылин мярекат Чинар хуьре шад галара кыле фена.

Чинардиз райондин вири хуьрерай ва поселокрай делегацияр атанвай.

Мярекатда Дербент райондин кылин везифаяр тамамарзавай М.Желилова, адан сад лагъай заместитель А.Хасбулатова, райондин администрациядин кылин заместитель А.Гъажимурадова, райондин управленийрин ва отделрин векилри, хуьрерин ва поселокрай администрацийрин кылер, карханайрин руководителри, школайрин директорри иштиракна.

Мярекат Гъалибвили 70 йисаз талукъарнавай памятник ачухунилай башламиш хъана. Яру лент Дербент райондин кылин везифаяр тамамарзавай Мегъамед Желилова атана, ада ветеранризни анал кватл хъанвай виридаз Чехи Гъалибвили сувар мубаракна.

Инлай вири колоннайра аваз стадиондихъ фена. Ина кыле феи суварин парадда вири хуьрерай атанвай администрацийрин, школайрин, карханайрин, тешкилатрин векилри иштиракна.







**Меъгарамдуър**

**ЧИ КОРР.**

Чехи Гъалибвили юбилейдин сувар Ватандин Чехи даяеда телеф хъайи аскерриз хкажнавай обелискдал цуьквер эцигунилай башламиш хъана.

Гъалибвили 70 йисан сувар кьейд авуник райондин образованидин идарайрин ученикри чпин пайни кутуна. "Эбеди полк" твар



алай тарихдинни ватанпересвилдин умуми гьерекатдик кыл кутуналди, акъалтзавай несилдин векилар суварик женгерин майданра телеф хъайи чпин чехи бубайрин суьретар гваз атанвай.

Сувариз талукъарнавай митинг райондин муниципалитетдин кыл Фарид Агъмедова ачухна. Кватл хъанвайбуруз чехи сувар тебрик авуналди, ада кьейдна хъи, алай аямдин несилдиз тарихдин зурба вакъиайрикай чир хъун важиблу я. Аквазайвал, къецепатан бязи уьлквейрин регъберар, политикар Ватандин Чехи даяедин нетижайриз тапан кьиметар гуз, фашизмдал гъалибвал къачуни карда Яру Армиядин роль агъузари алахъзава. Ихътин члуру гьерекатрин вилик пад кьун, тарихдин гъахълувал ва дуьзвал хуьн патал чна чи гаф лугъун герек я.

Шадвилдин митингдилай гуьгъуьниз кватл хъанвайбуруз райондин гъевескарри еке концерт гана. Районгъилири аялрин коллективриз, симинин пагъливанриз гурлу капар яна. И юкьуз районда азаддиз кьуршахар кьунай, дзюдодай, футболдай ва волейболдай турнирарни кыле фена.

**Къасумхуър**

**Райсудин НАБИЕВ**

Сулейман-Стальский районда Чехи Гъалибвили 70 йисан юбилейдин гуьрметдай са жерге мярекатар тухвана. ИкI, районда амай тек са ветеран, гъвечли-чехи гьар сада гуьрметзавай, Агъа Сталдилай тир Къазимегъамедов Ажимамедахъ, Афгъа-



нистандин женгера хъана хтай гзаф медалринни орденрин сагъиб, полковник Исрафилов Исрафилахъ, полковник Гъажимурадов Абдулакимахъ галаз гуьруьшмишвилер, телепередачар хъана. Школайра "Гъич са затни, гъич са касни рикелай алатдач", "Аскердин пуд пипен чар", "Дяедин йисарин аялар" лишанрик кваз хейлин мярекатар кыле фена.

И йикъара Курхуьруьн 1,2-мектебра "Аскердин пуд пипен чар" темадай мярекат хъана. Хуьруьн администрациядин кыл Радик Гъажалиева Гъалибвили 70 йис мубаракна. Аялри дяедин йисариз талукъарна гъазурнавай гъвечли сегънеяр кьалурна. Ватандикай, ислягъвилакай, дуствиликай ширир келна, манияр лагъана. Школьникар тир С.Рагъимова, Л.Къачаевади, З.Абдуразаковади, С.Къачабеговади дяе пислемишна, бубайрин баркаллу адетриз чеб вафалу тирди, Ватан хуьз гъамиша гъазур тирди лагъана.

**Ахцегъ**

**Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ**

Гъалибвили йикъан серенжемрин сергьятра аваз Ахцегъ са жерге мярекатар кыле тухвана: дяедин иштиракчи ва общественный деятель Шагъабас Исмаилов рикел хуьнин вечер, школайрин коллективрин арада "Чун гъалибчийрин невяяр я!" ватанпересвилдин манидин конкурс, СССР-дин Игит Газрет Алиеван тварунихъ "Рутул-Хнов" автопробег кыле тухвана, Газрет Алиеван тварунихъ куьче яна, обелискдал сифте яз "Гъамишалугъ цай" куькьурна, В.Эмирован тварунихъ галай ял ядай багда Баркаллу-вилдин махсус аллея ачухна, райондин хуьрера 9-майдин йикъан шадвилдин митингарни концерттар тухвана, музейра Ватандин Чехи дяедин баркаллувилдин экспозиция ачухна.

9-майдиз сятдин муьжудан зуралай эгечина райондин вилик-кылик квай ксар, гъакI идарайрин, карханайрин, мектебрин дестеяр, зурне-далдамдал илигна, гъилера пайдахарни цуьквер аваз Ленинан тварунихъ галай куьнеда кватл хъана. Кыле дяединни зегъметдин ветеранар, гъилера Ватандин Чехи дяедин иштиракчи бубайрин шиклар кьунвай школьникар, музыкантар, райондин регъберар авай парад, Игит лётчикдин памятникдал цуьквер эцигна, обелиск галайвал ахмиш хъана.

Ватан фашистрин чапхунчийрикай хуьн



патал жегъил чанар гайи кьегъал рухвайрин къаматар несилрин риклера эбеди яз хуьн патал хкажнавай и кьетIен гуьмбетдив цуьквер эцигна. Шадвилдин митинг, кватл хъанвай вири тебрикуналди, Ахцегъ райондин регъбер Осман Абдулкеримова ачухна.

"Чехи Гъалибвал къазанмишуник Ахцегъ районгъилирин пайни кваз хуьнал чна дамахъзава. 2763 касди фронтра женг члугуна. 1426 аскер элкъвена хтанач. Ватан хуьнин женгера телеф хъана. Анжах 1337 кас бедендал хер-клац ва хуруйрал орденарни медалар алаз хтана, ислягъ зегъметдик эхкечIна. Лётчик Валентин Эмировни разведчик Газрет Алиев Советрин Создин Игитвилдин тварциз лайихлу хъана. Районгъилири Яру Армиядин фондуниз куьмек яз 11 миллион манат хуси пул ракъурна", - кьейдна ада вичин рахунра.

Шадвилдин митингдал гъакI Ахцегъ РВК-дин комиссар, подполковник Р.Меъгамедов, ветеранрин Советдин председатель Х.Велиев, дяедин иштиракчи Н.Исмаилов, муаллимвилдин зегъметдин ветеран Жонрид Дагъларов ва масабур рахана.

Митингдилай кьулухъ Ватандин Чехи дяедин иштиракчийриз (абур анжах пуд кас ама), Афгъанистандин ва Венгриядин вакъиайрин ветеранриз РД-дин Кылин, Ахцегъ рай-администрациядин, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат В.Ашурбегован, "Просвещенин" фондунин патай пулдин пишкешар гана.

**Къурагъ**

**Замина САИДОВА**

Къурагъ райондани Чехи Гъалибвили 70 йисан юбилейдиз талукъарнавай мярекатар 9-майдиз шад гъалара кыле фена.

Сифте Ватандин Чехи даяеда телеф хъайи аскерриз хкажнавай обелискдал цуьквер эцигна.

Чехи Гъалибвили сувариз талукъарнавай шадвилдин митинг ачухайла, дяеда телеф хъайибурухъ яс члуьгун яз, са декъикъада кисна акъвазна.

Школайрин коллективри гъазурнавай программадилай гуьгъуьниз гаф "Къурагъ район" МО-дин кыл З.Азизоваз гана.

-Гуьрметлу юлдашар, кье чна Чехи Гъалибвили багъа сувар 70 лагъай сеферда кьаршиламишзава. За и сувар ветеранриз, дяеда телеф хъайибурун хизанриз ва амай вирибуруз риклин сидкъидай мубаракзава.

Къуй квалера берекат, кылел вили ва ислягъ цав хуьрай! - лагъана ада.

- Гуьрметлу Халид буба, зегъметдин ветеранар, кватл хъанвай районгъилияр ва



Шикил ягъайди - П. МАГЪАРАМОВА

школьникар, - башламишна райадминистрациядин кыл С.Гъамидова, - Квез Гъалибвили 70 йис тамам хуьнин сувар мубаракрай. Гъалибвал вири халкъариз лап багъаз акъвазна. Миллионралди инсанар телеф хъана, агъзурралди шегъерар ва хуьрер барбатIна. Ватан хуьз чи райондай саки 3000-далай виниз жегъил рухваяр фронтдиз фена, абуркуай са тIимилбур элкъвена хтана. Чи районгъилияр тир Араз Алиевни Эсед Салигъов Советрин Союздин Игитвилдин чехи тварциз лайихлу хъана.

Митингдал Ватандин Чехи дяедин ветеран Х.Халидов, РД-дин военный комиссариатдин векил, подполковник Н.Садикъов, Клирийин школадин муаллим Къ.Къайибов, Венгрияда кыле феи вакъиайрин иштиракчи Рамазан муаллим, Къурагърин сад лагъай нумрадин юкъван школадин 10-классдин ученик Гъажиханов Насруллагъ, Къурагърин къвед лагъай нумрадин юкъван школадин муаллим Сефералиев Тофик рахана.

Ахпа суварин концерт гана.

Куьтурадинни досудин центрада ветеранриз банкет тешкилнавай. Ветеран Х.Халидоваз райондин администрациядин патай пулдин пишкеш гана. Х.Халидоваз, Къ.Къайибоваз ва А.Назаралиеваз "Сад тир Россия" партиядин Дагъустандин региональный отделенидин" патай сувар тебрикна ва чухсагъулдин чарар вахкана.

Шадвилерин мярекат, манияр ягъиз, къуьлер ийиз, геждадди давам хъана.

**Докъузпара**

**Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ**

Чехи Гъалибвили сувариз талукъ мярекат Гъалибвили паркна шад гъалара кыле фена. Гурлу мярекатдал "Докъузпара район" МО-дин кыл Керимхан Абасов рахана.

- Гуьрметлу районгъилияр, азиз ветеранар! - лагъана ада. - Уьлкве патал цинин йис кьетIенди, Россиядин халкъар садзавайди я. Гъалибвили юг чун патал гъамиша риклIи шадвал кутадай сувар я. Яру Армиядин жергейриз дяедин йисара 3 агъзурдав агакна докъузпаравияр фена. Абурукуай 1800 кас женгерин майданра телеф хъана. Дяедин



йисара дагъустанвийрикай анжах пуд кас дивизийрин кыле акъвазна. Абуру пудни лезгияр - Якуб Къулиев, Хийирбег Заманов ва Магъмуд Абилов тир.

Докъузпаравийри фронтдиз чими пек-лек, недай суьсет ракъурна. Ватан хвейибуруз, далу пата зегъмет члуьгур вирибуруз чна кье икрамзава.

И юкьуз Гъалибвили паркна туькьурнавай мемориальный комплексни (эбеди цай куькьвенвай) ачухна РД-дин зегъметдинни

**Баркалладин пуд дережадинни ордендин сагъибар**



Королев Василий Яковлевич



Меъгамедов Хизри Меъгамедович



Хоролец Яков Игнатьевич



Шакунов Михаил Ильич



Ширавов Абдурагъман Арслабегович





## Ватандин баркаллу сувар

3

яшайишдин жигъетдай вилик финин министрдин заместитель Мурад Къазиева, Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, усугъчайви Керим Савашева районзгълийриз сувар тебрикна.

Мярекатдал ветеранрив "Комокс" ОАО-дин председатель М. Абдурашидован патай савкатар вахкана. Ватандин Чехи дяведин ветеранриз РД-дин Къилин ва "Докъузпара район" МО-дин къилин патай пулдин пишке-шар гана.

### Санкт-Петербург

#### Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Вишералди дагъустанвийри Санкт-Петербургда къиле фейи Гъалибвили сувариз талу къмекатра иштиракна.

Агъурдалай гзаф дагъустанвийри кучуднавай Пискаревский сурара къватл хъайи шегъерзгълийри ва мугъманри залум дяведин йисарикай суьгъбетарна, гуьмбетрал цуьквер эцигна. Пискаревский сурар дуньяда виридалайни еке мемориальный комплексрикой сад я. Ленинград 900 юкъуз гъалкъада гъатай вахтунда ана 420 агъзур шегъерзгълийри, 70 агъурдалай гзаф аскерар - Ленинград хвейибур, гъа жергедай яз агъурдалай гзаф дагъустанвийри кучуднава.



Дагъустандин делегация Пискаревский сурара

Къиле Санкт-Петербургда Дагъустандин векил Гъасан Гъасанов аваз Дагъларин улкъевдин делегацияди "Диде Ватан" монументдал цуьквер эцигна. Кеферпатан меркезда яшамеш жезвай гзаф дагъвийри Ленинград гъалкъадай акъудай дагъустанви аскерриз жажнавай гранитдин обелискдал цуьквер эцигна. Венок Санкт-Петербургда авай Россиядин МЧС-дин цаяр къуниз акси къурулушдин госуниверситетдин курсантар тир Сайгид Бадаева ва Агъмедгъажи Гъажимурадова тухвана.

Дагъустанвийри немсерин фашистрихъ галаз женгера Синавинский тепейрал, Ораниенбаумский плацдармдал ва маса чкайрал телеф хъайи Нурмет Сафаралиев, Мигъраб Ибрагъимов, Шагъмардан Шагъбазов, Магъарам Керимов, Гъасан Гъасанов ва масабур рикел хкана, дуьа авуна.

\* \* \*

Санкт-Петербургда къерехда "Колпино" дяведин баркаллувили шегъер твар алай стелла ачухна ва эбеди цай куькьурна. И мярекатдани Гъасан Гъасанов къиле аваз дагъустанвийрини иштиракна.

Гъасан Гъасанова къейд авурвал, Колпино ва Дагъустандин Къизляр шегъеррин арада ингъе 14 йис я экономикадинни яшайишдин алакъаяр мягъкем жез.

Ихътин мярекатар Ломоносово, Кронштадт шегъеррани къиле фена.



# Цналрин хуьр дяведин йисара



Ватандин Чехи дяведин ва зегъметдин фронтдин иштиракчи хъайи цналвийрин са десте (чапла патахъай къвачел акъвазнавайбурун жергеда) Эминов Эмирчубан, Къарабегов Рамазан, Агъмедов Агъмед, Агъмедов Магъамед, Абдугъалимов Буба, Билкъасумов Къазибег, Гъасанов Къурбан, Эминов Буба. Ацукънавайбурун жергеда (чапла патахъай) Агъмедов Тажиб, Хуршитов Гъажи, Селимов Шагъмурад, Мирзалиев Магъамедали, Къаракадаев Мирзали. Шикил Чехи Гъалибвили 20 йис тамам жезвай суварин юкъуз Цналрин хуьре макъаладин авторди ягъайди я.

#### Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

1941-йисан 22-июнь. И юкъуз, вири СССР-дин халкъарин хъиз, Цналрин хуьрун жематдин ислягъ зегъметни дяведи къатна.

Я телефондин, я радиодин алакъа авачир дагъдин хуьруз ВЛКСМ-дин Хив райкомдин секретарь Куьребегов залан хабар гваз акъатна.

Ада ва хуьрун парторганизациядин секретарь Велиханов Лямета хуьрун жемат чехи мискиндин патав къватна.

Хуьрун жегъилар тир Велиханов Лямета, Агъмедов Шихагъмеда, Къалабегов Эмира, Агъмедов Мегъамеда гъа и митингдал чеб хушуналди дяведиз фидайдаккай лагъана ва Хив райвоенкоматдиз арзаяр кхъена. Амай вири жематдини чеб Ватан хуьз къарагъдайди ва алай чкайрал къвед-пуд сеферда артух зегъмет члугъвайди малумарна. Аскервиле къуллугъзавай Алиматов Гъумар, Шагъпазов Велибег, Тагъиров Багъир, Мегъамедмирзаев Абдулазиз дяведин цаярин сифте ялаврик акъатна ва эхирдалди душмандин

хура гуьлданар хъиз акъвазай абуру чпин чанар Ватан хуьнин рекъе гана.

1941-йисан эхирдалди хуьряй дяведиз 27 жегъил фена. Абурун арада Къужаев Къурбали, Гъананов Къурбан, Рагъмалиев Рагъмали, Мустафаев Аслан, Абдурагъманов Сефербег, Саидов Гъасан, Мирзашерифов Мегъамедагъа, стхаяр тир Абдула ва Имирчубан Абумислимовар ва масабур авай.

Дяведиз фейи рухвайрин, стхайрин, бубайрин чкайрал абурун къвалах эвез ийиз куьзубур, папар, аялар къарагъна. Виклегъ дишегълийри тир Абумислимова Беса, Алиева Сувар, Рустамова Гевгъера Ф. Энгельсан тварунихъ галай колхоздин бригадирвили везифаяр хиве къуна, дяведин вилик пата авай гуьлерин патахъай къвалахна.

Къилдин 1, 2, 3-нумрайрин бригадириз регъбервал гузвай абуру 1941-йисуз 360 тонн тхил къватна, 500 къарамалдиз ва 1200 лапагъиз алафар гъазурна, вахтунда зулун тумарни цана куьтягъна. И карда вири жематди чеб зегъметдин женгина къегъалар яз къалурна.

Пуд хуьруккай ибарат тир Цналрин

Советда (Цналар, Курар, Камар хуьр) дяведин далу пата къвалах авун патал улакърин къилдин бригада тешкилна. Ана 12 араба, къве фургун, 24 яц, 4 балкъан, къадалай виниз лежберар авай.

Абуру недай суьрсет, партал, посылкаяр, кагъзар райондиз, Белиждин, Дербентдин ракъун рекъерин станцийрал агъкъарзавай.

Хуьре куьзубурукай, аялрикай, папарикай, рушарикай нехирбанарни, чубанар, лежберарни устларар хъанвай. Хуьре амай ва къвалах жезмай саки 300 касди юкъуз чуьлда, фермайра къвалахиз, йифизни Ватан патал женгина авай яру аскерриз гуьлуьтар, бегълеяр, шарфар, чими парталар гъазурзавай. Цналрин ирид йисан школада аскерриз гуьлуьтар, бегълеяр хурун патал гъар классда кружокар тешкилна. Чими парталар гъазурдай кружокар, рушари хъиз, гадайрини иштиракзавай. 7-классдин ученик Къужаев Хъсена 1942-1943-къелунин йисуз 90 жуьт гуьлуьтар храна, фронтдиз ракъе туна.

1941-1945-йисара хъайи дяведа пудкъадалай виниз цналвийри чпин чанар Ватан патал гана.

## Бубадин къисметдин гуьгъуьна...

#### Абдулмежид АБДУЛМЕЖИДОВ, Мегъарамдхуьрун райондин Къююстанрин хуьр

Чехи Гъалибвили яшар къвердавай кхаж жезва. А дяведин цаяр, магърумвилер, бедбахтвилер, азиятар такур инсанар, къвалер, хуьрер, шегъерар авач. Дяве алатна 70 йис хъанватлани, адан цаяри исятдани кузма, гуьгъуьлар члурзава, женгера телеф хъайибурун багърийри яс члугъвазма.

Ватан хуьз вири жемат къарагъна. Амма гзафбуруз дяведай элкъвена саламат яз хуьруз хтун къисмет хъанач. Хейлин аскерин къисмет гихътинди хъанатла, гилани тайин туш.

Гъар сеферда жуван къвализ гъахъайла, зун бубадин перишан, фикирлу вилери къаришламишзава. Заз акъ я хъи, зун бубадин вилик тахсирлу я. Ада зи вилик, ваз зи къисмет гихътинди хъанатла чидани, хва? - лагъай суал эцигъзавай хъиз я. Завай а суалдиз сакъани жаваб гуз жезвач.

Зи буба Абдулмежидов Абуабак (Ме-

гъарамдхуьрун райондин Хакид хуьр) 1942-йисуз, къвале гъевчи рушни гада туна, Ватан хуьз фронтдиз рекъе гъатна. Ам колхоздин бухгалтер тир. Дидедин хиве четин йисара гъевчи къве аял хуьн, абуруз тербия гун гъатна. Гъелбетда, дяведин йисара майишатдин вири къвалахар дишегълийрин хиве гъатнавай. Аялриз гелкъуьн, тухдалди фу, алуькдай партал гъатзавачир...

Зи рикел алама, гзаф четин вахтара дидеги гуж акакъ тавурла, авай са къалин пенжерарни агална шехъуналди, дерт алуддай. Фронтдай бубадин са шумуд кагъазни хтанай. Йисар къвез алатзавай, амма бубадила кагъазар хкъвезачир. Дяве куьтягъ хъана. Бубадин къисмет гихътинди хъанатла, чир хъанач. Дерт къати хъайи вахтунда, бубадилай умуд атланвай дидеги, къвале хуьзвай чарар, къвалахдин ктабар - са затни тунач.

"Рикел хуьнин ктаб" акъатайла, заз анай зи бубадилай ганвай малуматар жагъана. "Рикел хуьнин ктаб", 7-том, 168-чин. Ингъе а малуматар: "Абдулмежидов Абуабак 1909-й.х, Къасумхуьрун РВК-ди эвер гана, жергедин аскер 742-с.п. 164-

с.д. 1943-сентябрдиз телеф хъана. Смоленский областдин Ельнинский р-он. Передельники хуьре кучуднава".

За ктабда ганвай адресдиз Ельнинский РВК-диз зи бубадилай малуматар (яни ам анин сурара кучуднавани лагъана) гун тлалабна. Зи мурад бубадин сурал фин, адан сурал хайи хуьрун накъвар тухун, цуьквер эцигун тир. Амма хтай хабарди зи вири умудар атлана. Хтай жавабда ик къенва: "Гуьрметлу Абдулмежид Абуабакорич! Ельнинский райондин сурара кучуднавай аскерин сиягъда ви бубадин твар авач. Передельники хуьре кечмиш хъайи аскерин мейитар Ельнядин 1-нумрадин сурара кучуднава". Ельнинский райондин военный комиссар подполковник В.Таланов. 12.09.2002-й.

"Лезги газетдин" алай йисан 15-нумрада "Багъа чил, багъа накъвар" твар алаз чапнавай Алаудин Гъамидован макъалади зак гъевес, умуд кутуна. Белки макъаладин автордин тежрибади, теклифри зазни зи бубадин къисмет чириз куьмек гун. Жуван яшар 75 агакъзаватлани, за бубадин къисмет чирун зи хивий акъудзавач.





# Игит бубайриз - невейри...

Мерд АЛИ

Чехи Гъалибвал чаз багъишай-бурун тварар эбеди яз хуьн инлай къулхъни чи сагъвални саламатвал, садвал патал герек я. Гъавилия а кардал гъар са несилди алакьдай вири къу-ватар желбун лазим я.

Ихътин баркаллу кар и йи-къара Мегъарамдхурьун район-дин Кучун-Къазмайрин ва Га-зардкъамун хурерин агъалийри-ни санал къилиз акъудна: Ватан хуьз феий рухвайрин (вири сан-лай 44 кас) тварар кхъена, гуь-зел обелиск ачухна.



8-майдиз Кучундал и гуьм-бет ачухуниз талукъарнавай че-хи мярекат кыле тухвана. Иниз чи меркездайни, райондайни, къунши хурерайни мугъманриз теклифнавай. Хурер чеб (абур сад-садак акахънава) вири па-тарихъай суварин къайдада гъа-зур хъанвай. Михъивал, къулай-вал, инсанрин шадвал гъар са камуна гъиссзавай. Хурьун юкъвал, Культурадин кваллин вилик гъеле пакамлай чкадин къавалри ва симинин пагъливан-ри дем кутунвай. Вичин тавуна гъатнавай гатфарини и югъ агъа-лийриз лап къулайди багъишна. Ийкъан сятдин 2. Суварин майдандал анал цийиз хкажна-

бет хкажун чи вирибурун эрзи-ман тир, а кар къилиз акъатна. Уткъем бубайрин къаматар же-гыл несилрин вилик хтайди хъыз я, - лугъзва микрофондай. - Бу-байрин баркаллу крар гила не-вейри давамарда, игитвилин ирс, адетар амукьда!"

Репродукторрай РФ-дин Гимнди гъавадик юзун кутуна. Мярекат ачухна. Тебрикдин гаф лугъз, микрофон райондин къил Ф.З.Агъмедова къачуна. Ада ви-чин ва райондин руководство-дин, вири районгъелийрин тва-рунихъай сувар мубаракна, и баркаллу кардин иесияр тебрик-на. Чехи Гъалибвили 70 йисан сувар ик къаршиламишунай

хъайибурухъ яс члугунин низам-да акъвазна.

Гаф Къепир-Къазмайрин хурьун администрациядин къил Н.Н.Рамазановаз гана. Ада къватл хъанвай вири агъалийриз, хтанвай мугъманриз, райондин руководстводин Чехи Гъалиб-вилин сувар мубарак авунихъ галаз сад хъиз, ихътин баркал-лу кар несилар ватандашвилин руьгдаллаз тербияламишунин хъсан тарс тирди къейдна.

Мярекатдал хуш келимаяр райсобранидин депутат, и хурьунви И.Гъ.Мустафаева, шко-ладин директор А.А.Абдуллаева, Афгъанистандин дяведин ветеран, тарихдин муаллим М.Х.Къазиева, зегъметдин ветеран Ю.Ш.Айвазова ва масабур лагъана. Гаф мярекатдиз мер-кездай хтанвай мугъманар тир "Лезги газетдин" къилин редак-тордин заместитель, вични и хурьай тир Ватандин Чехи дя-ведин иштиракчи Шагъ-Эмиран хва Шихмурадов Шихмурадаз, газетдин культурадинни литера-турадин отделдин редактор, шаир ва публицист Мердали Жалиловаз гана. Ватандин Чехи дяведин активный ишти-ракчийрин рухваря яз, Советрин Армиядин жергеяра чпин пак буржи намуслувилелди къилиз акъудай, гила яргъал йисара халкъдин руьгдин къуллугъда



вай обелискдин патав гилера цуьквер, яру-цару шарар, пай-дахар къунвай аялринни жегъил-рин, агъил инсанрин жергеяр къватл хъана. Райондин къил Фа-рид Загъидинович АГЪМЕДОВ ва маса официалный мугъма-нар хушвилелди къабулна. Мя-рекат ачухзавайди малумарна, гуьмбет эцигиз (ам и къве хурь-ун агъалийрин харжийрихъ ва абурун зегъметдалди эцигнава) куьмек гайи вирибурун тварар къуна ва абуроз риклин сидкъи-дай сагърай лагъана. "И гуьм-

вири агъалийриз сагърай лагъа-на. Им, гъакъикъатдани, чи къагъриман бубайриз халкъдин патай чехи гуьмбет ва чехи гуьрмет я!

Обелиск ачухун райондин къил Ф.З.Агъмедовал, хурьун агъсакъал, зегъметдин ветеран Ю.Ш.Айвазовал, хурьун адми-нистрациядин къил Н.Н.Рамаза-новал ихтибарна.

Яру лент атлана, пионеррин-ни жегъилрин дестейри гуьмбет-дал цуькверин клунчар эцигна. Са декъикада женгера телеф

акъвазнавай абур и гуьзел има-ратдин метлебдикай, чехи бу-байрин крар ва тварар эбеди тирдакай марагълу гафар лагъа-на, хурьунвийриз 9-Май ва обе-лиск мубаракна.

Лагъана къанда, обелиск хка-жуник хурьун школадин аялри-ни еке пай кутурди и мярекат-дал рахай муаллимри ва куль-турадин хилен, чкадин ФАП-дин векилрини къейдна. Са десте аялрив райондин жегъилрин крарин рекъай Комитетдин гуьрметдин грамотаяр вахкана.

Школадин ва хурьун Куль-турадин кваллин векилри сува-рин шадвилерин еке программа гъазурнавай. Ана Ватандин Че-хи дяведин йисарин манийри, игитвилиз бахшнавай ширири, зиринг къуьлери лайихлу чка къунвай. Аялрин устадвилин дере-жа пешекаррин устадвилев агакъзавай. Им вири агъалияр и сувариз хъсандиз гъазур хъунин лишан тирдал шак алач.

Мярекатдал таъсирлу члалар школадин муаллим, шаир Къагъ-риман Шихмурадова клелна.

Мярекат симинин пагъли-ванри ва къуьлердайбуру дава-марна.

# Эбеди яз риклера

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Гъалибвили суварин вилик, 6-майдиз, Ахцегъа "Научная" куьче Советский Союздин Игит Гъазрет АЛИЕВАН тварунихъ яна. Шадви-лин мярекатда "Ахцегъ район" МР-дин регебрри, вилик-къилик квай ксари, общественный тешкилатрин векилри иштиракна. Администра-циядин къил Мегъамед-Рауф ГЪА-НИЕВ сифте гаф рахана. Микро-фондихъ райондин регебер Осман АБДУЛКЕРИМОВ атана.

- Гуьрметлу районгъелияр, Со-ветрин Союздин Игит Гъазрет Агъа-евич Алиеван твар эбеди авун яз адан тварцихъ куьче ягъун район-дин тарихда важиблу кар я. Гъазрет Алиев 1922-йисуз Хинерин хурье ди-дедиз хъана. Дяведилай виликан йи-сара ада колхозда зегъмет члугъза-вай. Ам 1942-йисуз армиядиз тух-вана. Фронтда ада вич вилегъ дагъ-ви хва тирди къалурна. Ам развед-чик тир. 1943-йисан 26-сентябрдиз 19 касдикай ибарат разведгруппадик кваз Сошиновка хурьун патарив Днепр вацлалай элячлай абур нем-серин къушунрал гъалтна. Ада тек-диз гъилералди-гъутаралди, гуьгъ-уьнлай гитлеровчийривай къакъу-дай пулеметдалди цудралди фа-шистар тергна. И къегаъвилей СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди 1943-йи-сан 1-ноябрдиз адас Советрин Со-юздин Игитвилин виниз тир твар гана. Женгина хер хъанваз санчас-туниз ракурриз клан хъайила, ада "Вацлар къулхъди физвайди туш,



зи чкани вилик жергеяр я" лагъанай. И делидикай фронтдин команду-ющий хъайи маршал Р.Я. Малинов-скийди вичин ктабда кхъенва, - къей-дна О.Абдулкеримова.

1946-йисуз хайи хурьуз хтай Гъ.Алиева гуьгъуьнин йисара пар-тиядин Ахцегъ, Рутул РК-рин 1-сек-ретарвал, республикадин чехи къуллугърал къвалахна. 1981-йисуз рагъметдиз фена.

Игитдин тварунихъ куьче ягъу-нин шад мярекатда иштиракун па-тал МЧС-дин РД-да авай управле-нидин регебердин заместитель Жа-руллагъ Моллаев, Кыблепатан Фе-деральный университетдин Махач-къалада авай филиалдин директор Эмирбег Эмирбегов, Игитдин хурьунви, РД-дин Халкъдин Собра-нин депутат Владимир Ашурбегов ва маса мугъманар хтанвай.

В.Ашурбегова Гъазрет Алиеван тварунихъ янавай и куьчеда къир цун ва газ гъун хиве къуна.

Дяведин, зегъметдин, къанун-къайда хуьдай къурулушрин ветеранрин Ахцегъ районда авай Совет-дин председатель Хайируллагъ Велиева Игитар тир лезги вад хчин тварарихъни Ахцегъ куьчээр ягъун чарасуз тирди къейдна.

# Гел жагъана!

Тутьуьханум МИГЪРАЛИЕВА, Кыблепатан Сухокумскдин почтадин отделенидин къул-лугъчи

Ватандин Чехи дяведа телеф хъайи ими (бубадин стха) РАГЪИМ-ХАНОВ Сулейманан гел жагъу-риз, хейлин йисар тир. "Риклел ху-нин ктабдани" адан твар "гел гала-чиз квахъайди" яз гъатнава.

Рикливай и къвалах къабулиз жезвачир. Гъикл? Ватан патал жен-гиниз феий хва - зи ими (низ чида, мад шумуд имияр) гел галачиз квахъда жал?

Имидин гел жагъуриз хъуникай умуд атанвачир. Ингъе гила, Чехи Гъалибвили 70 йисан вилик чав ими телеф хъайи Брянский област-дин военный комиссариатдай рикл са живи къванни секинардай чар хтана. Ана кхъенва: "Гуьрметлу Тутьуьханум Феталиевна!"

Чна квез хабар гузва, 149-ст-релковый дивизиядин 479-стрел-ковый полкунин красноармеец Ра-гъимханов Сулейман 1943-йисан 17-августдиз Ватан патал жен-гина къегаъвилелди телеф хъа-

на ва ам Брянский областдин Ко-маричский райондин Усожский хурьун поселенидик акатзавай Лукинка хурье стхавилин сурара кучуднава..."

Имидиз Яру Къушундин жергея-риз Мегъарамдхурьун райондин Кркарин хурьай 1942-йисан 2-ян-вардиз эвер гана. 34-йисан ящда авай жегъил итим яз, адахъ вичин паб са аялни авай лугъуда. Амма дяведин залан йисара абур къвед-ни рагъметдиз фена.

Ими Орел патал кыле феий къати женгера телеф хъана.

Хурьуз гъеле гъа члавуз ам гел галачиз квахъна лагъай чар хтанай. Ингъе гила а гел жагъана.

Гъайиф, чахъ имидин я шикил, я адан ирс хуьзвай касни амач. Гъич са затни амачтани, ам кучуднавай чка жагъанва лугъуз, чав, адан багъ-рийрив, са живи регеятвал агакъ-нава.

Гила чун ими кучуднавай стха-вилин сурал фидай къайгъуйрик ква. Чна аниз адан багъри накъва-рикай тухуда. Анайни чна дагъви-дин иви экъичай чилин накъвар хки-да. Ватан патал женг члугур гъич са-дан гелни квахъ тавурай!

# Амайди я риклера...

Зарбаф БАЛАЕВА, зегъметдин ветеран

Зун физва, азиз диде, Мад вун сагъ хъуй лагъана, Гелсуз квахъай балади Дидедин рикл атлана.

Вад сан къене дидейрин Накъвар хъана вилера А дяведин архивар Амайди я риклера.

Я сур хъанач, я кафан, Къати яз дявед тлурфан. Галукайла гуьллед хар, Чил-мес, цав хъана яргъан.

Амуькнач йифен ахвар, Вуч мусибат ван хъана! Гъалиб хъана душмандал, Ватан патал чан гана...

Мад дявед цаяр, гумар Тахкурай чи вилериз, Ислягъ яз вири дуьнья, Шадвал гурай эллериз.





# Разведчикни, саперни

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Хив райондин тлебиатдин гуьрчег пилерикай сад тир чкада экля хъанвай Къванцилрин хуьруьз даяведикай, фашистрин Германия хабарсуз Советрин Союздал вегъенвайдакай хабар хъайила, **УСМАНОВ Чубана** школада клелзамай. Райондин центрадай атай гъакимри хуьре собранияр, митингар тухвана, гъиле яракъ къаз жедай итимриз Ватан хуьнин, фронтдиз финин чарасузвал арадал атанвайдакай лагъана. Абурун тереф коммунисти, комсомолри, яру партизанри хвена, Яру Армиядин жергейриз ракуьрунин гъакъиндай арзаяр хъена. Стлал Сулейманан тварунихъ галай колхоздин жергедин лежберар, малдарар, хуьруьн школадин муаллимарни кьерехда акъвазнач. Июндин, июлдин варцара жегил хейлин итимар чпин бици аялар, цийи сусар, багърияр туна, гъикъван гагъда давам жедатлани чин тийизвай даяведиз фена. Гзафбуру фикирнавай, чеб реке твадайла лугъунни авунай: "Яру Армиядин жергеда аваз душман барбатна, гежел тевгъена хкведа".

Амма гъакъикъат масад хъана. Гитлера цай кутур даяе инсафсузди, мусибатдинди, ивиар экъичдайди, гзаф къадар кьурбандар, телефилер арадал гъизвайди тир.

Фронтдай хуьруьз къезвай татугай хабарри, "чулав чарари" зимми жегилярни душмандай къисас вахчунин къастунив ацурзавай. Абурун арада комсомолдин член Чубан Усмановни авай. Сифтедай ам военкоматдай "Жува школа куьтягъа ва кохоздизни алакьдай куьмекар це" лугъуз, къвализ реке хтунай. Ахпа, фашистар Кавказдин дагълариз гъахъайла, Дагъустандиз мукъва хъайила, вишералди дагъвияр хайи макан душмандай хуьз фена. 1943-йисан сифте килерай багърийри Чубани вилерал стлалар алаз, амма "фашистар терг авуна хъша!" лагъана, реке тунай.

Гитлеран къушунрихъ галаз къве йисуз къван гъизгъин женгер къиле тухузвай чи командование, оборонадин Госкомитет гъавурда гъатнавай, инсафсуз, фендигар душмандал гъалибвал къачун патал пешекар аскерар, офицерар лазим тир. Даяедин вири йисара армиядиз желбзавай жегилризи военный рекейи вердишвилер, чирвилер гана. Ихътин аскердин жергедик къванцилвини акатна. Адан аскервилдин рехъ Гуржистанда Гори шегъердилай башламыш хъана. Ада сапердин частуна разведчикрин ротада къуллугъиз гатунна. Гъанай фронтдиз реке тур аскер Рагъкъечдай патан Пруссияда немсерихъ галаз женгерик экечна

Пилькаллен районда немсерин сенгерар клукварна, чи къушунри виликди гъерекатзавай. Женгинин вилик жергейра Чубанни авай. Ам авай взводди минаяр кутунвай чуьлдай чи разведчикри атланвай рехъ, гуьгъуьнлай чехи къуватар хатасуз фидайвал, мад сеферда ахтармишун герек тир. Фашистри и чуьл датлана чпин гуьзчивилик кутунвай ва ара-ара автоматрайни пулеметрай цай гузвай. Жегил тиртлани, къатлунар авай Чубан чинебадаказ Позлепен хуьруьз къван фена, рехъ хатасуз тирдахъ инанмиш хъана ва и кардикай командованидиз хабар гана. Чи къушунри виликди гъужумна.

Разведчикрин-сапердин везифаяр къетленбур тир. Абурун лайхлудакъа къиле тухунлай виликди еримшиззавай чи вири къушунрин агалкъунарни аслу тир. Садра Чубанни квай дестедал Шуплин лугъудай чкадиз физвай шегъере рекей алай мугъг ахтармишун тапшурмишна. Мукъуьз мукъва хъайи разведчикар акурла, фашистри абуруз гуьлле гана. Ихътин хаталу гъалдизни тамаш тавуна, Чубана мукъуькдай мукъуьд мина хкудна. Ида чи танкариз вилегъдиз анай фидай мумкинвал гана.

Яру Армиядин къушунар Берлин галай патлахъ физвай. Немсери Ингеляу лугъудай чкада мягъкем сенгерар къунвай. Гъужумдал-



ди вилик разведка тухун командованиди Усманов Чубанан дестедин хиве туна. 1945-йисан февралдиз разведчикар душмандин далу патаз экъечна. Абурукай хабар хъайи фашистри, чибурул гуьллейрин хар кьурна. Тупунин гуьлледи акъуднавай фуруз эвична, Чубана анай душмандин сенгерал гуьзчивал тухвана, дзотар, пулеметар алай чкаяр чирна. Элкъвена хтайла, ада командованидиз душманрин сенгерин тамам шикил члугуна...

Нубатдин сеферда Чубана юлдашарни галаз Блюдауфишхаузендин рехъ разведка ийизвай. Инални Вишродт станция галай патлахъ инанмишара датлана гуьзчивал тухузвай. Душмандин гуьллейри квал такъуна Чубана ва адан юлдашри рекейикай танкар хъиткъинарун патал кутунвай 12 мина хкудна. Ихътин тапшургуьгар Чубан Усманова мадни тамамарна. Виклегъ разведчикди, саперди Гъалибвили югъ Рагъкъечдай патан Пруссияда къаршиламишна.

Идалди къванцилвиндин аскервилдин рехъ акъалтланич. Ам Кутузован орден авай сапердин 32 лагъай бригадидиз квал Манчжуриадиз реке тунай. Лезги хидиз Япониядин милитаристрихъ галаз ягъунра иштиракунни къисмет хъана. Разведчикрин дестедик квал цаярайни вацарай акъатнавай тежрибалу аскерди Чехи Хинган дагъларай чи техника фидай рекейер жагъурун патал алахъунар авунай.

1945-йисан 13-августдиз Рагъкъечдай патан душмандин галаз женгер къиле фена. Самурайри Салунскдин пияда къушундин курсантар авай эшелондал гъужумна ва ам элкъурна къуна. Кар ана авай хъи, Чубанни курсантрихъ галай. Абуру японвияр чпив агуд тийиз чалишмишвална. И арада женг физвай кламун са патлахъ самурайрин 6 танк пайда хъана. Чи артиллеристри хабар гана кланзавай. Командирди гуьгъуьллубуруз эверна, абурукайни Чубан хъяна. Хур галчуриз-галчуриз виликди физвай ам къапа-къап японвидал расалмиш хъана. Виклегъ дагъвиди вичи-вич квадарнач, автоматдин къундахдалди яна, японви тергна, виликди гъерекат хъувуна, чибуруз арадал атанвай хаталу гъалдикай хабар гана. Гежел тевгъена чи артиллеристри японвийрин танкаризи, аскерризи инад къуна.

Командованидин тапшургуьгар уьткъемвилелди къилиз акъудунай, женгера вилегъвал къалурунай Чубан Усмановаз Яру Гъетрин, Женгинин Яру Пайдахдин, Ватандин даяедин I дережадин орденар, "Дирибашвилей", "Кенигсберг къачунай", "Япониядал гъалиб хъунай" медалар ганай.

Фронтдай хтайдалай гуьгъуьниз Чубан Усманов колхозда ислегъ зегъметдив эгеч хъувуна. Ада 8 велед тербияламишна, уьмуьрдин рекей акъудна. Къе абуру обществодиз хийир гузвай инсанар я. Рухвайри, рушари, хтулри хайи макандиз гъалибвал гваз хтай чпин рагъметлу буба рикелай алудзавач.

# Бубайрин игитвал невейрин уьзгъвал я

Алаудин САИДОВ

Рагъакъидай патан футфачийрин таъсирдик акатнавай бязи уьлквейрин гъакимри цийи фашизм, миллетчивал арадал хкизва, гъатта даяедин нетижайриз маса къимет гуз алахъзава.

Ихътин береда гъам даяедикай, адан иштиракчийрикай, гъам фронт недай суьрсетдалди, алуькдай парталдалди таъминарай далу патла, югъ-йиф талгъана, къвалахай чи ватангъилийрикай гъар са камуна, гъар са коллективда суьгъ-

сте мугъман хъана. 90 йис жезвай Амрагъ халуди чун сивел хъвер, хурудал рап-рап гузвай орденарни медалар алаз, клубандаказ (Аллагъди вичиз мадни сагъ чан ва яргал уьмуьр гурай) къаршиламишна. Амрагъ халуди чаз ва бици байриз даяедин а залан девирдикай, вичин уьмуьрдикай гегъеншдаказ ихтилатна, чи хейлин суалриз жавабар гана.

Яшлу касдин рикел уьлкведин гъар са къадам - агалкъунар, залан легъезяр аламай. Ватандин Чехи даяедин ва зегъметдин гъалибвилерикай рахадайла, ветерандин чина-ачухвал, хъвер же-



бетар авун чарасуз тирди ашкара жезва. Акъалтзавай несил чеб гъахътин къегъал бубайрин ва дидейрин лайхлу невейр тирдахъ инанмишарна кланда. Бубайрин игитвал невейрин уьзгъвал я.

Ватандин Чехи даяедин иштиракчийрикай сад Мегъарамдхуьре яшамаш жезвай, вичи зур асирдилай виниз ислегъ девирда халкъдиз ва гъукуматдиз финансин ва гуьзчивилин хилера гъакъисагъвилелди зегъмет члугур **АМРАГЪОВ Амрагъ** я. Адаз Гъалибвили багъа сувар мубарак авун патал республикадин Мегъарамдхуьре авай махсус школа-интернатдин муаллимрин ва аялрин са де-

дай, залан легъезйрикай рахадайла вилел нагъв акъалтдай. А ксарин уьмуьр уьлкведин тарихдихъ галаз сих алакьада хъана, Ватандинни халкъдин къисмет сад хъуни гъалибвилеиз акъалтлай куьмек гана.

Чна Амрагъ халудиз школа-интернатдин вири коллективдин патай Гъалибвили сувар риклин сидкъидай мубаракна, Аллагъдивай сагъ чан, шад ва ислегъ уьмуьр хъун тлалабна. Школадин аялри чпин патай Амрагъ бубадиз Ватандиз, Гъалибвилеиз, ам къазанмишай къегъал рухвайриз талукъарнавай шиьрар клелна.

# Абуру чпин пайни кутуна

Багъадин ПАШАЕВ

Къурагърин хуьре **Мисридин Юсуф** пара гуьрмет авай кас тир. Са мярекат къиле тухудайла, адахъ галаз меслятар ийидай, адан акъуллу келимайрихъ яб акалдай.

Юсуф лап четин йисара Къурагърин хуьруьн колхоздин бригадир тир. Юсуф бубади вичин къве хвани: Садудинни Гъажимисри, далудиз капаш яна, дидеди гайи нек галал хъуй, асландилай зирек хуьх, Ватан уьткъемдаказ хвена, хуьруьз хъша лагъана, армиядин жергейриз реке тунай.

Хуьре къвалахдай итимар эсиллагъ амачир, вири къвалахар папаринни яш тахъанвай аялрин хиве гъатнавай. Папарин мецел ихътин келимаярни къведай: "Къурбанд хъай Варз алай йиф, варз алатна, мичли хъана. Чи мирчлийрин твар авай ким, Кас амачиз ичли хъана". Юсуф бубади абуруз датлана четин къвалахра куьмекар гана.

Рухвайри бубадин тапшургуь намуслувилелди, дирибашвилелди бегъемарна. Садудина 7 йисуз (1939-1946) армиядин жергейра къуллугъна, абурукай 4 йисуз фронтрин цаяра хъана. Ам 124-гаубичный полкуник квал Берлиндиз къван фена. 1944-йисан июлдиз Ковель шегъердин патав немсерин мягъкемдиз туькьурнавай сенгерар тергдайла, чи

артиллеристри душмандиз рикелай тефидай гъуьнар къуна.

Сержант Садудин 1946-йисуз хурудал Ватандин даяедин II-дережадин орден, "Дирибашвилей", "Женгера лайхлувилерай" ва маса медалар алаз хуьруьз хтана. Хуьре Садудина партиядин райкомда, маса идарайра намуслувилелди къвалахна. Уьмуьрдин юлдаш Саиматахъ галаз санал ада 6 аял хвена, чехи авуна. Саимат Хасавюртда окопар эгъуьндайла, колхоздин МТФ-дин бригадирвилдин, хуьруьн Советдин председателвилдин ва маса жавабдар къвалахрал хъана.

1943-йисуз армиядиз тухвай Гъажимисриди училище куьтягна ва адаз младший лейтенантвилдин чин гана. Взводдин командир яз, 1-Украинский фронтдин 149-дивизиядин 568-стрелковый полкуник квал женгера иштиракна. Госпиталда хъайидалай къулухъ инвалид яз, хурудал "Германиядин винел гъалиб хъунай" ва маса медалар алаз 1945-йисуз хуьруьз хтана. Хуьре колхозда ва маса идарайра бухгалтервиле къвалахна ва 1980-йисуз ам рагъметдиз фена. Гъажимисриди Гъамиятахъ (ада колхозда къвалахна) галаз санал 9 аял чехи авуна ва дуьз рекей акъулдна. Юсуф бубадинни Гуьруьз дидедин къве хци, гъакъ чехи хтул лейтенант Хийирбегов Ибрагъима, Берлиндиз къван фена, Чехи Гъалибвилеиз чпин пайни кутуна.

Къуй чи вилериз даяедин цаяр мад тахкурай!





# Къегъал инсанарни баркаллу крар эбеди я

Хазран КЪАСУМОВ

Гъалибвили юбилейдихъ галаз алакъялуз Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин цлал Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, яргъал йисара школада директорвиле къвалахай Рамазан Абдулаевич АБДУЛАЕВАН тIвар кхъенвай ва шикил тунвай, гъакни 1942-йисуз Дагъустандин Крымдин сад авунвай пединститут Къасумхуьрел кардик хъайи дараматдин цлал и кар къалурзавай гафар кхъенвай мемориальный къулар ачухуниз талукъарнавай мярекатар кыле фена.

И мярекатра "Сулейман-Стальский район" муниципальный райондин къил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин депутат Гъамидулагъ МЕГЪАМЕДОВА, Дагъустандин государственнй университетдин алмирин-преподавателрин чехи дестеди, районзгълийри иштиракна.



- Гъурметлу юлдашар, мугъманар! - лагъана Н.Абдулмуталибова. - Къе чун инал вичин уьмуьр акалътзавай несилдиз чирвилер гуниз, ватанпересар тербияламишуниз бахш авур лайихлу муаллим, руководитель Рамазан Абдулаевич Абдулаев риклел хкун, адан тIвар ва шикил алай мемориальный къул ачухун патал къватI хъанва. Ихътин инсанар риклелера хуьн чи буржи я.

КъватI хъанвайбуру гурлу капар ягъуниқди Нариман Абдулмуталибова, алимар тир Эфенди Аквердиева, Салигъ Муслимова, Гъамидулагъ Мегъамедова мемориальный къулунилай перде алудна, ам ачухна.

- Рамазан Абдулаевича школадин директорвиле къвалахай йисар лап четин бур тир, - лагъана Г. Мегъамедова. - Завай, риклел гъил эцигна, лугъуз жеда хъи, чирвилер ва тербия гунай школа республикада хъсанбурукай сад тир, Рамазан Абдулаевич республикадин лап хъсан директорин, камаллу инсанрин арада авай.

Инсан, муаллим, руководитель яз Р. Абдулаеван лайихлувилерикай мярекатдал алимар тир Э. Аквердиева, С. Муслимова, Г. Гуьлмегъамедова, А. Балабегова, райондин дявединни зегъметдин, Яракълу Къуватрин ва къайдаяр хуьдай органрин ветеранрин Советдин председатель А. Гъажимурадова, Рамазан Абдулаевичан вилкан ученик Р. Абакарова гзаф хуш келимаяр лагъана.

Рамазан Абдулаевичан птул, Къулан СтIалрин юкъван школадин ученица Альбина Абдулаевади вичин чехи бубадиз бахшнавай шиирар хуралай устадвилелди кIелна.

Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин аялри Рамазан Абдулаеван уьмуьрдин, зегъметдин ва женгинин рекъерикай суьгъбетна.

Р. Абдулаеван руш, Къасумхуьруьн 2-нумрадин юкъван школадин муаллим Раиса Рамазановнади вичин буба риклел хкунай, адан тIвар цIихъ хуш келимаяр лугъунай Нариман Абдулмуталибоваз, школадин педколлективдиз, Махачкъаладай атанвай алмириз чухсагъул малумарна.

**КУЪРУЪ КЪЕЙД:** бине Къулан СтIалдилай тир Рамазан АБДУЛАЕВ 1942-йисуз фронтдиз фена. Тбилисида военно-политический курсар акалтIарай Р. Абдулаева, командный составдин офицер яз, Степной ва Украинадин фронтра политикадин рекъай кылдин минометный дивизиондин батареядин командирдин заместитель яз къуллугъна. Душмандихъ залаз хъайи къызгъин женгера адас Ватандин дяведин I-дережадин, Яру Гъетрен орденар, са шумуд медаль гана.

1945-йисуз залаз хер хъана ватандиз тIайла, Рамазан Абдулаевича муаллимвиле пеше давамарна. Табасаран, Къасумхуьруьн районрин школайра завучвал, директорвал авуна. Ада 1946-1965-йисара режьбервал гайи Къасумхуьруьн I-нумрадин юкъван школа республикада образованидин тIвар-ван авай маканрикай сад тир.

Зегъметда къазанмишай азалкъунрай Р. А. Абдулаеваз "Знак Почета" орден, "Зегъметда тафаватлу хъунай" медаль, ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Гъурметдин грамота гана.

И мярекат къутягъ хъайидалай гуьгъуьниз адан иштиракчияр райондин майдандал алай, вилик йисара школа аваз хъайи (гила ана Дагъустандин политехнический колледждин филиал кардик ква) дараматдин патав атана, адан цлал ина 1942-йисан сентябрдин вацралай декабрдин вацралди СтIал Сулейманан тIварунихъ галай Дагъустандин ва



М. Фрунзедин тIварунихъ галай Крымдин пединститутар кардик хъайиди къалурзавай кхъинар алай мемориальный къул ачухуниз талукъарнавай мярекат башламишна.

- Гъурметлу районзгълийрар ва атанвай мугъманар! - лагъана Н. Абдулмуталибова. - 1942-йисуз Къасумхуьрел эвакуироватнавай пединститут кардик хъанай. Им чна республикадин руководстводи гъа чIавуз чи райондиз авур чехи гуьрмет ва ихтибар яз гъисабзава. Ана 200 касди пешекарвал къачузвай. 46 муаллимди къвалахзавай, пешекарар гъузурзавай.

- СтIал Сулейманан районда къадим тарих, баркаллу адетар хуьзва, - лагъана ДГУ-дин профессор, тарихдин илимрин доктор Эфенди Аквердиева. - Идай чна райондин къил Нариман Шамсудиновичаз, райондин къадирлу вири агъалийриз риклел сидкъидай чухсагъул лугъузва.

# Гъалибвал - Дрезденда

Гуьллера КАМИЛОВА

Ватандин Чехи дяведин йисар чавай яргъа жердавай а зулуматдин женгера иштираккай, абурукай риклел хкунар ийидай, гъар юкъуз киникьин хаталувилик акатай ва дирибашвилелди, уьткъемвилелди душмандин винел феи инсанар тIмил жезва. Авайвал лагъайтIа, абур къе гъар хуьре амайди сад-къвед я.

1913-йисуз дуньядиз атай зи чехи буба Агъамов Султанмежид Агъамович 1942-йисан февралдиз фронтдиз фенай. И йикъалди ада Къуьхуьррин ирид йисан школада директорвиле къвалахзавай. Ам 1983-йисан июлдиз рагъметдиз фена. За гила гзаф гъайифар чIугвазва, вучиз лагъайтIа зун жуван чехи бубадихъ галаз гъамиша алакъялуз хъанач. Хуьруьз адан патав хъфеи-

дал гъайи ягъунар хъана. Ахвардай мумкинвални авачир. Чун къулухъ чIугуниз мажбур хъана. Жуван къилни акъатнач, са кул-къудик кланик ацукъай зун ахвариз фена. Са арадилай лап къвалав хъиз немсер рахазвай сесер атана. Вилер ахъайна килигъайтIа, абур завай 15 метрдин а паталай физвай. Чидач, абуруз зун акун тавуна гъикI амукънатIа. Ван-сес акъуд тавуна, зун галчIур жез-жез къвалав гвай окопдиз хъфена. Окопдай, душмандиз жув таквадайвал, къул цанвай никлиз акъатна. Хъфидай рекъе зал мадни гъа зун хътинбур, чанда гъал амачиз ахвариз фена, отряддихъ гай галатнавай аскерар галтна. Чун вири жегъилар тир. Къве суткада фу гъат тавунвай чна гишинвални гъиссзавай. Ротадихъ гай галатнавай аскеррикай сада патав гвай хуьре душмандин пишеблок авайдакай лагъана. Чун ирид кас



С. Агъамов хизандихъ галаз

лани, чехи бубадин мецелай заз итижлу ихтилатар тIмил ван къведай. ГъикI лагъайтIа, Султанмежид Агъамович ихтилитрал гзаф рикI алайди тушир. Дяведикай лагъайтIа, адас ерли рахаз кландачир. Зи риклел ам халисан дагъви, акъуллу, сабурулу, къанажагълу акъсакъал хъиз алама.

Къуьхуьррин хуьре Агъамоврин тухум гуьрметлубурукай, зегъметдал рикI алайбурукай, къени крар алаз хъиз ийидайбурукай сад тир. Зи чехи бубани гъа ихътин ерийралди тафаватлу тир. Чехи Гъалибвили 70 йисан юбилейдин вилик заз жуван аскер хъайи чехи бубадикай малуматар чириз клан хъайила, зун клева гъатна. Къурагъ райондин чилелай феи ам женгер чIугваз-чIугваз Дрездендиз къван агакъанатIани, адан аскервиле уьмуьрдикай чаз, хтулриз, саки чизвач. Аллагъдиз шукур, Султанмежид Агъамовичан виридалайни гъвечи руш Агъаметова Венера Султанмежидовнадивай чаз къулуь хътин малуматар гъатна.

Белоруссиядин къвед лагъай фронтдин къушунур кваз Султанмежид Агъамова Курскдин къваларив кыле феи лап къызгъин ва мусибатдин женгера иштиракна. Адал къуд сеферда хирер хъана. Бедендик акатай душмандин гуьллейрин клусар рагъметдиз фидалди адан бедендик кумукъна.

Венера халади чаз чехи бубадин мецелай адан къилел атай са вакиадикай икI ихтилатна: "Ивиар экъичдай зулуматдин женгерилай гуьгъуьниз къве терефдани секинвал гъатна. Гъа и арада чаз хуьрекни гъана. Ам бегъемвилелди незни агакънач, тади гъалда гъужумдиз финин тапшуругъ гана. Къажгъанра авай хуьрекарни чилел ичIирна, згер чун къулухъ хтайтIа, абур душмандин гъиле гъат тавун патал, чун гъужумдиз фена. Къве суткада фашистринни чи арада гзаф телефвилер ара-

авай. Чна хуьруьз фин, фашистрал чинеба гъужум авун ва ана гъикъвай фрицар аватIа чирун къетIна. Феила, акуна хъи, хуьре авайди анжах ашпазар ва абурун куьмекчияр тир. Чна ван-сес тавуна, абурун дуван акуна ва тухдалди хуьрекарни тIуьна. Фашистри пара муькъфдивди чемоданра тунвай офицеррин паекарни вахчуна. Руфунар дулу хъайи чна ротадив ахгакъарна".

Курскдин къваларив нубатдин тепе къачун патал кыле феи женгера чи аскеррикай гзаф бур телеф хъанай. Чехи бубадани хер хъанай.

Султанмежид Агъамовича Кенгисберг шегъер къачур женгерани иштиракна. Ам Дрезден шегъердиз къван фена. Гъа инай ада къуллугъзавай рота Берлиндиз рекъе хтун лизим тир. Амма 9 майдин нянихъ ина хъайиди масад тир: чи аскерри, цавуз тфенгар ягъиз, гъарайиз, сада-сад къужахламишиз, гъатта шехъдайбурни хъана. Им Гъалибвили хабар агакъай югъ тир. 1945-йисан августдиз чехи буба Къуьхуьриз хтана. Багърийри ам телеф хъанвайдай къунвай. Сагъ-саламатдиз хтай муаллим акурла, хуьруьнвийри къве юкъуз шадвилернай.

Дяведилай гуьгъуьнин йисара Султанмежид Агъамовича вичин ислягъ девирдин пеше давамар хуьвуна. Ада тарс гайи ксари гила риклел хкизвайвал, Султанмежид Агъамович пара къуватлу математик, лайихлу, тежрибалу педагог ва хъсан инсан ялдай. Чазни ам виридалайни масан, хъсан чехи буба хъана. Чи зурба уьлкведиз гъалибвал гъайи аскерар чи арайра амач. Амма абур чна гъамиша риклел хуьда.



## Къилин редактордин гаф Президентдин мецелай

30-апрелдиз за квез ции "Лезги газет" акъудунин карда арадал къевезвай четинвилерикай хабар ганай. Асул гысабдай, дуьньяда кризис арадал атунихъ, Евросоюзди, США-ди чи уьлкведиз санкцияр малумарунихъ галаз алакьалу ийизвай абуру, хиве къан, чи къвачер чиликай хкудна. Риклерик милли члаларал акъудзавай республиканский газетрин (абур чахъ 14 ава) гележег къвердавай мадни пис хъунин еке кичл, къурху кутуна.



Гьелбетда, тум-къил авачир туькъуьвилер жедайди туш. И кар чаз "Лезги газетдин" тарихдини къалузавачни мегер?! Чна, гьелбетда, газетдин къисмет къвердавай пис ваъ, хъсан хъуник еке умудар кутаза. Им гъакьикъат тирдахъ чун чи уьлкведин Президентдин мецелай лагай гафарини инанмишарзава... "Массовый информациядин такъатар, - лагана ада и йикъара Санкт-Петербургда къиле фейи Медиафорумдал, - гъакьикъатда садалайни аслу туширбур хъана къанда. Герек абур вичин бизнес-интересар къилиз акъудун патал садавайни ишлемишиз тажедайвал!"

Эхъ, 27-28-апрелдиз Владимир Путин къиле авай Вирироссиядин халкъдин фронтди (ВНФ) "Дуьзвал ва адалат" лишандик кваз регионрин, чкайрин аслу тушир массовый информациядин такъатрин II Медиафорум къиле тухвана. Асул гысабдай адан къвалах регионрин, чкайрал алай муниципальный массовый информациядин такъатар авай гьал веревирд авуниз талуькарнавай. Медиафорумда 350-далай гзаф журналистри, блоггерри, депутатри, федеральный СМИ-рин руководителри, ведомствойрин къилери иштиракна.

28-апрелдиз къиле фейи пленарный заседанидал вичин "фронтвирхъ" галаз Владимир Владимировични гуьруьшмиш хъана. Анал ада лагай келимаяр инал тикрар хъийиз къанзава:

"Согласен рассмотреть возможность возврата льгот по страховым взносам СМИ. В целом, очень хочется вам помочь и сохранить печатные СМИ, поскольку им тяжело конкурировать с Интернетом, с электронными СМИ. Особенно это важно для людей старшего поколения, поскольку они пользуются этой продукцией по традиции. Поддержать в руках газеты и журналы - само по себе удовольствие.

Средства, предусмотренные на поддержку СМИ (36млр. рублей), должны быть подконтрольны обществу. Это информация должна быть максимально прозрачной. Нужно отработать такую систему поддержки, чтобы она распространялась на всех".

Аквазвайвал, милли пресса хуьн патал Владимир Владимирович къиле аваз Вирироссиядин халкъдин фронт къвачел къарагнава. И Медиафорумдал Роспечатдин къил Михаил Сеславинскийди лагай гафар заз инал газетдай раиж хъийиз къанзава:

"Мы говорим о том, что для маленьких газет, которые, в том числе, занимаются вопросами поддержки национальных культур, текущие формулы выделения грантов не дают возможности выделять большие средства (из-за небольших тиражей). Поэтому мы вместе с Общероссийским народным фронтом рассматриваем вопрос о том, чтобы в 2016 году механизм (расчета грантов) сделать более совершенным и средства стали более значительными. Поддержка региональных и муниципальных СМИ является одной из ключевых задач для Роспечати".

Сад-къве варз идалай вилик гъа дуьньядин кризисрихъ, Евросоюздин, Америкадин санкциярихъ галаз алакьалу яз гъукуматдин, федеральный, региональный министерствойрин, ведомствойрин, идарайрин, организайрин алай йисан бюджетра къалурнавай такъатар, анра къвалахзавай вилик-къилик квай хейлин пешекаррин мажибар, гъатта штатарни 10 процентдин тимилярун гъиле къунай. Абур алай вахтундани гьелелиг акъвазнавач.

Мумкин я, чи республикадин финансрин министерстводи бюджетра алай йис патал тайинарнавай такъатар, мажибар, штатар 10 процентдин тимилярзавайбурун жергеда аваз гъуьлягъдин а яргъи тум милли члаларал акъудзавай, гъевчи тиражар авай республиканский газетрихъни, винидихъай гайи са жуьрединни буйругъар авачиз, "дуьзвал ва адалат" хуьнал са артух амал тавуна, галуькарунни. Эгер им гъакьикъат ятла, рехъ ганвай гъалат! тади гъалда туькьур хъувун патал тади серенжемар къабул хъувун лазим я. Тахъайтла, газетар кхъизвай агъзуралди ватангълийрин вилик чун беябур жеда. Неинки беябур жеда, гъакл алай йисан къвед лагай пай патал, къведай 2016-йис патал милли газетар кхъиниз зурба ягъун къада.

Гъурметлу ватангълияр! Мад сеферда, чин къун тавуна, зун арадал атанвай четинвилерин гъавурда куьн тваз алахънава. Вични "Лезги газет" алай йисан къвед лагай пай патал кхъинин компания давам жезвай, чун патал иллаки важиблу вахтунда. Инанмиш я, куьне неинки гъилевай йис патал, гъакл къведай йис патални ам кхъинивай къил къакъуд тийидайдахъ.

Къез аквазва, Президентди уьлкведа регионрин, муниципальный газетар хуьн патал 36 миллиард манат чара авунвайдакай хабар ганва. Къанзавайди гила, ада вичи лагайвал, а такъатар, гъахъвал ва адалат хвена, вириваг агаькарун я. Вирироссиядин халкъдин фронтдин кумекдалди и агалкъун къазанмишиз алакьайдахъ зун инанмиш я. За умудзава, чи печатдин а информациядин, финансрин министерствойри къабулнавай "санкцияр" къуватдай веьгида. Президентдин мецелай лаганвай гафарихъ абуруни яб акалда. Иншаллагъ, белки, гъакл женни ийида.

## Багъманчивилин йис

# Чешнелу багъманчи

Хазран КЪАСУМОВ

"Сулейман-Стальский районда 2013-2020-йисара АПК вилик тухун" муниципальный программа кардик акатунни вичин хъсан нетижа гузва. ИкI, районда гъар йисуз 65-75 гектарда цийи багълар кутаза. Эхиримжи вахтара багълар кутазавай къилдин ксарин къадар артух жезва, идалайни гъейри, ЛПХ-рин иесийри ичерин, чухверрин, пинийрин, хутарин, шефтелрин тарифдин бегъерарни къватI хъийизва.

Райондин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин отделдин начальникдин заместитель Гъамидин АБДУЛКЪАФАРОВНИ галаз чун и йикъара Вили Сталрин хуьрай тир арендатор Герадот ВЕЛИБЕГОВАН багъдиз фена.

- Герадот стха районда вичин кар-къвалах хъсандиз чизвай багъманчийрикай сад я, - лагана Гъ. Абдулкъафарова. - И кар багъ чешнелу гъалда аваз хъуни, агротехникадин гъар са серенжем хъсан ери аваз къилиз акъудуни къалурзава.

Гъакьикъатдани, Г.Велибегован къвачихъ галай са гектар жегъил багъдиз, лугъудайвал, килгидай къве вил я къанзавайди. 1,5-2 метрдиз хкаж хъанвай къе-



Г. Велибеговни Гъ. Абдулкъафаров багъда

лемар ери аваз обрезка авунва, пунариз пер янава, тан креждинни лахумадин къаришмадай асуннава, багъдиз гатфарин ятар ганва, чилик миянардай шейэр кутуна. Элкъвена сеткадалди къевирнавай багъда михъивал, хъсан къайда ава.

- Асул гысабдай, зи багъда 4-5 сортунин ичерин, 2 сортунин чухверрин къелемар ава, чебни чкадин шартлара гъавадиз дурум гудай ва хъсан бегъерар вахчуз жедай сортаринбур, - лугъузва Г.Велибегова. - Идалайни гъейри, за са гъевчи участкада къелемарни гъасилзава. Захъ гележегда багъларин майданар артухардай фикир ава. ГъикI лагайтла, чи шартлара багъманчивал гзаф менфятлу,

хъсан къазанжияр къачуз жедай хел я.

Чаз акурвал, Герадот Велибегова вичин ва дахдин къвалерихъ галай усадъбайрани хъсан багълар арадал гъанва. Анра чехи пай ичин тарар ава. Тежрибалу багъманчиди алатай йисуз 8 тонн ичер къватI хъуна.

Гъамидин Абдулкъафарова мадни къейд хъувурвал, Г.Велибегова са шумуд йисуз Къасумхуьрел, Дербентда ва Махачкъалада тухвай хуьруьн майишатдин продукция маса гузвай ярмаркайрани иштиракна. Ада гъасилзавай хъсан еридин ва экологиядин жигъетдай михи тир емишрихъ муьштерийрин патай гъам чкадал, гъам ярмаркайра еке игътияжни жезва.

## "Нетижалу АПК" проект-кардик

# Теплицайрин майвачивал ВИЛИК ТУХУЗВА

Хазран КЪАСУМОВ

"Нетижалу АПК" проект кардик акатун себеб яз экономикадин, хуьруьн майишатдин хилера гъалар хъсанвилехъ дегиш жезвайди аквазва. И проектда санлай чи республикадихъ теплицайрин майвачивал вилик тухун патални еке мумкинвилер авайди къалурнава.

Майвачивилел Сулейман-Стальский райондин хуьруьн майишатдин карханаар, арендаторар гъеле алатай асирдин 70-80-йисара машгул жезвай, гъар йисуз 800-900 гектарда салан майвар битмишарзавай. Эхиримжи йисара районда менфятлу и хел къвачел ахкъалдарзава, ам вилик тухузва.

- Республикадин гзаф муниципалитетар, абурукай яз чи районни теплицаяр туькьурунни, анра майвар гъасилунин эгечнава, - лугъузва райондин администрациядин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин отделдин начальник Мегъамедзагъид Бабаева. - Тежрибади къалурзавайвал, им менфятлу кар, алай аямдин истемешун я. ГъикI лагайтла, майвар чкадал теплицайра битмишаруни агъалияр саки йисан къилляй-къилиз экологиядин жигъетдай михи,

тIямлу салан майвайралди таьминардай мумкинвал гузва.

Лагана къанда, районда теплицайрин майвачивал вилик тухун пай кутазавай къилдин ксарин ва инвесторрин къадар къвердавай артух жезва. ИкI, пешекар агроном тир винистIалви Алдерхан Агъаханова, вичин мумкинвилериз килигна, теплицайрин комплекс эцигна 3-йис я. Хусуи такъатралди ада теплица къайдадиз гъана, 2 тонндин цистерна, чимивал гудай пич эцигна, яд фидай турбаяр тухвана ва маса къвалахар тамарна.

Арендатордихъ цини ана помидорар гъасилдай фикир ава. Ада лугъузайвал, теплицадин са квадратный метрдин майдандай 18 килограмм помидорар вахчуз жеда.

Районда майвар теплицайра гъасилиз сифте яз Цийи Макарин хуьре башламишна. Алай вахтунда карчи Ямудин Агъмедовахъ 0,65 гектардин, "Ахмедов Ф.С." КФХ-дихъ 1 гектардин майданра теплицаяр ава.

Герейханован хуьре кардик квай "Казиахмедов А.К." КФХ члехиди, вилик жергеда авайди ва чешне къачуниз лайихлуди я. Ина теплицайрин комплекси 4,2 гектардин майдан къунва.

Къасумхуьруьн поселенида карчи С.Аминовани 0,42 гектарда алай аямдин истемешунриз жаваб гузвай теплица эцигнава, салан майвар гъасилзава.

Гъевчи майданра теплицаяр ДаркIуш-Къазмайрин ва куьгъне Векеьлрин хуьруьн участкарани эцигнава, кардик акатнава.

Чкадал гъасилзавай салан майварихъ неинки чи районда, гъакI адалай яргарани муьштерийрин патай еке игътияж ава.

Къейд ийиз къанзава хьи, алай вахтунда республикада, санлай къачурла, саки 30 гектар къунвай теплицаяр ава. Идакай 7 гектардидай виниз майданар Сулейман-Стальский райондал гъалтазавайди фикирда къуртла, инанмишвилелди лугъуз жеда хьи, теплицайрин майвачивал вилик тухунин рекъай район республикада къвенкъе жергейра ава.

Идалайни гъейри, алай йисуз районда хуьруьн майишатдин карханайри, КФХ-ри, ЛПХ-ри ва агъалийри 300 гектардин ачух майданрани салан майвар чада. Пешекарри гысабзавайвал, районда къватI хъийизвай салан майварин къадар йиса 30 агъзур тонндив агаькардай вири жуьредин мумкинвилер ава.



# Клевелай умуд кутазава

Жамил ЮНУСОВ

Гъурметлу “Лезги газетдин” редакция! Эхиримжи вахтара газетдин чинрай килин редактор **А.САИДОВАН**, литературадин отделдин редактор **М.ЖАЛИЛОВАН** колонкайрай, инсанрин рикерикай хабар къуна, абурун тлал алай месэлайриз талукъарнавай макъалаяр клелайла, тлазвай свах акъудай хъиз регъятвал гиссзава. Мукуь патахъай лагъайтла, абурун мана-метлеб гъиле ихтиярар авай ксарив агакъ тавуни, абур газетдин чинра макъалаяр яз амукъуни гъайифвал кутазава.

Жуван буйдилай винедай хкадариз жедач лугъурвал, куьне квелай аслу кваллах мумкинвилерилай артухни алаз ийизва, чи риклевай цацар къванни акъудзава. Чухсагъул! Зун гъиле къелем къуниз мажбурайди **Н.КЪАРИБОВАН** “Цийи Къулевари Умаровар герек я” макъала я. Ватандихъ, жуван халкъдихъ рикл кузвай а касди къаргарнавай месэла, дугъриданни, алай вахтунда арадал атанвай четин шартлариз ва и четинвилерай экъечлун патал вичин фикирриз талукъарнава. Ада кхъизва: “Вилик вахтара майишатдин регъберар яз хъайи анжах са пуд кас (гъикъван гзаф авай абур!)”...

Эхъ, юлдаш Къарибов, гъар хуьре халкъдин ихтибардиз вафалу хъайи, колхоздин, совхоздин, вичи регъбервал гузвай карханадин эменни вичин хусиди хъиз къуна, ана зегъмет чулгузавай инсанар вичин хизан хъиз, арада тафават тун тавуна, вичихъ галаз дуьз рекъай вилик тухвай регъберар, дугъриданни, гзаф авай. 70-йисара Ахцегъ районда члехи хуьрерикай сад яз хъайи Хуьруьгрин хуьре вири жуьредин тарифдиз лайихлу тир рагъметлу Халифаев Рачаб хътин къегъал хци регъбервал гузвай вахтунда хуьр цуьк акъудай багъдиз ухшар тир. Адал неинки хуьруьгвиар, гъак паталай атана и хуьре клелзавай жегиляр яз чунни къару тир. Ада еке хуьрелай, совхоздилай артух гъеле паталай атанвай чи къайгъуни чулгадай. Хуьре авай садвал, шадвал, тележегдихъ умудлу яз халкъдик квай гъерекат исятдани, кинодин кадрияр хъиз, зи вилерикай физва. Къисметди и мукуьвара зун Хуьруьгиз акъудна. Амма, гъайиф хъи, гила заз анай акурди тамам маса жуьредин шикил я. Куьчейра къериз-царуз инсанар гъалтзавай. Кимив лагъайтла, са тлимил къван яшлу дишегълияр авай. Хуьрни къушар чими уьлквейриз куч хъана секин хъанвай зулун багъдиз ухшар тир. Инсанривай чир хъайивал, хуьруьн са къадар квалер, кас амачиз, тлаплар галайбур я. Гъа и йисара Луткурникай “Чешнелу медениятдин коммунист зегъметдин хуьр” авуна вири республикадиз машгур авур Султанов Мегъамедагъа хътин регъберри неинки чин хуьрер, гъак Самур дерени кваз гуьрчегарнавай. Зун гъеле машгур малдар, Ленинан къве ордендин сагиб чепиви хва Ризаев Межмединакай, Социализмдин Зегъметдин Игит Ферзалиева Саиматакай рахазвач. Абурун уьмуьр иллай къулухъ къедай несилризни чешне я. Саиматан бригадада са шумуд йисуз квалалахай яшлу касди суьгъбетзава:

- Векъин гур вахт тир. Чун, лагъайтла, лап гъужетра аваз “КАЛ” участкада векъ ягъиз авай. Йикъан къадардилай артух ягъай гъар сотыхдиз гъа чкадал багъиш яз пул гузвай эхир! Къеъх галукуьнатла зи къил акъатнач, анжах зи гъиле авай дергесдин тум юкъвалай хана. Гъа и арада эверайди хъиз бригадир Саимат атана акъатна. Заз, авайвал лагъайтла, са тлимил регъуьни хъана, вични дишегълидин вилик. Бригадирди лагъайтла, зун секинана, герек алатарни вири галаз складдай цийи тум гъана, дергесдихъ акализ эгечна:

- Я вах, хъанач хъи, айиб хъана. Вун акъваз, за туькьур хъийида ам, - лагъана за адаз.

- Зун-вун авайди туш, кланзавайди кваллах вилик тухун я.

Куьмекдалди са геренда дергес гъа авайдалайни хъсандиз туькьур хъувуна, зун кваллахдив эгечна. Вун члалахъ хъухъ халудин, а вахтара са сезондиз совхоздай гъизвай къван ичер, чебни хъанавай хъсанбур, са йисузни заз мад зи багъдай хъхъанач. Берекатлу вахтар тир, ни вуч лагъайтлани. Гъайиф, ахътин багълар тармарна, чил иеси-сузна, чун са куьникайни авунач. Дуьз лугъузва, халудин, писписдин экв такунмаз лампадин къадир жедач.

И яшлу касдин гафариз яб гайила, юлдаш Къарибован макъала клелайла, чунни фикирди тухузва: “Вучиз тир - гила туш”. “Перестройка” - им авай жуьре бегенмиш тахъана, ам чукурна, цийи киле-

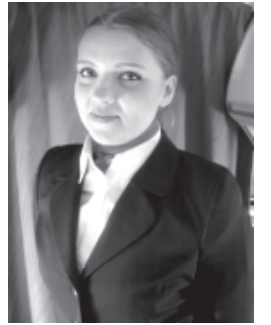
лай адалай хъсандиз, геьеншдиз, къулайдиз жуван риклиз кландайвал туькьур хъувун лагъай члал я. Анжах Горбачев киле аваз бажарагъсуз устларри чукур авуна, амма гъа авайвал къванни туькьур хъийиз ахлакнач. Нетижда уьлквени барбатна, вични, цикай хкатай балугъ хъиз, къерел аламукъна. Маяковскийди лагъайвал, садбуруз бублик хъана, масадбуруз - адан юкъва авай тлеквен. Цийи Къулевари Умаровар герек я лагъайла ахътин фикирдал къезва, гуя бажарагъарни алакьунар а вахтунин инсанрихъ галаз фена. Алатна фенвай са затни авач. Чпихъ алакьунар авай инсанар исятдани тлимил авач. Гъеле жегиьлзамаз миллионерарни миллиардерар хъанвайбур алакьунарни бажарагъар авайбур тушни? Кланзавайди а бажарагъ инсанар патал ишлемишун, абурун патахъай жезмай къван къайгъударвал авун, жуван уьмуьрдин макъсад анжах инсандиз къуллугъ ийиз, гъамни жуваз барабарди яз къун я. Са жува-жуьв къадардилайни артух девлетлу авун ваъ. Риклел хчин, 2000-йисарилай башламышна чна, чкадин тешикатрилай эгечна Госдумадив агакъдалди, депутатриз гъикл, гъихътин сесер ганатла. Депутатдин дережа адан агвалдилайни авай девлетдилай аслу тир девирда, чпихъ чаз кланзавай хътин бажарагъ аваз пул авачир ксар, гъайиф хъи, къерехдиз акъатзава. Куьне мадни кхъизва, юлдаш Къарибов, “чпихъ стратеги-ядин члехи метлеб авай программаяр къабулнава”. Программаяр къабулун регъят я. Кланзавайди абур килиз акъудун я. Са арадилай ван хъжедайди пулдин такъатар бес тахъана, программаярни кылиз акъудиз хъанач лугъун я. Пул хуьруьн майишатдиз герек къадар гъар йисуз ахъайзавайди я. Анжах ам гъилерай-гъилериз къезвавай живедин кватл хъиз рекъера црана, чилел зегъмет чулгузавайдав са паюнин пайни агакъзавач. Чил маса гуьнинни къачунин метягъ хъанвай девирда ам бажагъат халкъдин къажгъан яз амукъда. Виликряй, къезни хъсандиз чидай, чи совхозрин члехи карханайрихъ, шегъеррихъ галаз договорар авай. Чпин емишар, хуьруьн майишатдин маса продуктар тухвана чкадал вахкана хквегдай. Я тахъайтла совхоздиз герек техникадихъ галаз дегишардай. Вири пландик кваз вилик физвай. Гила гъикл я?

Зи хуьрляй Самур дере капун юкъвал алайди хъиз аквазва. Эхиримжи йисара анаг са шумуд жуьре дегиш хъана. Совхоздин девирда гатфариз гъар жуьре лацу, яру цуьквери ам члагурнавай свас хъиз къалурдай, ахла тарари пешер акъудна къацу либас алуклайла, мадни гуьрчег аквадай. Зулуз лагъайтла яру, хъипи ичери, чуьхверри дере бул бегиьрдихъ, атирлу низдихъ галаз риклиз хуш жедайвал мадни гуьрчегардай. Совхозар чукурна, чилер лагъайтла герек авайдазни, эсиллагъ хуьр галай падни чин тийирбурузни пайна (исятдани ишлемиш тийиз гадарнавай участокар ама). Са къве йисуз дередал вили гъуьлуьн ранг акъалтна. Халкъдин члехи паюни келемар цана. Зегъмет чулгуна битмишарай келемар гатфарал къван хуьнни авурла, я жувахъ тухвана базарда маса гудай мумкинвал тахъана, КамАЗ-ар гъай алверчи халуьривни дамах акатна кепекрихъни къабул тавуна, ахпа жибиндай машиндиз пулни хъана, тухвана вацун къерез гадар хъувур кесибри вуч авун лазим я? Гъадакай къванни хуьрай лагъана, кесибри участокар векъиз кутуна. Гъавилляй алай вахтунда дередиз къацу ранг атанва. Я тар амач, я келем. Виш тоннралди агакъай бегиьрдикай са хийирни къачуз тахъай жемятдиз я райондин, я хуьруьн регъберивай са куьмекни гуз хъанач. Гъилер къакъажна кваллахна жуваз са хийир къез хъайила, а зегъметди явалахдин къулай шартлар яратмишиз хъайила ахпа я кваллахиз ашкъи къедайдиди. Чи виликан къурулуш, иллаки хуьруьн майишатда, михъиз тергна, халкъдин къил квадарна. Гила экономикадин рекъай чаз басрух гузвай вахтунда и кар виридаз ашкара я. Кланзавайди кланвай хуьруьн майишат яваш-яваш гуьнгуьна хтуна, чил, анал ни кваллахзаватла, гъадан ихтиярда хтуна, талукъ органрин гуьзчивилик кутун я. Кыляй рагъул хъанвай яд алцифар хъувун патал са къадар вахтни, гъа куьне лугъузвай хътин халис регъберар герек я. Зун куь тележегдихъ авай умуддал шадни я, куь терефдарни. Умудар виридалай гуьгъуьниз рекъида лугъуда. Адет яз, халкъ кеве гъатайла тупламиш жеда, сада-садан гъил къуна лайихлудаказ а клеверай экъечда. И кардин патахъай чаз тарихдини шагъидвалзава. Гила хъсан терефдихъ къачузвай камар къадимлугур, халкъдин хийирдиз жедайбур хъуник чнани клеветлай умуд кутазава. Халкъ клеветай акъудиз чалишмишвалзавай вирибуруз Аплагъди рекъ гурай. Иншаллагъ, гуьни ийида.

# Хъсан рекъ хъурай!

Райсудин НАБИЕВ

И мукуьвара Санкт-Петербургдаз фидаила, Махачкъаладин аэропортуна чаз самолетар гъалзавай майдандал кваллахар давамарзавай ксар акуна. Анал 60 касдив агакъна рабочийри, инженервилин пешекарри, цудралди грейдерри, катокри, цемент гъазурзавай машинри гъерекат кваз кваллахзавай. Дежурныйдин гафарай малум хъайивал, абур гужлу еке самолетар ацукъдай, къарагъдай рекъ куьтягъиз алахънава. Гъава са тлимил гъалчлай, атлугъайди тиртани, анал кваллах гразвай.



Республика патал еке метлеб авай ва вири дагъустанвийри гуьзлемишзавай имарат суварар алуькдалди куьтягъна кардик кутун виридан фикир я.

...Самолет цавуз хъайила, пассажиррин патав къез, салам гуз, са вуч ятлани теклифзавай милаим руш арайра къекъезвавай. Чи патав атайла, и стоардессадив рахун заз хъсан акуна. Адан гъерекатрал вирида разивалзавай. Малум хъайивал, адан тлар Ольга Къадирова я. Дугъриданни, мукуьвай таниш хъана хабарар къурла, адаз вичин пеше аял члавалай кланзавайди чир хъана. Гуьрчегвал, буй-бухах авай Ольгади вичиз маса гъукуматрин члаларни чирна. Гъа са вахтунда Москвада 2009-йисуз махсус курсара хъсандиз клелна, рикл алай пешедай гъазурвал къачуна. Ингъе, Ольгади Махачкъаладин авиалинийра стоардесса яз кваллахзава. 5-6 йисан тежриба хъанвай адахъ галаз санал ина мад 80 стоардессади кваллахзава. Чаз акурвал, ада самолетдин салонда михъвилел, ахлакъ хуьнал, секинвал хуьнал гуьзчивалзава, пассажирар чпин чкайрал хъуниз, хата-бала тахъуниз фикир гузва, саламатдиз чкадал агакъуник вичин пайни кутазава. Ольгадин кваллахдилай бортпроводникрин къуллугъдин начальник Элла Иванова пара рази я.

Инал лугъуз кланзава, Ольга Къадировадин вах Софьяни бортпроводница я. Адахъ и пешедай 11 йисан тежриба ава.

Ольгадин уьмуьрдин юлдаш Мурадазни летчик жез кланзава. Ада Рязанский областдин Сасово шегъердин летчикар гъазурдай училищеда клелзава. Къве йисни зуралай вичин юлдашдикай 2-пилот хъунал Ольга пара шад я. Ольгади вацра 6 сеферда Махачкъаладай Санкт-Петербургдаз лув гузва.

Канададин “Руслайн” маркадин самолетдин пилотар тир Петр Антонов ва Роман Прокопенко Ольгадилай рази я.

Хъсан рекъ хъурай ваз, Ольга!

# Выставкадиз ша

“ДАГСТРОЙЭКСПО-2015”

Жасмина САИДОВА

Республикадин мулкунал тухуздай выставкайрин календарда тайнарнавайвал, алай йисан 21-23-майдин йикъара Махачкъаладин Милли библиотекадин дараматда регионрин уртах ва маса уьлквейрин карханайрин иштираквални авай эцигунрин архитектурадин махсус “ДАГСТРОЙЭКСПО-2015” выставка-форум лагъай сеферда киле тухуда. Мярекатдин тешикатчи республикадин выставкайрин “Дагъустан-ЭКСПО” центр я, и карда адаз РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векилдин Аппаратди, Дагъустан Республикадин Кылин ва Гъукуматдин Администрацияйри, РД-дин са жерге министерствовайри ва маса идарайри куьмек гузва.

Къейдна кланда хъи, республикада тухуздай выставкайрин-форумрин календарда къвердавай гзаф жуьреба-жуьре мярекатар гъатзава. Ик, эцигунрин хилез талукъ выставкани алатай йисуз сифте сеферда яз гъиле къурди я: вири терефар кваз къун себеб яз, ам киле тухудай вахтни са шумудра дегишарнай. 2014-йисан выставкадин кваллахда уьлкведин саки вири регионрай тир 78 карханайрин векилри иштиракнай, выставкадиз 5,5 агъзур агъали мугъман хъанай. И йисуз лагъайтла, выставка алатай йисандалай геьгенш майданра аваз киле тухудайвал я.

Выставкадин асул паяр: дараматар ва тадаракар эцигун; архитектура ва проектирование; эцигу-

нардайла ишлемишдай техника, технологияр; рекъерин ва мукуьверин проектар туькьурун, эцигун ва цийикла туькьур хъувун; коммунальный техника ва махсус автотранспорт; эцигунрин кваллахар ишлемишдай ва алцумдай алатар; яшайиш патал важиблу, гъакни целди таъминардай системаяр, канализация; сантехникадин тадаракар; эцигунардай ва безетмишдай материалар; эцигунрин индустрияда инновационный проектар; тлем акъкадай ва къулай яшайишдин кваллер; электротехникадин тадаракар, багъларани паркара эцигунар, ландшафтдин дизайн; къавуз ядай ва чимивал гудай, ламувилик хуьдай материалар; обояр, гуьзгъяр, жалюзияр, гурарар, кваллин чилик веъедай шейэр; гъава михъи ва чими ийидай системаяр; къулайвилин технологияр; интерьердин дизайн.

Мярекатдин тешикатчийрин асул макъсад выставкадал эцигунрин архитектурадин рекъай республикадихъ авай вири мумкинвилер майдандиз акъудун я лагъайтла жеда. Выставка-форумдин программдин сергъятра аваз ина карчийрин гъар жуьре гуьруьшар, конференцияр, семинарар, “элкъвей столар” ва мастер-классар киле тухун пландик кутунва. Ихътин ачух майданрал карчийриз, эцигунрин хиле кваллахзавай ксариз риклик квай месэлайрай сулар гудай, веревирдер ийидай, маса регионра и хилляй ишлемишзавай технологийрихъ галаз таниш жедай мумкинвал жеда. Гъаниз килигна, мярекатдин тешикатчийри республикадин агъалийриз выставкадин кваллахда активнидаказ иштиракуниз эвер гузва.



# Икрамзава ви чилиз...

Мамед МEGЪАМЕДОВ,  
муаллим, Мегъарамдхурун райондин Азадогълийрин хурун  
агъсакъларин Советдин председател

Лезгистандин эбеди яржар - така-  
бурлу Базардузуь, Шалбуз дагъ,  
Кетин дагъ. Абурун къакъан ку-  
клушар, чи багъри гуьлушан ери-  
яр хуьзвай къудратлу къагъри-  
манар хъиз, цавун аршдиз кжаж хъан-  
ва. Чан жуван хайи ерияр - эхъ, ва-  
тан, диде хъиз, ширин жеда. Ватан  
- къуват, ватан къудрат я. Адахъ,  
дидедихъ хъиз, вил жеда.

И дагъларин къужахда гьикъ-  
кван гуьзел лезги хуьрерава! Гъа-  
йиф хъи, Кетин дагъдила агъуз  
датана рагъ илифнавай берекат-  
лу гуьне пата авай хуьрер (Гъеп-  
цегъар, Филер, Гъугъанар, Клама-  
кучунар, Кучунар ва мсб.) дуьзен-  
диз куь хъана 50-60 йисар алатна-  
ва. Ятлани а ерийри чпихъди ялза-  
ва, куьгъне хуьрер анрин жемятрин  
риклерай акъатзавач, я акъатни  
ийидач. Ватандин къванер, ши-  
мерни ширин я гъавайда лугъуз-  
вайди туш. Куьч хъана лагъана,  
багъри гуьзел ерияр гъаки гадарун,  
анриз яб тагун рики саклани къа-  
булзавач. Анрал чан хкиз алахъун,

хеб-цегъ хуьзвай. Хуьруьхъ еке  
там, гегъенш мулк-члур, ядай ве-  
кьин уьруьшар гала. Члурара гъар  
жуьредин емишар битмиш жезва:  
инияр, кицикар, чуьхверар ва ик  
мад.

1884-йисуз хуьре 4 синез гъан-  
вай къванерикай 300 кас гъакъдай  
мисклин эцигна. Адахъ гъамамни га-  
лай. И кардин патахъай Москвада  
акъатай "Возрождение" ва Махач-  
къалада чап авур "Дагъустандин  
халкъар" (33-чин) журналра кхъен-  
ва. Хуьруьн твар гьикл ва квелай  
арадал атанатла, квехъ галаз ала-  
къалу ятла лугъун четин я. Ам дуь-  
зен чкадал экля хъанва. Са мус ятла  
нинал, жегъилар кватл жез, къу-  
гъунар тешкилдай лугъуда. Анал  
хуьр кутурла, белки, тварни гъа га-  
фунилай Къугъунар - Гъугъанар  
эцигна жеде.

Гъугъанвияр куьре нугъатдал-  
ди рахазва. Мукъвалер вилик  
девира Филерихъ, Къепиррихъ,  
Макъарихъ (Докъузпара райондин)  
галаз гзаф тир. Анра къавум-къар-

даказ араб члалалди рахазвай  
хуьре авай са кас тир. Чи хуьруьн-  
бурукай сифте яз къилин образо-  
ванини гъада къачуна. Мектебда  
келзавай аялрин къадар къверда-  
вай артух жезвай. Гуьгъуьнин ий-  
сара чирвилер къачурдалай къу-  
лухъ цийи муаллимарни хтана:  
**ЭМИРХАНОВ Ширин, ПИРМЕГЪА-  
МЕДОВ Мегъамедрасул, ГЪАФУ-  
РОВ Абдулмуталиб, МEGЪАМЕ-  
ДОВ Мегъамедшериф, КЪАРИ-  
БОВ Шагъбуба, ШАГЪГЪУЬСЕЙ-  
НОВ Зикера** ва мсб. 30-йисара ина  
тамам тушир юкъван школа (семи-  
летка) кардик акатна. Интернатни  
галайвилей ана Кламакучунрин ва  
Кучунрин жегъил-жаванризни кел-  
дай мумкинвал хъана. 50-йисара  
ана муаллимар тир **АГЪМЕДОВ  
Аладина, ЖАРАСОВ Гуьлмегъа-  
меда** ва масабурни кваллахна.  
1937-йисуз хуьре колхоз тешкил-  
на. Адан сад лагъай председател-  
виле **ЭМИРХАНОВ Панагъ** хъа-  
най. И майишатдин кьиле **АГАСОВ  
Нур, Мегъамедов МEGЪАМЕДШЕ-  
РИФНИ** хъана.

Ватандин Чехи дяведиз хуь-  
рляй 95 кас фена, абурукай 45-даз  
элкъвена хтун къисмет хъанач.  
Абур гъамишалугъ рикел хуьн яз,

Гъугъанвийри дамахзава чпин  
баркаллу хва **ДАШТЕМИРОВ Ба-  
гъадин Расуловичал**. Адан агал-  
къунар хуьруьн майишатдин хиле  
екебур я. Алимди уьзюмлухар ку-  
тунин цийи къайдаяр ва ципицирн  
цийи сортар арадал гъун патал  
вичин бубадин рехъ лайхлудаказ  
давамарна. Багъадин Расуловича  
регъбервал гайи йисара Мегъа-  
рамдхуьрун райондин "Правда"  
совхоз лап хъсан майишатрин жер-  
геда хъана. Дагобкомдин бюродин  
член, партиядин Мегъарамдхуь-  
рун райкомдин сад лагъай секре-  
тарь яз. Багъадин Расуловича квал-  
лахзавай йисара и райондиз къуд  
сеферда гъилляй-гъилиз къведай  
Яру пайдах ганай. Ихътин нетижа-  
яр Дагъустандин мад са районди-  
вайни къазанмишиз хъайиди туш.

**ЖАРАСОВ Далгата** Гъугъан-  
рин С.Орджоникидзедин твару-  
нихъ галай колхоздин председател-  
виле, хейлин йисара Азадогълий-  
рин мектебдин директорвиле зегъ-  
мет члугуна.

**Жалалдин Сулейманович  
АГЪМЕДОВАН** зегъметдин рехъни  
тариф авуниз лайихлу я. Юкъван  
школа куьтгъай ам кваллахиз къве  
йисуз колхозда акъвазна, ахпа ви-

да (Самур ва Стлал) ери-бине ку-  
тунва. И кардин тарих ихътинди я.  
Вини Гъугъандал мал-къара хуь-  
дай члурарикай са къадар дарвал  
авай. Гзаф хуьруьнвияр къуд акъ-  
удун патал арандиз къвезвай. Ина  
бес къадар чил ава. Абур аранда  
пуд чкадал пай хъана: 12-13 хизан  
Кучун-Къазмайрин патав (ина абу-  
рун сурарни ама) гвай. 30-далай  
виниз хизанар Уружбайрин хуьруь-  
вай са километрдин агъадихъ, 14-  
15 хизан ракъун рекъин кланик пата,  
къазмаяр атлана, яшамш жез хъа-  
на. Гатун вахтунда вири дагъдиз  
Гъугъандал хъфидай.

Цийи чкадал хуьр кутадайла,  
гъелбетда, четинвилерни хъана.  
Гъугъанар куьч хъанвай чкадин па-  
тахъай еке гуьжетар авай. Жемят-  
ди къейдзавайвал, гъугъанви Ба-  
гъир лугъудай кас виликрай Темир-  
Хан-Шурадиз арза гваз фенай. Ана  
арзадиз яб гана, месэла рази же-  
дайвал гъялна, ганвай чилин сер-  
гъятарни тештикарна. Чи жемят-  
див аранда чил хуьтлуьн къмиш-  
лах яз вугана, квалер эцигдай их-  
тияр авачиз. Гъугъанрин хуьруьн  
сергъятар аранда ихътинбур хъа-  
на: Уружбайрин хуьруьн кланелай  
агъадихъ Ярукъваларив агакъдал-  
ди къве вацун арада 1150 гектар  
чил. Цийиз абуру хуьр Самур  
вацун къерехдал кутуна. Районар  
арадал атайла, гъугъанвийрин 14-  
15 хизан Къасумхуьруьн райондик,  
амай 150 Докъузпара райондик,  
абурухъни аранда 450 га чил туна.  
1961-йисуз хуьр куьнурунни къа-  
рар къабулна ва цийи хуьр жемят-  
ди аранда авай чпин чилел, чпин  
еридал кутуна. Исаятда хуьр ава-  
дан хъанва. Ина юкъван школа,  
клуб, медпункт ава. Агъалийри  
Гъугъанрин тежрибадинни ахтар-  
мишунрин майишатда (ОПХ "Го-  
ганское") зегъмет члугвазва. Куьгъ-  
не хуьруьн чилерни чи жемятдин  
ихтиярда ава. Дагъда авай чилер  
вахчун, чи жемятдин ихтиярда  
хъхъун **ЖАРАСОВ Агъмедханан**  
(а вахтунда ам Советдин предсе-  
датель тир), **АГЪМЕДОВ Сулей-  
манан** ва райсобранидин депутат  
яз хъайи и царарин автордин зегъ-  
метдин нетижа я. Алай вахтунда  
Вини Гъугъандал пуд квалер ара-  
дал жканва. Куьгъне хуьр арадал  
хкун патал зегъметар **ЯРАЛИЕВ  
Букара** члугвазва. Аферин касдиз!  
Ада гадайриз ана къве мертебадин  
цийи къве квалер эцигна. Чна  
дагъда авай хуьруькай квач атан-  
вач, фин-хтун авазва. Умудлу я  
хъи, хуьр арадал къведа. И жигъет-  
дай алахъунар чи хуьруьн адми-  
нистрациядин кьил **ЯРАЛИЕВ Эл-  
марани** гзаф ийизва. Вири четин-  
вилер алуддай бес къадар къува-  
тар хуьре авазва.

Жуван макъала заз гъугъанви  
руш, Чахчарин юкъван школадин  
лезги члалан муаллим **АГЪМЕДО-  
ВА Бесбажидин** шиирдин царар-  
ралди куьтгъиз кланзава.

*Дагъдин хурал алай хуьр  
мал-хеб хуьдай хевлет я.  
Инсандиз къулай уьмуьр  
кечирмишдай женнет я.*

*Ви чуьллерап, никлерап ашукъ  
тушир вуж ава!  
Жархарин булахдин яд даммиш  
тавур вуж ама?*

*Зи хайи хуьр Гъугъанар,  
гъикъван хуш я зи риклиз.  
Зи хайи хуьр Гъугъанар,  
икрамзава ви чилиз.*



Гъугъанрин хуьр (1958-йис)

акъалтзавай жегъил несилриз а  
хуьрерин тарих чирун чи буржи я.  
Ихътин макъсаддалди къе заз чи  
Гъугъанрин хуьруькай суьгъбет  
ийиз кланзава, гьикл хъи, жуван,  
гъаки халкъдин, ватандин тарих  
тийижирди вилер аваз - буьркуьу,  
япар аваз биши жеда гъавайда лу-  
гъузвач.

Гъугъанар виликан Куьре округ-  
дин чехи хуьрерикай сад тир. Ам  
Кетин дагъдин ценерив, Самур ва-  
цун къерехдал, тахминан 1200  
метр гуьлелай къакъанда, тик гуь-  
недин кьилел дуьзен чкадал ала.  
Ам мус арадал атайди ятла, тарих-  
дин са жуьрединни делилар авач.  
Са шумуд гектарда экля хъанвай  
сурари ва абурун къилихъ галай  
къванери шагъидвалзавайвал, хуь-  
руьн 800 йисалай гзаф хъун мум-  
кин я.

Адан уьруьшар Филерин, Ах-  
нигрин, Киррийрин, Къепиррин ва  
Кламакучунрин хуьрерин мулка-  
рихъ галаз сергъятламиш жезва.  
1886-йисан 10-июндиз тухвай пе-  
реписдин делилралди, Куьре ок-  
ругдин Кутур-Кюринский наибство-  
дин Гъугъанрин хуьре 121 квал  
авай, 632 агъали яшамш жезвай  
(373 итим, 259 дишегъли). Жемят-  
ди 337 къарамал, 18 балклан, 558

дашар, халу-хтулар гзаф авай.  
Гъугъандал къисметди машгъур  
шаир Етим Эминан вах акъуднай.  
Идан патахъай Гъалиб Садыкьиди  
вичин "Вил атлудач дуьньядихъай"  
(12-чин) ктабда кхъенва. Чи хуь-  
руьнвийрихъ сивин хейлин яратми-  
шунар ава. Къепир Айисатни Гъугъ-  
андал гуьлуьк квай. Гъайиф хъи,  
адан вири шиирар кватлиз хъанач.

Чи гзаф хуьрерин жемятар хъиз,  
гъугъанвиярни фадлай гъарниз  
чкланва. Ик, Къусар райондин Му-  
чугърин хуьре чибурукай 24 квал  
ава, Чепелрик, Къуюстандал ва ма-  
санрани гъугъанвияр яшамш жез-  
ва. Санлай къачуртла, абурун къа-  
дар 3000-далай алатнава. Револю-  
циядила виликан йисара чи хуь-  
рляй са шумуд касди Бакуда нафтла-  
дин мяденра кваллахзавай. Абурун  
арада твар-ван авай буругърин  
устлар **Дашди**, хуьре сад лагъай  
большевик **ЖАРАСОВ Селимхан**  
ва масабур авай. Граждан дяведа  
чи хуьрляй пуд касди иштиракна:  
**ЯГЪИБЕГОВ Кичибегъа, МEGЪАМЕ-  
ДОВ Агъарзади** ва **ЖАЛИЛОВ Жа-  
лила**. Абуру Советрин власть па-  
тал зегъметар члугуна.

1924-йисуз Гъугъандал сифте-  
гъан классрин мектеб ачухна. Сад  
лагъай муаллим ина **ГЪАМИДОВ  
Азиз** хъана. Ам гзаф савадлу, азад-

гила хуьруьн юкъни-юкъвал гуьм-  
бет хкажнава. Дяведин йисара чи  
хуьруьнвийрикай 23 касдикай офи-  
церар хъана, абуру женгера игит-  
вилелди иштиракна. Гзафбуруз  
гъукуматдин орденар, медалар ва  
маса наградаяр гана. **ТАЛИБОВ  
Талиб, МАМЕДОВ Наби, МЕДЕ-  
ТОВ Эмирслан, МEGЪАМЕДОВ  
Мегъамедшериф** Яру Гъед ор-  
дендиз лайихлу хъана.

Дяведилай гуьгъуьнин йисарни  
гзаф четинбур тир. Майишат гуьн-  
гуьниз хкана кланзавай. И карда  
екез къуьн кутуна гъугъанви **ДАШ-  
ТЕМИРОВ Расул Даштиевича**.  
Ада сифте яз (1932-йисуз) хуьруьн  
майишатдин институт куьтгъна. Дя-  
ведин ва адалай гуьгъуьнин йиса-  
ра ам Докъузпара райондин къилин  
агроном тир. Ам кьиле аваз район-  
да сифте яз Гъугъандал промыш-  
ленный жуьреда гзаф гуьзел багъ  
кутунай. И багъдин емишрин тариф  
виринриз акъатнай. Машгъур алим,  
уьзюмчи тир ада гуьгъуьнлай яр-  
гъал йисара Дербентдин уьзюмчи-  
вилин тежрибадин станциядиз регъ-  
бервал гана. Гъукуматдин гзаф ор-  
денринни медалрин сагъиб 1983-  
йисуз рагъметдиз фена. Дербент-  
да ам яшамш хъайи кваллин цлал  
(Буйнакский, 36) мемориальный  
плита алктурунава.

чин вири уьмуьр хуьруьн майишат  
вилик тухуниз бахшна. Ада Ленин-  
градда агалкъунралди хуьруьн  
майишатдин институт куьтгъна, Ге-  
рейханован совхозда къилин агро-  
номвиле, ахпа Дербентдин уьзюм-  
чивилин тежрибадин станцияда  
кваллахна. Алим Жалалдин Сулей-  
мановича яргъал йисара "Аламиш-  
инский" совхоз кьиле тухвана.  
Гуьгъуьнлай ада тежрибадинни ах-  
тармишунрин "Гоганское" майишат-  
да директорвална.

Гъугъанвийри садрани рикелай  
алудзавач чпин даях ва дамах  
хъайи хуьруьнви, медицинадин  
илимрин кандидат, яргъал йисара  
жавабдар къуллугъар авур **ГЪАМИ-  
ДОВ Фрид Азизович**.

Чи хуьруьнвияр зегъметдал  
рикел алай жемят я. Абурун арадай  
тварар къаз жеда, месела, Лени-  
нан ордендин сагъиб, нефтяник  
**МEGЪАМЕДОВ Мегъамедан**, "Знак  
Почета" орден къачур **ЕЗИБЕГОВ  
Шихженнетан**, машгъур малдар  
**ГЪАЖИБЕГОВ Куьругълидин**,  
уьзюмчи **Эмирханов Майидинан**  
ва масабурин. Дамахдивди твар  
къаз кланзава хуьре яргъал йисара  
Советдин председателвал авур  
**ЯРАЛИЕВА Мадинатан**.

Гъугъанар арандиз чпин уьруь-  
шрал куьч хъана, къве вацун ара-



понедельник, 18 мая

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
8.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время Вести Дагестан
18.20 К 70-летию Победы. Герой военной летописи.
18.40 К 70-летию Победы. Солнечный человек Раиса Абуева
19.00 «Акценты». Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19:35 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Передача на чеченском языке «Вайнах»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Есть работа»
21.00 «Круглый стол»
21.45 «Аулы Дагестана» Кумух
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Спорт на канале
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Х/ф «Лили»
02.25 Д/ф «5 сторон света»
03.55 Х/ф «Газовый свет»
05.45 Х/ф «Джужльбарс»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Время для двоих». (16+).
14.25 «Время покажет». (16+).
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет». (16+).
16.00 «Мужское/Женское». (16+).
17.00 «Наедине со всеми». (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!» (16+).
19.50 «Пусть говорят». (16+).
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Слава». (12+).
23.30 «Вечерний Ургант».
0.00 «Познер». (16+).
1.00 Ночные новости.
1.15 «Время покажет». (16+).
2.05 «Наедине со всеми».
3.00 Новости.
3.05 «Модный приговор».
4.05 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Вести». (12+).
9.15 «Утро России». (12+).
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
12.55 «Особый случай». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Последний январь». (12+).
16.00 «Загадка судьбы». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 «Вести». (12+).
18.15 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Цветок папоротника». (12+).

НТВ

22.50 «Две жизни маршала Худякова». (12+).
23.50 «Илья Старинов. Личный враг Гитлера».
0.55 Т/с «Я ему верю». (12+).
1.55 Т/с «Закон и порядок 20». (12+).
2.50 «Две жизни маршала Худякова». (12+).
3.50 «Комната смеха». (12+).
4.45 «Вести. Дежурная часть». (12+).
6.00 «Кофе с молоком». (12+)
9.00 «Солнечно. Без осадков» с А. Беляевым. (12+)
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт». (16+).
14.30 «Все будет хорошо!»
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).



Сергей Мухин
Евгения Нохрина
Цветок папоротника

ЗВЕЗДА

6.00 Д/ф «Ту-160. «Белый лебедь» стратегического назначения».
6.50 Х/ф «Затворник». (16+).
8.45 Т/с «Гроч» (16+).
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Гроч» (16+).
11.05 Т/с «Гроч» (16+).
13.15 Т/с «Гроч» (16+).
13.35 Т/с «Московский дворик» (16+).
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Подводная война». «Щ-216». (12+).
19.15 Т/с «Государственная граница». Фильм 1. «Мы наш, мы новый...» (12+).
22.10 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
0.55 «Военная приемка». (6+)
3.40 Х/ф «Ключ без права передачи».
REN TV
5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
6.00 «Обманутые наукой». (16+).
7.00 «Следаки». (16+).
7.30 «Званный ужин». (16+).
8.30 «Новости». (16+).
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+).
11.00 «Документальный проект»: «Земля. В поисках создателя». (16+).
12.00 «112». (16+).
12.30 «Новости». (16+).
13.00 «Званный ужин». (16+).
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!» (16+).
17.00 «Не ври мне!» (16+).
18.00 «Документальный проект».
19.00 «112». (16+).
19.30 «Новости». (16+).
20.00 Х/ф «Побег из Шоушенка». (США). (16+).
23.00 «Новости». (16+).
23.25 Т/с «Череп и кости». (США). (18+).
1.20 Х/ф «Побег из Шоушенка». (США). (18+).
4.10 Детектив «Темный город». (США). (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.40 Т/с «Морские» (16+).
12.00, 15.30, 18.30 «Сейчас»
19.00-19.40 Т/с «Детективы. Глупышка». (16+).
20.20-21.15 Т/с «След. Где собака зарыта». (16+).
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Порча».
23.15 «Момент истины».
0.10 «Место происшествия. О главном». (16+).
1.10 «День ангела».
1.35-5.20 Т/с «Детективы. Глупышка». (16+).
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 Секреты и советы. (16+)
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Давай разведемся!
10.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
12.00 Кризисный менеджер
13.00 Присяжные красоты.
14.00 Т/с «Женский доктор». (16+).
17.35 Одна за всех. (16+).
18.05 Т/с «Она написала убийство». (16+).
19.00 Т/с «Дыши со мной».
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...» (16+).
22.55 Рублево-Бирюлево.
0.00 Одна за всех. (16+).
0.30 Мелодрама «Обучаю игре на гитаре». (12+).
2.15 Т/с «Дыши со мной».
4.15 Д/с «Звездные истории». (16+).
6.00 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
ИНДИЯ
6.10 Мелодрама «Бесценный подарок». (16+).
9.00 «Биография кумиров» «Пареш Раваль». (12+).
9.30 «Путешествие по Индии» «Хампи». (12+).
10.00 Драма «Измены».

КУЛЬТУРА

7.00 Канал «Евроныюз».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мегрэ». «Мегрэ и висельник из Сен-Фольена»
12.05 Д/ф «Вальпараисо. Город-радуга».
12.20 Д/ф «Русский Пьеро. Александр Вертинский».
13.05 «Линия жизни». С. Захарова.
14.00 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Михаил Булгаков. Черный снег». Фильм 5.
15.35 Х/ф «Достоинство республики».
17.50 XIV Московский Пасхальный фестиваль. Д. Шостакович. Концерт для скрипки с оркестром.
18.30 Д/с «Запечатленное время». «Дело Бейлиса», 1913 год.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Сати. Нескучная классика...» с П. Лунгиным.
20.10 «Спокойной ночи, малыши!»
20.25 «Правила жизни».
20.55 «Тем временем».
21.45 Д/ф «Сестры-близнецы»
23.25 «Новости культуры».
23.45 Д/ф «Вобан. Пот сберегает кровь. Строитель и полководец».
1.15 Д/с «Запечатленное время». «Дело Бейлиса», 1913 год.
1.40 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).
2.40 Д/ф «Вальпараисо. Город-радуга».

вторник, 19 мая

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даймохк» (на чеченском языке)
11:35 Местное время Вести Дагестан
14:30 Местное время Вести Дагестан
17:10 Местное время. Вести Дагестан
18:15 Реклама
18.20 К 70 летию Победы. «Гуниб»
19.00 «За и против». Дискуссионный клуб.
19:35 Местное время Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил» Проблема сохранения и развития ковроделия в Хивском районе
07.55 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Испанские города XXI века»
09.25 «Круглый стол»
10.20 Х/ф «Подсолнухи»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Вдохновение»
13.30 «Есть работа»
13.45 «Аулы Дагестана» Кумух
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Морской пост»
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Наследие ислама»
17.10 «Доктор Лазер» в прямом эфире

17.50 Д/ф «Дагестанская мозаика»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» Открытие памятника Аметхану Султану в Кулинском районе
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Бизнес Дагестана»
21.00 В/ф «Три грани холодного искусства»
22.00 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Оксиморон»
23.50 В/ф «Антология антитеррора»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Х/ф «Негодяи»
02.25 Д/ф «Донг»
03.15 Фестиваль «Горцы: «Поэзия народного костюма»
04.35 В/ф «Три грани холодного искусства»
05.30 Х/ф «Морской пост»
06.40 «Наследие ислама»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Время для двоих». (16+).
14.25 «Время покажет». (16+).
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет». (16+).
16.00 «Мужское/Женское». (16+).
17.00 «Наедине со всеми». (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!» (16+).

РОССИЯ 1

19.50 «Пусть говорят». (16+).
21.00 «Время».
22.00 «Евровидение-2015». Первый полуфинал. Прямой эфир.
0.00 Ночные новости.
0.15 «Структура момента». (16+).
1.20 «Наедине со всеми». (16+).
2.15 «Время покажет». (16+).
3.00 Новости.
3.05 «Время покажет». (16+).
3.15 «Модный приговор». (16+).
4.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).
9.00 «Вести». (12+).
9.15 «Утро России». (12+).
9.55 «О самом главном». (12+).
11.00 «Вести». (12+).
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
11.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).
12.55 «Особый случай». (12+).
14.00 «Вести». (12+).
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).
15.00 Т/с «Последний январь». (12+).
16.00 «Загадка судьбы». (12+).
17.00 «Вести». (12+).
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
17.30 «Вести». (12+).
18.15 «Прямой эфир». (12+).
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
20.00 «Вести». (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Цветок папоротника». (12+).
22.50 «Сочи. Курорт с олимпийским размахом». (12+).
23.50 «Эрмитаж. Сокровища нации». (12+).
1.00 Т/с «Я ему верю». (12+).
2.00 Т/с «Закон и порядок 20». (12+).
2.55 «Сочи. Курорт с олимпийским размахом». (12+).
3.55 «Комната смеха». (12+).

НТВ

6.00 «Кофе с молоком». (12+)
9.00 «Солнечно. Без осадков» с А. Беляевым. (12+)
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).
12.00 «Суд присяжных». (16+).
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт». (16+).
14.30 «Все будет хорошо!» (16+).
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).
18.00 «Говорим и показываем». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Черная река». (16+).
21.30 Т/с «Ментовские войны». (16+).
23.20 «Анатомия дня».
0.00 Т/с «Псевдоним «Албанец». (16+).
1.55 «Главная дорога». (16+).
2.35 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Операция «Кукловод». (16+).
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).

НТВ

6.00 «Настроение».
8.10 Х/ф «Расследование». (12+)
9.35 Х/ф «Гражданка Катерина» (12+)
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Гражданка Катерина» (12+)
13.40 «Мой герой». (12+).
14.30 «События».
15.10 «Город новостей».
15.10 «Без обмана». «Едим и худеем!» (16+).
16.00 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).
17.30 «События».
17.50 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Звонят, откройте дверь». (6+).
7.40 Х/ф «Грочи». (12+).
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф «Грочи». (12+).
9.50 Х/ф «Беглецы». (16+).
11.45 Х/ф «Черные береты». (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Х/ф «Черные береты». (12+).
13.35 Т/с «Московский дворик» (16+).
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Подводная война». «Щ-212». (12+).
19.15 Т/с «Государственная граница». Фильм 2. «Мирное лето 21-го года». (12+).
22.10 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
0.55 «Одень меня, ну пожалуйста!» (6+).

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Звонят, откройте дверь». (6+).
7.40 Х/ф «Грочи». (12+).
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф «Грочи». (12+).
9.50 Х/ф «Беглецы». (16+).
11.45 Х/ф «Черные береты». (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Х/ф «Черные береты». (12+).
13.35 Т/с «Московский дворик» (16+).
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Подводная война». «Щ-212». (12+).
19.15 Т/с «Государственная граница». Фильм 2. «Мирное лето 21-го года». (12+).
22.10 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).
0.55 «Одень меня, ну пожалуйста!» (6+).

REN TV

5.00 Детектив «Темный город». (США). (16+).
6.00 «Живая тема»: «Жагда наживы». (16+).
7.00 «Новости». (16+).
7.30 «Званный ужин». (16+).
8.30 «Новости». (16+).
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+).
11.00 «Документальный проект»: «Оборотная сторона Вселенной».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.45 Т/с «Грозные ворота» (16+).
12.00 «Сейчас».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Детектив «Меченый атом». (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы. Интимный дозв». (16+).
19.40 Т/с «Детективы. Горький урок». (16+).
20.20 Т/с «След. Убийца по неволе». (16+).
21.10 Т/с «След. Светит месяц на осыновий пень».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Агент Эдельвейс». (16+).
23.10 Т/с «След. Вспышка». (16+).
23.20 Т/с «След. Убийца по неволе». (16+).
21.10 Т/с «След. Светит месяц на осыновий пень».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Агент Эдельвейс». (16+).
23.10 Т/с «След. Вспышка». (16+).
23.20 Т/с «След. Убийца по неволе». (16+).
2.05 Детектив «Меченый атом». (12+).
4.00 «Право на защиту. Мужская месть». (16+).
5.00 «Право на защиту. Новая жизнь». (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.45 Т/с «Грозные ворота» (16+).
12.00 «Сейчас».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Детектив «Меченый атом». (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы. Интимный дозв». (16+).
19.40 Т/с «Детективы. Горький урок». (16+).
20.20 Т/с «След. Убийца по неволе». (16+).
21.10 Т/с «След. Светит месяц на осыновий пень».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Агент Эдельвейс». (16+).
23.10 Т/с «След. Вспышка». (16+).
23.20 Т/с «След. Убийца по неволе». (16+).
2.05 Детектив «Меченый атом». (12+).
4.00 «Право на защиту. Мужская месть». (16+).
5.00 «Право на защиту. Новая жизнь». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 Секреты и советы. (16+)
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Давай разведемся!
10.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
12.00 Кризисный менеджер
13.00 Присяжные красоты.
14.00 Т/с «Женский доктор». (16+).
17.35 Одна за всех. (16+).
18.05 Т/с «Она написала убийство». (16+).
19.00 Т/с «Дыши со мной». (16+).
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...» (16+).
22.55 Рублево-Бирюлево.
0.00 Одна за всех. (16+).
0.30 Мелодрама «Обучаю игре на гитаре». (12+).
2.15 Т/с «Дыши со мной».
4.15 Д/с «Звездные истории». (16+).
6.00 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ИНДИЯ

6.10 Мелодрама «Принц Раджа». (16+).
9.00 «Биография кумиров» «Суданшу Пандей». (12+).
9.30 «Путешествие по Индии» «Гокхаран, Мурдешвар». (12+).
10.00 Драма «Жизнь поэта». (16+).
12.10 Триллер «Суд совести». (16+).
15.10 Детектив «По следам убийцы». (16+).
18.10 Драма «Омкара». (16+).
21.00 Мелодрама «Солдат». (16+).
0.10 Мелодрама «Побег ради любви». (16+).
3.10 «Секреты индийской кухни» (12+).
3.45 «Биография кумиров» «Аруна Иррани». (12+). Профилактика.

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныюз».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мегрэ». «Мегрэ и висельник из Сен-Фольена»
12.05 «Эрмитаж-250».
12.35 «Правила жизни».
13.05 Д/ф «Последний маг. Исаак Ньютон».
14.00 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Михаил Булгаков. Черный снег». Фильм 6.
15.40 Д/ф «Вобан. Пот сберегает кровь. Строитель и полководец».
17.10 «Острова». Л. Луков.
17.50 XIV Московский Пасхальный фестиваль. П. Чайковский. Концерт для фортепиано с оркестром. Бехзод Абдураимов, В.Гергиев и симфонический оркестр Мариинского театра
18.30 Д/с «Запечатленное время». «Победа русской армии и флота под Трапезундом. 1916 год».
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Искусственный отбор».
20.10 «Спокойной ночи, малыши!»
20.25 «Правила жизни».
20.55 «Игра в бисер» с И. Волгиным. «Эрнест Хемингуэй. «Старик и море».
21.35 Д/ф «Последний маг. Исаак Ньютон».
22.30 Д/с «Возвращение».
23.00 «Новости культуры».
23.20 Х/ф «Отчаянные романтики».
0.15 «Наблюдатель».
1.10 Д/с «Запечатленное время». «Победа русской армии и флота под Трапезундом. 1916 год».
1.40 Д/ф «Монастыри Ахпат и Санани, непохожие братья».
1.55 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).



## среда, 20 мая

ТВ ДАГЕСТАН  
РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан  
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан  
09:00 Канал национального вещания «Турчидаг» (на лакском языке)  
11:35 Местное время Вести Дагестан  
14:30 Местное время Вести Дагестан  
17:10 Местное время Вести Дагестан  
18:15 Реклама  
18.20 Формула любви  
18.40 Ревенница века. Ш. Муркеллинская  
19.10 К 70 летию Победы. «Память» (Репортаж с выставкой)  
19.30 Реклама  
19:35 Местное время Вести Дагестан

## РГВК

07.00 Время новостей Дагестана  
07.15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» Открытие памятника Аметхану Султану в Кулинском районе  
07.55 Мультфильм  
08.30 Время новостей Дагестана  
08.45 Д/с «Испанские города XXI века»  
09.25 «Оксаморон»  
10.00 Х/ф «Земля Чата»  
11.55 «Бизнес Дагестана»  
12.30 Время новостей Дагестана  
12.55 «Правовое поле»  
13.25 В/ф «Три грани холодного искусства»  
14.30 Время новостей Дагестан  
14.50 Х/ф «Драгоценный подарок»  
16.10 Мультфильм  
16.30 Время новостей Дагестана

16.50 «О благонаравии...»  
17.10 Х/ф «Музыкальная история»  
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» Обрядовая культура Кайтагского района (6+)  
19.30 Время новостей Дагестана  
20.00 Время новостей. Махачкала  
20.20 «На виду»  
21.00 «Час размышлений»  
21.30 «Гонг»  
22.05 «Жилой мир»  
22.30 Время новостей Дагестана  
23.00 Время новостей Махачкала  
23.20 «Аутодафе»  
00.30 Время новостей Дагестана  
01.00 Х/ф «Серенада Солнечной долины»  
02.30 Спектакль «Король Лир»  
04.20 «Час размышлений»  
04.55 Д/ф «Тридцатилетние» Айдар Гайнуллин  
05.20 Х/ф «Музыкальная история»

## ПЕРВЫЙ

06.40 «О благонаравии...»  
5.00 «Доброе утро».  
9.00 Новости.  
9.15 «Контрольная закупка».  
9.45 «Жить здорово!» (12+).  
10.55 «Модный приговор».  
12.00 Новости.  
12.20 Т/с «Время для двоих» (16+).  
14.25 «Время покажет» (16+).  
15.00 Новости.  
15.15 «Время покажет» (16+).  
16.00 «Мужское/Женское» (16+).  
17.00 «Наедине со всеми» (16+).  
18.00 Вечерние новости.  
18.45 «Давай поженимся!» (16+).

19.50 «Пусть говорят». (16+).  
21.00 «Время».  
21.35 Т/с «Слава». (12+).  
23.30 «Вечерний Ургант». (16+).  
0.00 Ночные новости.  
0.15 «Политика». (16+).  
1.20 «Наедине со всеми». (16+).  
2.15 «Время покажет». (16+).  
3.00 Новости.  
3.05 «Время покажет». (16+).  
3.10 «Модный приговор».  
4.10 «Контрольная закупка».

## РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).  
9.00 «Вести». (12+).  
9.15 «Утро России». (12+).  
9.55 «О самом главном». (12+).  
11.00 «Вести». (12+).  
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
11.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).  
12.55 «Особый случай». (12+).  
14.00 «Вести». (12+).  
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).  
15.00 Т/с «Последний январь». (12+).  
16.00 «Загадка судьбы». (12+).  
17.00 «Вести». (12+).  
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
17.30 «Вести». (12+).  
18.15 «Прямой эфир». (12+).  
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
20.00 «Вести». (12+).  
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»  
21.00 Т/с «Цветок папоротника». (12+).  
22.50 «Специальный корреспондент». (16+).  
0.30 «Варшавский договор. Рассекреченные страницы». (12+).  
1.35 Т/с «Я ему верю». (12+).  
2.35 Т/с «Закон и порядок 20». (12+).  
3.30 «Крутые повороты судьбы. Сергей Захаров». (12+).  
4.30 «Комната смеха». (12+).

## НТВ

6.00 «Кофе с молоком». (12+).  
9.00 «Солнечно. Без осадков» с А. Беляевым. (12+).  
10.00 «Сегодня».  
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара». (16+).  
12.00 «Суд присяжных». (16+).  
13.00 «Сегодня».  
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт». (16+).  
14.30 «Все будет хорошо!» (16+).  
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».  
16.00 «Сегодня».  
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).  
18.00 «Говорим и показываем». (16+).  
19.00 «Сегодня».  
19.40 Т/с «Черная река». (16+).  
21.30 Т/с «Ментовские войны». (16+).  
23.20 «Анатомия дня».  
0.00 Т/с «Псевдоним "Албанец"». (16+).  
1.50 «Дочный ответ».  
2.55 «Дикий мир».  
3.05 Т/с «Операция "Кукловод"». (16+).

## ТВЦ

6.00 «Настроение».  
8.15 Х/ф «Дети понедельника». (12+).  
10.05 Д/ф «Сергей Гармаш. Мужчина с прошлым». (12+).  
10.55 «Доктор И...» (16+).  
11.30 «События».  
11.50 Х/ф «Никогда не забуду тебя». (12+).  
13.40 «Мой герой». (12+).  
14.30 «События».  
14.50 «Город новостей».  
15.10 Д/ф «Андропов против Шелюкова. Смертельная схватка». (12+).  
16.00 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).  
17.30 «События».  
17.50 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).

18.20 «Право голоса». (16+).  
19.30 «Город новостей».  
19.55 Т/с «Беспокойный участок 2». (12+).  
21.45 «Петровка, 38». (16+).  
22.00 «События».  
22.30 «Линия защиты». (16+).  
23.05 «Советские мафии. Город грехов». (16+).  
0.00 «События. 25-й час».  
0.25 «Русский вопрос». (12+).  
1.10 Х/ф «Фартуш». (16+).  
3.05 Х/ф «Расследование». (12+).  
4.35 «Мой герой». (12+).  
5.25 «Простые сложности». (12+).

## ЗВЕЗДА

Профилактика.  
14.00 Т/с «Северный ветер» (Украина). (16+).  
18.00 Новости дня.  
18.30 Д/с «Подводная война». «С-9». (12+).  
19.15 Т/с «Государственная граница». Фильм 3. «Восточный рубеж». (12+).  
22.10 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).  
23.00 Новости дня.  
23.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).  
0.55 Х/ф «Бедный, бедный Павел». (12+).  
3.00 Х/ф «Запасной аэродром». (6+).  
4.55 Д/ф «Они знали, что будет... война». «Разведка боем». (16+).

## REN TV

5.00 «Не ври мне!» (16+).  
6.00 «Живая тема»: «Жириновский». (16+).  
7.00 «Новости». (16+).  
7.30 «Званый ужин». (16+).  
8.30 «Новости». (16+).  
9.00 «Территория зоблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).  
11.00 «Документальный проект»: «Битва планет». (16+).  
12.00 «112». (16+).  
12.30 «Новости». (16+).  
13.00 «Званый ужин». (16+).

14.00 «Семейные драмы». (16+).  
15.00 «Семейные драмы». (16+).  
16.00 «Не ври мне!» (16+).  
17.00 «Не ври мне!» (16+).  
18.00 «Документальный проект».  
19.00 «112». (16+).  
19.30 «Новости». (16+).  
20.00 Боевик «Возмещение ущерба». (США). (16+).  
22.00 «Смотреть всем!» (16+).  
23.00 «Новости». (16+).  
23.25 Т/с «Череп и кости». (США). (18+).  
0.20 Боевик «Возмещение ущерба». (США). (18+).  
2.20 «Смотреть всем!» (16+).  
3.00 «Семейные драмы». (16+).  
4.00 «Не ври мне!» (16+).

## ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».  
6.10 «Утро на "5"». (6+).  
9.30 «Место происшествия».  
10.00 «Сейчас».  
10.30 Детектив «Бухта смерти». (16+).  
12.00 «Сейчас».  
12.30 Детектив «Бухта смерти». (16+).  
13.25 Боевик «Рысь». (16+).  
15.30 «Сейчас».  
16.00 «Открытая студия».  
16.50 Детектив «Следствие установлено». (12+).  
18.30 «Сейчас».  
19.00 Т/с «Детективы. Графиня Монте-Кристо». (16+).  
19.40 Т/с «Детективы. Фото как улика». (16+).  
20.20 Т/с «След. Единорог». (16+).  
21.15 Т/с «След. Щупальца». (16+).  
22.00 «Сейчас».  
22.25 Т/с «След. Темная глыбина». (16+).  
23.10 Т/с «След. Сестренка». (16+).  
0.00 Мелодрама «Вокзал для двоих». (12+).  
2.45 Драма «Особое важное задание». (12+).

## ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).  
7.30 Секреты и советы. (16+).  
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).  
9.50 Давай разведемся! (16+).  
10.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
12.00 Кризисный менеджер (16+).  
13.00 Присяжные красоты. (16+).  
14.00 Т/с «Женский доктор». (16+).  
17.35 Одна за всех. (16+).  
18.05 Т/с «Она написала убийство». (16+).  
19.00 Т/с «Дыши со мной». (16+).  
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...» (16+).  
23.00 Рублево-Бирюлево. (16+).  
0.00 Одна за всех. (16+).  
0.30 Комедия «Зимний вечер в Гаграх».  
2.15 Т/с «Дыши со мной». (16+).  
4.15 Д/с «Звездные истории». (16+).  
6.00 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

## ИНДИЯ

Профилактика.  
10.00 Драма «Простой человек». (16+).  
12.10 Мелодрама «Милашка. Сделано в Ченнаи». (16+).  
15.10 Мелодрама «Ветка жасмина у дома Ситы». (16+).  
18.10 Боевик «Верные друзья». (16+).  
21.00 Комедия «Городской переполох». (16+).  
23.00 «Секреты индийской кухни» (12+).  
0.10 Драма «Эта прекрасная жизнь». (16+).  
3.10 Драма «Тандем». (16+).

## КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».  
10.00 «Новости культуры».  
10.15 «Наблюдатель».  
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мерз». «Мерз в Аризоне».  
12.05 «Красуйся, град Петров!» Зодчий Александр Красовский.  
12.35 «Правила жизни».  
13.05 Д/ф «Остров сокровищ Робинзона Крузо».  
14.00 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).  
15.00 «Новости культуры».  
15.10 Михаил Булгаков. Черный снег». Фильм 7.  
15.40 Д/ф «Воспоминания о будущем».  
16.20 «Искусственный отбор».  
17.00 «Больше, чем любовь». Александр Ханжонков и Вера Попова.  
17.40 XIV Московский Пасхальный фестиваль. Оркестровые миниатюры и арии русских и зарубежных композиторов. О. Бородина, Е. Ахмедов, В. Гергиев и симфонический оркестр Мариинского театра.  
18.30 Д/с «Запечатленное время». «Февральская революция. 1917 год».  
19.00 «Новости культуры».  
19.15 «Главная роль».  
19.30 «Абсолютный слух».  
20.10 «Спокойной ночи, малыши!»  
20.25 «Правила жизни».  
20.55 «Власть факта». «Битва за жизнь».  
21.35 Д/ф «Остров сокровищ Робинзона Крузо».  
22.30 Д/с «Возвращение».  
23.00 «Новости культуры».  
23.20 Х/ф «Отчаянные романтики» (Великобритания).  
0.15 «Наблюдатель».  
1.10 Д/с «Запечатленное время». «Февральская революция. 1917 год».  
1.40 Д/ф «Остров Эланд. Сад цветов в каменной пустыне».  
1.55 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).

## четверг, 21 мая

ТВ ДАГЕСТАН  
РОССИЯ

8.05-8.08 Местное время Вести Дагестан  
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан  
09:00 Канал национального вещания «Даргала анкьы» (на даргинском языке)  
11:35 Местное время Вести Дагестан  
14:30 Местное время Вести Дагестан  
17:10 Местное время Вести Дагестан  
18:15 Реклама  
18.20 Праздник татской культуры «Шориники»  
19:35 Местное время. Вести Дагестан

## РГВК

07.00 Время новостей Дагестана  
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» Обрядовая культура Кайтагского района (6+)  
07.55 Мультфильм  
08.30 Время новостей Дагестана  
08.50 Д/с «Испанские города XXI века»  
09.25 Х/ф «Юлий Цезарь и война с галлами»  
11.30 «Аутодафе»  
12.30 Время новостей Дагестана  
12.55 «Час размышлений»  
13.30 «Гонг»  
14.00 «Жилой мир»  
14.30 Время новостей Дагестана  
14.50 Х/ф «Принц и нищий»  
16.10 Мультфильм  
16.30 Время новостей Дагестана  
16.50 «Кругозор»  
17.10 Х/ф «Мать и мачеха»  
18.25 Обзор газеты «Хлакькьат»

18.45 Передача на аварском языке «Гаданги гамали заманги» «Поэтическая волна» Композиция на стихи Магомеда Насрулаева  
19.30 Время новостей Дагестана  
20.00 Время новостей. Махачкала  
20.20 «На виду. Спорт» в прямом эфире  
21.10 «Вернисаж»  
21.50 Обзор газеты «Дагестанская Правда»  
22.00 «Агросектор»  
22.30 Время новостей Дагестана  
23.00 Время новостей Махачкала  
23.20 «Колеса»  
00.30 Время новостей Дагестана  
01.00 Х/ф «Полуночный ковбой»  
02.55 Д/ф «Балхар»  
03.05 «Вернисаж»  
03.35 Х/ф «Синдбад-мореход»  
05.40 Х/ф «Мать и мачеха»

## ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».  
9.00 Новости.  
9.15 «Контрольная закупка».  
9.45 «Жить здорово!» (12+).  
10.55 «Модный приговор».  
12.00 Новости.  
12.20 Т/с «Слава». (16+).  
14.25 «Время покажет» (16+).  
15.00 Новости.  
15.15 «Время покажет» (16+).  
16.00 «Мужское/Женское» (16+).  
17.00 «Наедине со всеми» (16+).  
18.00 Вечерние новости.  
18.45 «Давай поженимся!» (16+).  
19.50 «Пусть говорят». (16+).  
21.00 «Время».  
22.00 «Евровидение-2015». Второй полуфинал. Прямой эфир.

0.00 Ночные новости.  
0.15 «На ночь глядя». (16+).  
1.15 «Время покажет». (16+).  
2.05 «Наедине со всеми». (16+).  
3.00 Новости.  
3.05 «Модный приговор».  
4.05 «Мужское/Женское» (16+).

## РОССИЯ 1

5.00 «Утро России». (12+).  
9.00 «Вести». (12+).  
9.15 «Утро России». (12+).  
9.55 «О самом главном». (12+).  
11.00 «Вести». (12+).  
11.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
11.55 Т/с «Тайны следствия». (12+).  
12.55 «Особый случай». (12+).  
14.00 «Вести». (12+).  
14.30 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
14.50 «Вести. Дежурная часть». (12+).  
15.00 Т/с «Последний январь». (12+).  
16.00 «Загадка судьбы». (12+).  
17.00 «Вести». (12+).  
17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
17.30 «Вести». (12+).  
18.15 «Прямой эфир». (12+).  
19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).  
20.00 «Вести». (12+).  
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»  
21.00 Т/с «Цветок папоротника». (12+).  
22.50 «Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+).  
0.30 «Таврида. Легенда о золотой колыхели».  
1.35 Т/с «Я ему верю». (12+).  
2.35 Т/с «Закон и порядок 20». (12+).  
3.30 «Под москов шутника. Никита Богословский». (12+).  
4.30 «Комната смеха». (12+).

## ТВЦ

6.00 «Настроение».  
8.10 Х/ф «Два билета на дневной сеанс».  
10.05 Д/ф «Николай Гринько. Главный папа СССР». (12+).  
10.55 «Доктор И...» (16+).  
11.30 «События».  
11.50 Х/ф «Райское яблоко». (12+).  
13.35 «Мой герой». (12+).  
14.30 «События».  
14.50 «Город новостей».  
15.10 «Советские мафии. Город грехов». (16+).  
15.55 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).  
17.30 «События».  
17.50 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).

## НТВ

12.00 «Суд присяжных». (16+).  
13.00 «Сегодня».  
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт». (16+).  
14.30 «Все будет хорошо!» (16+).  
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».  
16.00 «Сегодня».  
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+).  
18.00 «Говорим и показываем». (16+).  
19.00 «Сегодня».  
19.40 Т/с «Черная река». (16+).  
21.30 Т/с «Ментовские войны». (16+).  
23.20 «Анатомия дня».  
0.00 Т/с «Псевдоним "Албанец"». (16+).  
1.50 «Дочный ответ».  
2.55 «Дикий мир».  
3.05 Т/с «Операция "Кукловод"». (16+).  
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).

23.05 Д/ф «Слабый должен умереть». (16+).  
0.00 «События. 25-й час».  
0.30 Д/ф «Конец прекрасной эпохи. Бродский и Довлатов». (12+).  
2.00 Х/ф «Грачи». (12+).  
3.45 Д/ф «Засекреченная любовь. Дуэт солистов». (12+).  
4.35 «Мой герой». (12+).  
5.25 «Простые сложности». (12+).

## ЗВЕЗДА

6.00 Д/ф «Маршал Василевский». (12+).  
6.45 Х/ф «Достояние республики».  
9.00 Новости дня.  
9.15 Х/ф «Достояние республики».  
9.50 Т/с «Северный ветер» (Украина). (16+).  
13.00 Новости дня.  
13.15 Т/с «Северный ветер» (Украина). (16+).  
14.00 Т/с «Северный ветер» (Украина). (16+).  
18.00 Новости дня.  
18.30 Д/ф «Тува. Вековое братство». (12+).  
19.35 Т/с «Государственная граница». Фильм 4. «Красный песок». (12+).  
22.25 Д/с «Хроника победы». (12+).  
23.00 Новости дня.  
23.20 Д/с «Легенды советского сыска». (16+).  
0.55 Х/ф «Частный детектив, или Операция "Кооперация"». (12+).  
4.45 Д/ф «Они знали, что будет... война». «Подвиг разведчиков». (16+).

## REN TV

5.00 «Не ври мне!» (16+).  
6.00 «Эликсир молодости». (16+).  
7.00 «Новости». (16+).  
7.30 «Званый ужин». (16+).  
8.30 «Новости». (16+).  
9.00 «Великие тайны времени». (16+).  
12.00 «112». (16+).  
12.30 «Новости». (16+).  
13.00 «Званый ужин». (16+).

14.00 «Семейные драмы». (16+).  
15.00 «Семейные драмы». (16+).  
16.00 «Не ври мне!» (16+).  
17.00 «Не ври мне!» (16+).  
18.00 «Документальный проект».  
19.00 «112». (16+).  
19.30 «Новости». (16+).  
20.00 Боевик «Сорвиголовы». (США). (12+).  
22.00 «Смотреть всем!» (16+).  
23.00 «Новости». (16+).  
23.25 Т/с «Череп и кости». (США). (18+).  
0.20 Боевик «Сорвиголова». (США). (12+).  
2.15 «Чистая работа». (12+).  
3.00 «Семейные драмы». (16+).  
4.00 «Не ври мне!» (16+).

## ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».  
6.10 «Утро на "5"». (6+).  
9.30 «Место происшествия».  
10.00 «Сейчас».  
10.30 Боевик «Горячая точка». (16+).  
12.00 «Сейчас».  
12.30 Драма «Особое важное задание». (12+).  
15.30 «Сейчас».  
16.00 «Открытая студия».  
17.05 Детектив «Ночной мотоциклист». (12+).  
18.30 «Сейчас».  
19.00 Т/с «Детективы. Чужой грех». (16+).  
19.40 Т/с «Детективы. Граница подлости». (16+).  
20.20 Т/с «След. Динамо». (16+).  
21.15 Т/с «След. Без следа».  
22.00 «Сейчас».  
22.25 Т/с «След. Приют надежда». (16+).  
23.10 Т/с «След. Ботаники». (16+).  
0.00 Комедия «Покровские ворота». (12+).  
2.40 Детектив «Следствием установлено». (12+).  
4.25 Детектив «Ночной мотоциклист». (12+).

8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).  
9.50 Давай разведемся! (16+).  
10.50 Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
12.00 Кризисный менеджер (16+).  
13.00 Присяжные красоты. (16+).  
14.00 Т/с «Женский доктор». (16+).  
17.35 Одна за всех. (16+).  
18.05 Т/с «Она написала убийство». (16+).  
19.00 Т/с «Дыши со мной». (16+).  
20.55 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво...» (16+).  
23.00 Рублево-Бирюлево. (16+).  
0.00 Одна за всех. (16+).  
0.30 Мелодрама «Возвращение блудного папы». (12+).  
2.25 Т/с «Дыши со мной». (16+).  
4.25 Д/с «Звездные истории». (16+).  
6.00 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

## ИНДИЯ

6.10 Драма «Омкара». (16+).  
9.00 «Биография кумиров» «Риши Капур». (12+).  
9.30 «Путешествие по Индии» «Шраванбелагала, Халебид, Белур». (12+).  
10.00 Боевик «Скрытая съемка». (16+).  
12.10 Мелодрама «Побег ради любви». (16+).  
15.10 Мелодрама «Обычная история любви». (16+).  
17.25 «Секреты индийской кухни» (12+).  
18.10 Детектив «По следам убийцы». (16+).  
21.00 Драма «Джонни-предатель». (16+).  
23.10 «Секреты индийской кухни» (12+).  
0.10 Комедия «Праздник начинается». (16+).  
3.10 Триллер «Многоликий». (16+).

## КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».  
10.00 «Новости культуры».  
10.15 «Наблюдатель».  
11.15 Т/с «Расследования комиссара Мерз». «Мерз в Аризоне».  
12.05 «Праздники. Вознесение Господне».  
12.35 «Правила жизни».  
13.05 Д/ф «Землетрясение в Лиссабоне 1755 года».  
14.00 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).  
14.50 Д/ф «Иероним Босх».  
15.00 «Новости культуры».  
15.10 Михаил Булгаков. Черный снег». Фильм 8.  
15.40 Д/ф «Короли династии Фаберже».  
16.20 «Абсолютный слух».  
17.00 Д/ф «Алгоритм Берга».  
17.25 Д/ф «Хьюз - город, где улыбается печаль».  
17.40 XIV Московский Пасхальный фестиваль. Н. Мясковский. И. Стравинский. Колыбельная и финал из балета «Жарптица». В. Гергиев и симфонический оркестр Мариинского театра.  
18.30 Д/с «Запечатленное время». «Война, которой не было. 1925 год».  
19.00 «Новости культуры».  
19.15 «Главная роль».  
19.30 «Черные дыры. Белые пятна».  
20.10 «Спокойной ночи, малыши!»  
20.25 «Правила жизни».  
20.50 «Культурная революция».  
21.35 Д/ф «Землетрясение в Лиссабоне 1755 года».  
22.30 Д/с «Возвращение».  
23.00 «Новости культуры».  
23.20 Х/ф «Отчаянные романтики» (Великобритания).  
0.15 «Наблюдатель».  
1.10 Д/с «Запечатленное время». «Война, которой не было. 1925 год».  
1.40 Д/ф «Долина реки Орхон. Камни, города, ступы».  
1.55 Х/ф «Четыре танкиста и собака» (Польша).  
2.50 Д/ф «Иероним Босх».



**пятница, 22 мая**

**ТВ ДАГЕСТАН  
РОССИЯ**

**8.05-8.08** Местное время Вести Дагестан  
**8.36-8.41** Местное время Вести Дагестан  
**11.35** Местное время Вести Дагестан  
**14.30** Местное время Вести Дагестан  
**17:10** Местное время Вести Дагестан  
**18:15** Реклама  
**18.20** Мир вашему дому  
**18.40** Дагестан спортивный  
**19.00** Грани реальности  
**19.30** Реклама  
**19.35** Местное время Вести Дагестан  
**РГВК**  
**07.00** Время новостей Дагестана  
**07.15** Передача на аварском языке «Паданги памалиги заманги» «Поэтическая волна» Композиция на стихи Магомеда Насрулаева  
**08.00** Обзор газеты «Хакыкьят»  
**08.10** Мультфильм  
**08.30** Время новостей Дагестана  
**08.50** Д/с «Испанские города XXI века»  
**09.25** Х/ф «Чермен»  
**10.55** «Вернисаж»  
**11.25** Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джумамечети г. Махачкала  
**12.10** «Кругозор»  
**12.30** Время новостей Дагестана  
**12.55** «Агросектор»  
**13.30** «Колеса»  
**14.30** Время новостей Дагестана  
**14.50** Х/ф «Кортик»  
**16.30** Время новостей Дагестана

**16.50** «О благонаравии...»  
**17.10** Д/ф «Остров»  
**18.05** «Наши дети»  
**18.30** Обзор газеты «Ел-даш»  
**18.45** Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес» Телеочерк «С. Кизляр, Республика Северная Осетия-Алания»  
**19.30** Время новостей Дагестана  
**20.00** Время новостей Махачкала  
**20.20** «Здоровье в прямом эфире»  
**21.10** Пятничная проповедь в Центральной Джумамечети г. Махачкала  
**21.50** Д/ф «Малочисленные народности Северного Кавказа» Анчиццы  
**22.30** Время новостей Дагестана  
**23.00** Время новостей Махачкала  
**23.20** «Город молодых»  
**23.50** Д/ф «Антология антитеррора»  
**00.30** Время новостей Дагестана  
**01.00** Х/ф «Неприкаянные»  
**03.05** Х/ф «Глаза Токио»  
**04.40** Д/ф «Остров»  
**05.20** Х/ф «Кортик»  
**06.40** «О благонаравии...»  
**ПЕРВЫЙ**  
**5.00** «Доброе утро»  
**9.00** Новости.  
**9.15** «Контрольная закупка»  
**9.45** «Жить здорово!» (12+)  
**10.55** «Модный приговор»  
**12.00** Новости.  
**12.20** «Сегодня вечером» (16+)  
**14.25** «Время покажет» (16+)  
**15.00** Новости.  
**15.15** «Время покажет» (16+)  
**16.00** «Мужское/Женское» (16+)  
**17.00** «Жди меня».

**18.00** Вечерние новости.  
**18.45** «Человек и закон» (16+).  
**19.50** Телеигра «Поле чудес» (16+).  
**21.00** «Время».  
**21.30** «Клуб Веселых и Находчивых». Высшая лига. (16+).  
**23.45** «Вечерний Ургант» (16+).  
**0.40** «Большая игра: Пэкер против Мердока» (16+).  
**2.30** Триллер «Поцелуй смерти» (16+).  
**4.25** «Мужское/Женское» (16+).  
**5.20** «Контрольная закупка».  
**РОССИЯ 1**  
**5.00** «Утро России» (12+).  
**8.55** «Мусульмане» (12+).  
**9.10** «Код Кирилла. Рождение цивилизации» (12+).  
**10.05** «О самом главном» (12+).  
**11.00** «Вести» (12+).  
**11.35** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**11.55** Т/с «Тайны следствия» (12+).  
**12.55** «Особый случай» (12+).  
**14.00** «Вести» (12+).  
**14.30** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**14.50** «Вести. Дежурная часть» (12+).  
**15.00** Т/с «Последний январь» (12+).  
**16.00** «Загадка судьбы» (12+).  
**17.00** «Вести» (12+).  
**17.10** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**17.30** «Вести» (12+).  
**18.15** «Прямой эфир» (12+).  
**19.35** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**20.00** «Вести» (12+).  
**21.00** «Юморина» (12+).  
**22.55** Х/ф «Жених» (12+).  
**0.50** Х/ф «Только любовь» (12+).  
**2.45** «Горячая десятка» (12+).  
**3.55** «Комната смеха» (12+).

**НТВ**

**6.00** «Кофе с молоком» (12+).  
**9.00** «Солнечно. Без осадков» с А. Беляевым (12+).  
**10.00** «Сегодня».  
**10.20** Т/с «Возвращение Мухтара» (16+).  
**12.00** «Суд присяжных» (16+).  
**13.00** «Сегодня».  
**13.20** «Суд присяжных. Окончательный вердикт» (16+).  
**14.30** «Все будет хорошо!» (16+).  
**15.30** «Чрезвычайное происшествие. Обзор» (16+).  
**16.00** «Сегодня».  
**16.20** Т/с «Улицы разбитых фонарей» (16+).  
**18.00** «Говорим и показываем» (16+).  
**19.00** «Сегодня».  
**19.40** Х/ф «Криминальное наследие» (16+).  
**23.30** Х/ф «Моя фамилия Шилов» (16+).  
**1.30** «Тайны любви» (16+).  
**2.25** «Дикий мир».  
**2.45** Т/с «Операция «Кукловод» (16+).  
**4.40** Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).  
**ТВЦ**  
**6.00** «Настроение».  
**8.15** Х/ф «Люди на мосту» (12+).  
**10.15** Х/ф «Холостяк» (12+).  
**11.30** «События».  
**11.50** Х/ф «Холостяк» (12+).  
**14.30** «События».  
**14.50** «Город новостей».  
**15.10** Д/ф «Слабый должен умереть» (16+).  
**16.00** Т/с «Инспектор Льюис» (Великобритания) (12+).  
**17.30** «События».  
**17.50** Т/с «Инспектор Льюис» (Великобритания) (12+).  
**18.20** «Право голоса» (16+).  
**19.30** «Город новостей».  
**19.50** Х/ф «Медовый месяц» (12+).  
**21.45** «Петровка, 38» (16+).  
**22.00** «События».

**22.30** Т. Михалкова «Жена. История любви» (16+).  
**0.00** Х/ф «Мафия бессмертна» (16+).  
**1.50** Х/ф «Райское яблоко» (12+).  
**3.30** Х/ф «Женитьба Балзаминова» (6+).  
**ЗВЕЗДА**  
**6.00** Д/с «Хроника победы» (12+).  
**6.40** Х/ф «И на камнях растут деревья».  
**9.00** Новости дня.  
**9.15** Х/ф «И на камнях растут деревья».  
**9.50** Т/с «Северный ветер» (Украина) (16+).  
**13.00** Новости дня.  
**13.15** Т/с «Северный ветер» (Украина) (16+).  
**14.20** Д/с «Хроника победы» (12+).  
**18.00** Новости дня.  
**18.30** Д/с «Подводная война» (12+).  
**19.15** Х/ф «Балтийское небо» (6+).  
**22.40** Х/ф «Ворота в небо» (6+).  
**23.00** Новости дня.  
**23.20** Х/ф «Ворота в небо» (6+).  
**0.45** Х/ф «Прошлой, полицейский» (Франция) (16+).  
**2.35** Х/ф «Христофор Колумб. Открытие» (Испания - США) (16+).  
**5.00** Д/ф «Молодой Сталин» (12+).  
**REN TV**  
**5.00** «Не ври мне!» (16+).  
**6.00** «Эликсир молодости» (16+).  
**7.00** «Новости» (16+).  
**7.30** «Званый ужин» (16+).  
**8.30** «Новости» (16+).  
**9.00** «Великие тайны Вселенной» (16+).  
**12.00** «112» (16+).  
**12.30** «Новости» (16+).  
**13.00** «Званый ужин» (16+).  
**14.00** «Код Дарвина: Проклятые обезьяны» (16+).  
**16.00** «За семью печатями» (16+).  
**19.00** «112» (16+).  
**19.30** «Новости» (16+).

**20.00** «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+).  
**22.00** «Смотреть всем!» (16+).  
**23.00** Драма «Облачный атлас». (США - Германия - Китай - Сингапур) (18+).  
**2.15** Драма «Опасный метод». (Великобритания - Канада - Германия) (16+).  
**4.00** «Смотреть всем!» (16+).  
**4.30** Драма «Облачный атлас». (США - Германия - Китай - Сингапур) (16+).  
**ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ**  
**6.00** «Сейчас».  
**6.10** «Момент истины» (16+).  
**7.00** «Утро на 5» (6+).  
**9.30** «Место происшествия» (16+).  
**10.00** «Сейчас».  
**10.30** Детектив «Противостояние» (16+).  
**11.35** Детектив «Противостояние» (16+).  
**12.00** «Сейчас».  
**12.30** Детектив «Противостояние» (16+).  
**13.10** Детектив «Противостояние» (16+).  
**14.20** Детектив «Противостояние» (16+).  
**15.30** «Сейчас».  
**16.00** Детектив «Противостояние» (16+).  
**17.15** Детектив «Противостояние» (16+).  
**18.30** «Сейчас».  
**19.00** Т/с «След. За тремя зайцами» (16+).  
**19.45** Т/с «След. Мамина дочь» (16+).  
**20.30** Т/с «След. Ярость 13» (16+).  
**21.15** Т/с «След. В розыске» (16+).  
**22.00** Т/с «След. Бедная Нина» (16+).  
**22.50** Т/с «След. Смерть на обочине» (16+).  
**23.40** Т/с «След. Где собака зарыта» (16+).  
**0.25** Т/с «След. Покойтесь с миром» (16+).  
**1.05** Т/с «След. Кардинальное лечение» (16+).

**1.55** Т/с «Детективы. Интимный досуг» (16+).  
**2.35** Т/с «Детективы. Горький урок» (16+).  
**3.15** Т/с «Детективы. Графиня Монте-Кристо» (16+).  
**3.55** Т/с «Детективы. Фото как улика» (16+).  
**4.40** Т/с «Детективы. Чужой грех» (16+).  
**5.20** Т/с «Детективы. Граница подлости» (16+).  
**ДОМАШНИЙ**  
**6.30** Джейми: обед за 30 минут (16+).  
**7.30** Секреты и советы (16+).  
**8.00** Одна за всех (16+).  
**8.10** Д/с «Звездная жизнь» (16+).  
**10.10** Детектив «Под Большой Медведицей, 8 серий» (16+).  
**18.00** Т/с «Она написала убийство» (16+).  
**18.55** Одна за всех (16+).  
**19.00** Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво... Пять лет спустя» (16+).  
**22.50** Д/с «Звездная жизнь» (16+).  
**23.50** Одна за всех (16+).  
**0.30** Мелодрама «Семейный ужин» (12+).  
**2.20** Д/с «Звездные истории» (16+).  
**6.00** Джейми: обед за 30 минут (16+).  
**ИНДИЯ**  
**6.10** Боевик «Верные друзья» (16+).  
**9.00** «Биография кумиров» «Карина Капур» (12+).  
**9.30** «Путешествие по Индии» «Майсур. Остров Шриранганатана» (12+).  
**10.00** Триллер «Чужаки» (16+).  
**12.10** Драма «Эта прекрасная жизнь» (16+).  
**15.10** Драма «Тандем» (16+).  
**18.10** Мелодрама «Сердце говорит: вперед!» (16+).  
**21.00** Мелодрама «Атиди» (16+).

**0.10** Драма «Отчаянно влюбленный» (16+).  
**2.35** «Секреты индийской кухни» (12+).  
**3.10** Мелодрама «Невозможная любовь» (16+).  
**КУЛЬТУРА**  
**6.30** Канал «Евроныус».  
**10.00** «Новости культуры».  
**10.20** Х/ф «Привидение, которое не возвращается».  
**11.45** Д/ф «Сергей Коненков. Резец и музыка».  
**12.25** «Письма из провинции». Ардатов (Республика Мордовия).  
**12.50** Д/ф «Я жил. Я звался Геркулес».  
**13.30** Д/с «Нефронтовые заметки».  
**14.00** Х/ф «Четыре танкиста и собака», 16 с.  
**15.00** «Новости культуры».  
**15.10** «Михаил Булгаков. Черный снег». Фильм 9.  
**15.40** «Черные дыры. Белые пятна».  
**16.20** «Эпизоды».  
**17.00** Х/ф «Билет в Большой».  
**17.40** XIV Московский Пасхальный фестиваль. П. Чайковский. Концерты u2 и u3 для фортепиано с оркестром. Денис Мацуев, В. Гергиев и симфонический оркестр Мариинского театра.  
**18.40** Д/ф «Замки Аугустсбург и Фалькенлуст».  
**19.00** «Новости культуры».  
**19.15** «Юрий Никулин. Классика жанра».  
**19.35** Х/ф «Поднятая целина».  
**21.05** «Острова». Е. Матвеев.  
**21.45** «По следам тайны». «Человек эпохи динозавров».  
**22.30** Д/с «Возвращение».  
**23.00** «Новости культуры».  
**23.20** Х/ф «Романс о влюбленных».  
**1.30** М/ф: «Тяп, ляп - маляры!», «Брэд»  
**1.55** Х/ф «Четыре танкиста и собака», 16 с.

**суббота, 23 мая**

**ТВ ДАГЕСТАН  
РОССИЯ**

**10:05** Реклама  
**10.10** Документальный фильм  
**10.20** К 70-летию Победы. Мы помним мы гордимся.  
**10.35** Один день из жизни Исы Магомедова  
**10.55** Реклама  
**11:10** Местное время Вести Дагестан  
**14:20** Местное время Вести Дагестан  
**РГВК**  
**07.00** Время новостей Дагестана  
**07.15** Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес» Телеочерк «С. Кизляр, Республика Северная Осетия-Алания»  
**08.00** Обзор газеты «Ел-даш»  
**08.10** Мультфильм  
**08.30** Время новостей Дагестана  
**08.50** «Мастер спорта»  
**09.10** «Здоровье»  
**10.00** «Город молодых»  
**10.30** Д/ф «Остров»  
**11.20** «Мой малыш» в прямом эфире  
**12.00** «Доктор Лазер»  
**12.30** Концерт Марио Али Дюранд-Сулева  
**15.10** Х/ф «Первоклассница»  
**16.30** Время новостей Дагестана  
**16.50** Д/ф «Он придумал танец»  
**17.35** «Здравствуй, мир!»  
**18.10** «Вдохновение»  
**18.45** Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Дербентский филиал ДПТУ  
**19.30** Время новостей Дагестана

**20.00** «Чистое сердце»  
**20.20** «Детская газета»  
**20.40** «Интер-диалог»  
**21.20** «Молодежный микс»  
**21.50** «Разумный взгляд»  
**22.30** Время новостей Дагестана  
**23.00** Х/ф «Три тополя на Плющихе»  
**00.30** Время новостей Дагестана  
**01.00** Х/ф «Босоногая графиня»  
**03.05** Х/ф «Береговая охрана»  
**04.45** Х/ф «Труффальдино из Бергамо»  
**ПЕРВЫЙ**  
**5.50** Т/с «Страна 03» (16+).  
**6.00** Новости.  
**6.10** Т/с «Страна 03» (16+).  
**8.00** «Играй, гармонь любимая!» (12+).  
**8.45** М/с «Смешарики. Новые приключения».  
**9.00** «Умницы и умники».  
**9.45** «Слово пастыря».  
**10.00** Новости.  
**10.15** «Янтарная комната». Фильм 1. (12+).  
**11.20** «Смак». (12+).  
**12.00** Новости.  
**12.15** «Идеальный ремонт».  
**13.10** «На 10 лет моложе».  
**14.00** «Барахолка» (12+).  
**14.50** Комедия «Невероятные приключения итальянцев в России».  
**16.50** «Кто хочет стать миллионером?» с Д. Дибровым.  
**18.00** Вечерние новости.  
**18.15** «Танцуй!»  
**21.00** «Время».  
**21.20** «Сегодня вечером» «Евровидение-2015».  
**22.00** «Евровидение-2015». Финал. Прямой эфир.  
**1.35** «Евровидение-2015». Подведение итогов.  
**2.10** Комедия «Мисс Март».  
**3.45** «Модный приговор».  
**4.45** «Мужское/Женское».

**РОССИЯ 1**  
**4.55** Детектив «Дело u306» (12+).  
**6.35** «Сельское утро» (12+).  
**7.05** «Диалоги о животных» (12+).  
**8.00** «Вести» (12+).  
**8.10** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**8.20** «Военная программа» (12+).  
**8.50** «Планета собак» (12+).  
**9.25** «Субботник» (12+).  
**10.05** «Освободители». «Горные стрелки» (12+).  
**11.00** «Вести» (12+).  
**11.10** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**11.20** «Укротители звука» (12+).  
**12.20** Х/ф «Черная метка» (12+).  
**14.00** «Вести» (12+).  
**14.20** «Местное время. Вести - Москва» (12+).  
**14.30** Х/ф «Черная метка» (12+).  
**16.15** «Субботний вечер» (12+).  
**18.05** Х/ф «Во имя любви» (12+).  
**20.00** «Вести в субботу» (12+).  
**20.45** Х/ф «Останьтесь навсегда» (12+).  
**0.40** Х/ф «В ожидании весны» (12+).  
**2.45** Х/ф «Хроники измены» (12+).  
**4.50** «Комната смеха» (12+).  
**НТВ**  
**5.35** Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю» (16+).  
**7.25** «Смотр».  
**8.00** «Сегодня».  
**8.15** Лотерея «Золотой ключик».  
**8.45** «Медицинские тайны».  
**9.25** «Готовим с Алексеем Зиминым».  
**10.00** «Сегодня».  
**10.20** «Главная дорога» (16+).  
**11.00** «Поедем, поедим!»  
**11.50** «Квартирный вопрос».  
**13.00** «Сегодня».  
**13.20** «Я хуюдо» (16+).  
**14.15** «Своя игра».  
**15.10** Т/с «Улицы разбитых фонарей» (16+).

**18.00** «Следствие вели...» (16+).  
**19.00** «Центральное телевидение».  
**20.00** «Новые русские сенсации» (16+).  
**22.00** «Ты не поверишь!» (16+).  
**23.00** Х/ф «Возвращение» (16+).  
**0.55** Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю» (16+).  
**2.50** «Дикий мир».  
**3.15** Т/с «Операция «Кукловод» (16+).  
**5.05** Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).  
**ТВЦ**  
**5.30** «Марш-бросок» (12+).  
**5.55** «АБВГДейка».  
**6.25** Х/ф «По собственному желанию» (12+).  
**7.50** Д/ф «Евгений Киндин. Продолжение романа» (12+).  
**8.40** «Православная энциклопедия» (6+).  
**9.10** Х/ф «Аквалонги на дне».  
**10.35** Х/ф «Парижские тайны» (Франция) (6+).  
**11.30** «События».  
**11.45** Х/ф «Парижские тайны» (6+).  
**13.00** Х/ф «Назад в СССР» (16+).  
**14.30** «События».  
**14.45** Х/ф «Назад в СССР».  
**17.00** Х/ф «Кремль» (16+).  
**21.00** «Постскриптум».  
**22.10** «Право знать!» (16+).  
**23.10** «События».  
**23.20** «Право голоса» (16+).  
**1.40** «Война: другое измерение». Спецрепортаж (16+).  
**2.15** Х/ф «Два билета на дневной сеанс».  
**4.10** «Обложка. Письмо Саманты» (16+).  
**4.40** «Линия защиты» (16+).  
**5.15** Д/ф «Диеты и политика» (12+).  
**ЗВЕЗДА**  
**6.00** М/ф.  
**6.40** Х/ф «Приключения Толи Клоковина».  
**7.45** Х/ф «Частный детектив, или Операция «Кооперация» (12+).

**9.00** Новости дня.  
**9.15** Х/ф «Частный детектив, или Операция «Кооперация» (12+).  
**9.50** «Папа сможет?» (6+).  
**10.35** «Легенды цирка с Эдгардом Запашным» (6+).  
**11.05** Т/с «Грэх» (16+).  
**13.00** Новости дня.  
**13.15** Т/с «Грэх» (16+).  
**15.35** Т/с «Государственная граница». Фильм 1. «Мы наш, мы новый...» (12+).  
**18.00** Новости дня.  
**18.20** Т/с «Государственная граница». Фильм 1. «Мы наш, мы новый...» (12+).  
**18.45** Т/с «Государственная граница». Фильм 2. «Мирное лето 21-го года» (12+).  
**21.25** Т/с «Государственная граница». Фильм 3. «Восточный рубеж» (12+).  
**23.00** Новости дня.  
**23.20** Т/с «Государственная граница». Фильм 3. «Восточный рубеж» (12+).  
**0.45** Т/с «Государственная граница». Фильм 4. «Красный песок» (12+).  
**3.35** Х/ф «Ищу человека» (6+).  
**5.30** Д/с «Невидимый фронт» (12+).  
**REN TV**  
**5.00** Драма «Облачный атлас». (США - Германия - Китай - Сингапур) (16+).  
**7.50** Т/с «Туристы» (16+).  
**9.40** «Чистая работа» (12+).  
**10.30** «Смотреть всем!» (16+).  
**12.30** «Новости» (16+).  
**13.00** «Военная тайна с Игорем Прокопенко» (16+).  
**17.00** «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+).  
**19.00** Х/ф «Путешествие к центру Земли». (США) (12+).

**20.45** Х/ф «Путешествие 2: Таинственный остров». (США) (12+).  
**22.30** Боевик «Пуленепробиваемый монах» (США) (16+).  
**0.20** Боевик «Рыцарь дня» (США) (18+).  
**2.40** Т/с «Стрелок» (16+).  
**ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ**  
**6.00** М/ф: «Павлиний хвост», «Дедушка и внучек», «Без этого нельзя», «Опасная шалость», «Фока - на все руки дока», «Тихая полянка», «Сказка о солдате», «Ровно в 3:15», «Зеркальце», «Остров ошшбок», «Бюро находок», «Самый большой друг».  
**9.35** «День ангела».  
**10.00** «Сейчас».  
**10.10-17.40** Т/с «След. Прият надежда» (16+).  
**18.30** «Сейчас».  
**19.00** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**19.55** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**20.55** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**21.50** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**22.55** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**23.55** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+).  
**0.50** Боевик «Обратный отсчет» (16+).  
**2.55-7.40** Детектив «Противостояние» (16+).  
**ДОМАШНИЙ**  
**6.30** Джейми: обед за 30 минут (16+).  
**7.30** Секреты и советы (16+).  
**8.00** Домашняя кухня (16+).  
**8.30** Мелодрама «Молодая жена» (12+).  
**10.25** Детектив «Мой личный враг» (12+).

**14.25** Мелодрама «Любовь не делится на 2» (12+).  
**18.00** Т/с «Она написала убийство» (16+).  
**18.55** Одна за всех (16+).  
**19.00** Мелодрама «1001 ночь» (Турция) (16+).  
**22.20** Д/с «Звездная жизнь» (16+).  
**23.20** Одна за всех (16+).  
**0.30** Драма «Когда не хватает любви» (16+).  
**2.15** Д/с «Звездные истории» (16+).  
**6.00** Джейми: обед за 30 минут (16+).  
**ИНДИЯ**  
**6.10** Детектив «По следам убийцы» (16+).  
**9.00** «Биография кумиров» «Ашок Кумар» (12+).  
**9.30** «Путешествие по Индии» «Бангалор» (12+).  
**10.00** Драма «На грани» (16+).  
**12.10** Комедия «Праздник начинается» (16+).  
**15.10** Триллер «Многоликий» (16+).  
**18.10** Мелодрама «Мелодия мечты» (16+).



## воскресенье, 24 мая

ТВ ДАГЕСТАН  
РОССИЯ

- 10.20** Местное время. Вести Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
- РГВК**
- 07.00** Время новостей Дагестан
- 07.15** Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Дербентский филиал ДГТУ
- 08.00** «Детская газета»
- 08.30** Время новостей Дагестан
- 08.50** Х/ф «Три тополя на Плющихе»
- 10.20** «Здравствуй, мир!»
- 10.50** «Интер-диалог»
- 11.40** «Чистое сердце»
- 12.00** «Молодежный микс»
- 12.20** «Разумный взгляд»
- 13.05** «Наши дети»
- 13.30** «Красота 05.ru»
- 14.10** Х/ф «Выше радуги»
- 16.40** Благотворительный концерт Айшат Айсоевой
- 19.30** Время новостей Дагестан. Итоги
- 20.00** «7 news»
- 20.10** «Здоровье нации»
- 20.30** Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казаком
- 22.30** Время новостей Дагестан. Итоги
- 23.00** Х/ф «Невеста из Парижа»

- 00.40** «Урхобай» Старинный обрядовый праздник в с. Талух Чародинского района
- 01.00** Х/ф «Гордость и страсть»
- 03.10** «Здоровье нации»
- 03.25** Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казаком
- 04.45** Х/ф «Небесные ласточки»

## ПЕРВЫЙ

- 6.00** Новости.
- 6.10** Т/с «Страна 03». (16+)
- 8.10** «Армейский магазин». (16+)
- 8.45** М/с «Смешарики. Пинкод».
- 8.55** «Здоровье». (16+)
- 10.00** Новости.
- 10.15** «Янтарная комната». Фильм 2. (12+)
- 11.15** Х/ф «Тихий Дон».
- 15.00** Новости.
- 15.10** Х/ф «Тихий Дон».
- 18.00** «Точь-в-точь».
- 21.00** Воскресное «Время».
- 22.30** «Бродский не поэт».
- 0.25** «Тихий дом» на Каннском кинофестивале.
- 0.50** «Ниоткуда с любовью».
- 1.25** Х/ф «День, когда Земля остановилась». (16+)
- 3.50** «Мужское/Женское». (16+)

## РОССИЯ 1

- 5.40** Детектив «Тайна записной книжки». (12+)
- 7.20** «Вся Россия». (12+)
- 7.30** «Сам себе режиссер». (12+)

- 8.20** «Смехопанорама». (12+)
- 8.50** «Утренняя почта». (12+)
- 9.30** «Сто к одному». (12+)
- 10.20** «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе. (12+)
- 11.00** «Вести». (12+)
- 11.30** «Россия. Гений места». (12+)
- 12.25** Х/ф «Секта». (12+)
- 14.00** «Вести». (12+)
- 14.30** Х/ф «Секта». (12+)
- 16.55** «Один в один». (12+)
- 20.00** «Вести недели». (12+)
- 22.00** «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым». (12+)
- 0.35** Х/ф «Петрови». (12+)
- 2.45** «Россия. Гений места». (12+)
- 3.45** «Планета собак». (12+)
- 4.20** «Комната смеха». (12+)

## НТВ

- 6.05** Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю». (16+)
- 8.00** «Сегодня».
- 8.15** Лотерея «Русское лото плюс».
- 8.50** «Их нравы».
- 9.25** «Едим дома».
- 10.00** «Сегодня».
- 10.20** «Первая передача».
- 11.00** «Чудо техники». (12+)
- 11.50** «Дачный ответ».
- 13.00** «Сегодня».
- 13.20** СОГАЗ. Футбол. «Краснодар» - «Ростов». Чемпионат России 2014-2015. Прямая трансляция.
- 15.30** «Сегодня».
- 15.50** Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+)
- 18.00** «Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю».

- 19.00** «Сегодня. Итоги».
- 20.00** «Список Норкина». (16+)
- 21.05** Детектив «Одессит». (16+)
- 0.40** «М-1. Лучшие бои лиги».
- 1.45** Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю». (16+)
- 3.40** «Дикий мир».
- 4.05** Т/с «Операция «Кукловод». (16+)
- 5.00** Т/с «Москва. Три вокзала». (16+)

## ТВЦ

- 6.00** Х/ф «Весенние хлопоты».
- 7.45** «Фактор жизни». (12+)
- 8.20** Д/ф «Короли эпизода. Сергей Филиппов». (12+)
- 9.05** Х/ф «Медовый месяц». (12+)
- 10.55** «Барышня и кулинар». (12+)
- 11.30** «События».
- 11.45** «Тайны нашего кино». «Женитьба Бальзамина». (12+)
- 12.15** Х/ф «Женитьба Бальзамина». (6+)
- 14.00** «Смех с доставкой на дом». (12+)
- 14.50** «Московская неделя».
- 15.20** «Петровка, 38». (16+)
- 15.30** Х/ф «Крутой». (16+)
- 17.20** Х/ф «Как выйти замуж за миллионера». (12+)
- 21.00** «В центре событий».
- 22.10** Детектив «Пуаро Агата Кристи». (Великобритания). (12+)
- 0.00** «События».
- 0.15** Детектив «Расследование Мердока». (Канада). (12+)
- 2.10** Х/ф «Холостка». (12+)

## ЗВЕЗДА

- 6.00** Х/ф «Про Витю, про Машу и морскую пехоту».
- 7.25** Х/ф «Хроника пикирующего бомбардировщика».
- 9.00** «Служу России».
- 10.00** «Военная приемка».
- 10.45** Х/ф «Дело для настоящих мужчин». (12+)
- 12.10** Х/ф «Ворота в небо».
- 13.00** Новости дня.
- 13.15** Х/ф «Ворота в небо». (6+)
- 14.10** Х/ф «Без права на ошибку». (16+)
- 16.20** Д/с «Легенды советского сыска». (16+)
- 18.00** Новости. Главное.
- 18.45** «Научный детектив».
- 19.10** Д/с «Легенды советского сыска». (16+)
- 22.20** Т/с «Телохранитель». Фильм 1. «Ближний круг». (16+)
- 23.00** Новости дня.
- 23.20** Т/с «Телохранитель». Фильм 1. «Ближний круг». (16+)
- 2.35** Х/ф «При исполнении служебных обязанностей». (12+)
- 4.35** Х/ф «Щен из созвездия Гончик Псов».

## REN TV

- 5.00** Т/с «Стрелок». (16+)
- 6.30** Т/с «Стрелок 2». (16+)
- 10.00** Боевик «Остров». (США). (12+)
- 12.30** Х/ф «Путешествие к центру Земли». (США). (12+)
- 14.20** Х/ф «Путешествие 2: Таинственный остров». (США). (12+)

- 16.10** Боевик «Пуленепробиваемый монах». (США). (16+)
- 18.10** Боевик «Рыцарь дня». (США). (12+)
- 20.20** Боевик «Остров». (США). (12+)
- 23.00** «Добров в эфире». (16+)
- 0.00** «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+)
- 4.00** «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+)

## ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

- 8.35** М/ф «В лесной чаще», «Малыш и Карлсон», «Карлсон вернулся», «Катерок», «Ивашка из двора пионеров».
- 10.00** «Сейчас».
- 10.10** «Истории из будущего» с М. Ковальчуком.
- 11.00** Комедия «Покровские ворота». (12+)
- 13.35** Комедия «Солдат Иван Бровкин». (12+)
- 15.15** Комедия «Иван Бровкин на целине». (12+)
- 17.00** Место происшествия. О главном».
- 18.00** Главное.
- 19.30-20.20** Т/с «Последнее путешествие Синдбада» (16+)
- 1.20** Комедия «Дежа вю». (12+)
- 3.20** Боевик «Горячая точка». (16+)
- 4.45** Д/с «Агентство специальных расследований». (16+)
- 3.10** Драма «Под свист пуль».

## ДОМАШНИЙ

- 6.30** Джейми: обед за 30 минут. (16+)
- 7.30** Секреты и советы. (16+)
- 8.00** Домашняя кухня. (16+)
- 9.30** Д/с «Звездная жизнь».
- 10.35** Мелодрама «Любовь не делится на 2». (12+)
- 14.10** Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики сво... Пять лет спустя». (16+)
- 18.00** Т/с «Она написала убийство». (16+)
- 18.55** Одна за всех. (16+)
- 19.00** Мелодрама «Пусть говорят». (Россия - Украина). (16+)
- 22.45** Д/с «Звездная жизнь».
- 23.45** Одна за всех. (16+)
- 0.30** Детектив «Тихие сосны». (16+)
- 2.25** Д/с «Звездные истории»
- 6.00** Джейми: обед за 30 минут. (16+)

## ИНДИЯ

- 6.10** Мелодрама «Сердце говорит: вперед!» (16+)
- 9.00** «Биография кумиров» «Каришма Капур».
- 9.30** «Путешествие по Индии» «Удджайн, Орчха, Кхаджурахо». (12+)
- 10.00** Драма «Не просто поверить в любовь».
- 12.10** Драма «Отчаянно влюбленный». (16+)
- 14.35** «Секреты индийской кухни 2». (12+)
- 15.15** Мелодрама «Невозможная любовь». (16+)
- 18.10** Мелодрама «Ловелас».
- 21.00** Драма «Школа жизни». (16+)
- 0.10** Боевик «Принц моих грез». (16+)
- 3.10** Драма «Под свист пуль».

## КУЛЬТУРА

- 6.30** Канал «Евроьюкс».
- 10.00** Х/ф «Сын».
- 11.30** «Легенды мирового кино». Л. Харитонов.
- 11.55** День Славянской письменности и культуры. Концерт на Красной площади.
- 13.40** «Пешком...» От Москвы до Берлина. Фильм 4
- 14.05** «Гении и злодеи». Тур Хейердал.
- 14.35** Х/ф «Предлагаю руку и сердце».
- 15.55** «Острова». Николай Гринько.
- 16.35** Д/ф «Куско. Город инков, город испанцев».
- 16.50** «Кто там...»
- 17.15** «Искатели». Тайна монастырской звонницы».
- 18.00** «Контекст».
- 18.40** Дмитрий Певцов. Концерт в Московском государственном театре эстрады.
- 19.35** Х/ф «Поднятая целина»
- 21.15** «Острова». М. Шолохов.
- 22.00** Х/ф «Полторы комнаты, или Сентиментальное путешествие на родину».
- 0.05** «От Баха до Beatles».
- 1.00** Д/ф «Германия. Замок Розенштайн».
- 1.30** М/ф: «Он и она», «Бумбум, дочь рыбака», «Моя жизнь».
- 1.55** «Искатели». Тайна монастырской звонницы».
- 2.40** Д/ф «Куско. Город инков, город испанцев».

## СПОРТ с 18 ПО 24 МАЯ

## ПОНЕДЕЛЬНИК

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** Хоккей. ЧМ. Финал. Трансляция из Чехии.
- 10.35** «Эволюция».
- 11.45** «Большой футбол».
- 12.05** Х/ф «Сармат». (16+)
- 15.35** Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Карлоса Такама (Камерун).
- 16.20** Пресс-конференция Александра Поветкина и Григория Дрозда. Прямая трансляция.
- 17.20** Профессиональный бокс. Г.Дрозд (Россия) против К.Влодарчика (Польша).
- 18.25** Х/ф «Марш-бросок. Особые обстоятельства». (16+)
- 22.00** «Большой спорт».
- 22.20** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 1.15** «Эволюция».
- 2.55** Профессиональный бокс. Федор Чудинов (Россия) против Феликса Штурма (Германия). Бой за титул чемпиона мира по версии WBA.
- 5.00** Х/ф «Дело Батагами». (16+)

## ВТОРНИК

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 10.15** «Эволюция». (16+)
- 11.45** «Большой футбол».
- 12.05** Х/ф «Сармат». (16+)
- 16.20** «Афган». (16+)
- 18.20** Х/ф «Марш-бросок. Охота на «Охотника». (16+)
- 22.05** «Большой спорт».
- 22.25** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 1.20** «Эволюция».
- 3.05** «Диалог о рыбалке».
- 3.30** «Язь против ед». (16+)
- 4.00** «Рейтинг Баженова». Законы природы.
- 4.30** «Рейтинг Баженова». Человек для опытов. (16+)
- 5.00** Х/ф «Дело Батагами». (16+)

## СРЕДА

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 10.15** «Эволюция».
- 11.45** «Большой футбол».
- 12.05** Х/ф «Сармат». (16+)
- 15.30** «Полигон». Большие пушки.
- 16.05** Х/ф «Три дня лейтенанта Кравцова». (16+)

- 19.40** «Большой спорт».
- 19.55** Баскетбол. Единая лига ВТБ. 1/2 финала. Прямая трансляция.
- 21.45** «Большой спорт».
- 22.05** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 0.05** «Эволюция». (16+)
- 2.10** «24 кадра». (16+)
- 2.35** Смешанные единоборства. Bellator. (16+)
- 5.00** Х/ф «Дело Батагами». (16+)

## ЧЕТВЕРГ

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 10.15** «Эволюция».
- 11.45** «Большой футбол».
- 12.05** Х/ф «Марш-бросок. Особые обстоятельства». (16+)
- 15.30** Х/ф «Мы из будущего». (16+)
- 18.45** «Большой футбол».
- 18.55** Футбол. Кубок России. Финал. «Локомотив» (Москва) - «Кубань» (Краснодар). Прямая трансляция из Астрахани.
- 21.10** «Большой футбол».
- 21.40** Баскетбол. Единая лига ВТБ. 1/2 финала.
- 23.35** «Эволюция». (16+)
- 1.05** «Полигон». Большие пушки.
- 1.35** «Полигон». Авианосец.
- 2.05** Профессиональный бокс.
- 5.00** Х/ф «Дело Батагами». (16+)

## ПЯТНИЦА

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** Х/ф «Конвой PQ-17». (16+)
- 10.15** «Эволюция». (16+)
- 11.45** «Большой футбол».
- 12.05** Х/ф «Марш-бросок. Охота на «Охотника».
- 15.45** Х/ф «Мы из будущего 2». (16+)
- 17.35** «Большой спорт».
- 18.00** Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Майка Переса (Куба). Григорий Дрозд (Россия) против Кишишофа Влодарчика (Польша). Бой за титул чемпиона мира по версии WBC. Прямая трансляция из Москвы.
- 23.30** Смешанные единоборства. M-1 Challenge. Трансляция из Оренбурга. (16+)
- 1.45** «Эволюция».
- 3.15** «Прототипы». Остат Бендер. Дело Хасанова.
- 3.40** «Следственный эксперимент». Доказательство на кончиках пальцев.
- 4.10** «Максимальное приближение».
- 4.30** Профессиональный бокс.

## СУББОТА

- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** «В мире животных».
- 8.50** Х/ф «Мы из будущего». (16+)
- 11.30** «Большой спорт».
- 11.45** «Задай вопрос министру».
- 12.25** Профессиональный бокс.
- 14.25** «Рейтинг Баженова». Могло быть еще хуже.
- 14.55** Формула-1. Гран-при Монako. Квалификация. Прямая трансляция.
- 16.05** Баскетбол. Единая лига ВТБ. 1/2 финала. Прямая трансляция.
- 17.45** «Большой спорт».
- 18.05** Х/ф «Военная разведка. Северный фронт».
- 20.00** Х/ф «Военная разведка. Северный фронт».
- 21.55** Х/ф «Военная разведка. Северный фронт».
- 23.50** Х/ф «Военная разведка. Северный фронт».
- 1.40** «Основной элемент». Астероиды. Космические агрессоры.
- 2.10** «Большой скачок». Аккумуляторы.
- 2.40** «Неспелые вещи». Обручальное кольцо.
- 3.10** «Неспелой ночью». Гонконг.
- 4.05** «Максимальное приближение».
- 4.25** Смешанные единоборства. M-1 Challenge. Трансляция из Оренбурга. (16+)
- ВОСКРЕСЕНЬЕ**
- 6.30** «Панорама дня. Live».
- 8.20** «Моя рыбалка».
- 9.00** Х/ф «Мы из будущего 2». (16+)
- 10.55** Х/ф «Три дня лейтенанта Кравцова». (16+)
- 14.25** «Большой спорт».
- 14.45** Формула-1. Гран-при Монako. Прямая трансляция.
- 17.10** «Большой спорт».
- 17.30** Х/ф «Дружина». (16+)
- 21.00** Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Майка Переса (Куба). Григорий Дрозд (Россия) против Кишишофа Влодарчика (Польша). Бой за титул чемпиона мира по версии WBC.
- 23.05** «Большой футбол с Владимиром Стогниенко».
- 23.50** Формула-1. Гран-при Монako.
- 1.00** Спортивные танцы. Акробатический рок-н-ролл. Чемпионат России.
- 2.05** «Опыты дилетанта». Под одним крылом.
- 2.30** «Человек мира». Красота по-корейски.
- 3.25** «Максимальное приближение». Сардиния.
- 3.55** Х/ф «Сармат». (16+)

## ТНТ с 18 ПО 24 МАЯ

## ПОНЕДЕЛЬНИК

- 7.00-8.25** М/с «Черепашки-ниндзя». «Инопламенный план» (12+)
- 9.00** «Дом 2. Lite». (16+)
- 10.30** «Битва экстрасенсов». (16+)
- 11.30** Х/ф «Волки». (Франция - Канада). (16+)
- 13.30** Т/с «Универ». «Операция «Секс» (16+)
- 14.00** Т/с «Универ». «Маска» (16+)
- 14.30-19.00** Т/с «Реальные пацаны». «Подарки»
- 19.30** Т/с «СашаТаня» (16+)
- 20.00** Т/с «СашаТаня» (16+)
- 20.30** Т/с «Интерны» (16+)
- 21.00** Комедия «Выпускной».
- 23.00** «Дом 2. Город любви». (16+)
- 0.00** «Дом 2. После заката». (16+)
- 1.00** Т/с «Сладкая жизнь» (18+)
- 1.55** Комедия «Выпускной». (18+)
- 3.50** Т/с «Хор». «День благодарения» (16+)
- 4.45** «Без следа 5» (16+)
- 5.35** «Без следа 5» (16+)
- 6.25** Т/с «Женская лига. Банановый рай» (16+)

## ВТОРНИК

- 7.00-8.25** М/с «Черепашки-ниндзя». «Пульверизатор», 16 с. (12+)
- 9.00** «Дом 2. Lite». (16+)
- 10.30** «Битва экстрасенсов».
- 11.30** Комедия «Кенгуру Джеппот». (Австралия - США). (12+)
- 13.30** Т/с «Универ». «Маска» (16+)
- 14.00** Т/с «Универ». «Венецула» (16+)
- 14.30-19.00** Т/с «Интерны» (16+)
- 19.30** Т/с «СашаТаня» (16+)
- 20.00** Т/с «СашаТаня» (16+)
- 20.30** Т/с «Интерны» (16+)
- 21.00** Комедия «Любит не любит». (16+)
- 23.00** «Дом 2. Город любви». (16+)
- 0.00** «Дом 2. После заката». (18+)
- 1.00** Т/с «Сладкая жизнь» (18+)
- 1.55** Х/ф «Почтальон».
- 5.25** Т/с «Хор». «Лебединая песня» (16+)
- 6.20** Т/с «Женская лига. Банановый рай» (16+)
- СРЕДА**
- 7.00** М/с «Черепашки-ниндзя». «Итки» (12+)
- 7.30** М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Ты не знаешь Губку. Туннель-перчатка» (12+)

## ТНТ с 18 ПО 24 МАЯ

- 3.25** Т/с «Хор». «Сэди Хоккинс» (16+)
- 4.20** «Без следа 5» (16+)
- 5.10** «Без следа 5» (16+)
- 6.05** «Без следа 5» (16+)
- ПЯТНИЦА**
- 7.00** М/с
- 9.00** «Дом 2. Lite». (16+)
- 10.30** «Школа ремонта».
- 11.30** «Холостка 3» (16+)
- 13.00** Т/с «Универ». «Танина беременность» (16+)
- 13.30** Т/с «Универ». «Подарки» (16+)
- 14.00** Т/с «Универ». «Алли на беременность» (16+)
- 14.30** Т/с «Универ». «Битва титанов» (16+)
- 15.00** Т/с «Универ». «Диверсант» (16+)
- 15.30** Т/с «Универ». «Имитатор» (16+)
- 16.00** Т/с «Универ». «Любовь-морковь» (16+)
- 16.30** Т/с «Универ». «Жиголо» (16+)
- 17.00** Т/с «Универ». «Переполюх в общаге» (16+)
- 17.30** Т/с «Универ». «Изгой» (16+)
- 18.00** Т/с «Универ». «Глухарь» (16+)
- 18.30** Т/с «Универ». «Супермен» (16+)
- 19.00** Т/с «Универ». «Авиатор» (16+)
- 19.30** Т/с «Универ. Новая общага» (16+)
- 20.00** «Comedy Woman».
- 21.00** «Комеди Клуб». (16+)



## Стал Сулейманан шииратдин йикъар Пак твар хуьн!

Мердали ЖАЛИЛОВ

И макъала кхьиниз зун, вичин абукевсер булахдин хътин ми-хиввал, зурбавал авай шииратдин йикъар гъар йисуз геъгеншдиз къейдзаватлани, са бязи тапан тарихчярни литературадин "критикар", я чпиз течиз, я чиз-чизни, Сулейманакай терхеба, гъакъи-къат инкарзавай гафар рахуни мажбура.



Ингъе, гъакъикъатдив кьан тийизвай бязи делилар, къейдер.

1. Сулейман ашукъ яни, тахъайтла халкъдин дерин къатарай акъатай, халкъдин мецелай рахазвай шаир? И месэладай гъеле Гъажибег Гъажибегова алатай асирдин эвел киле вирибур гъавурда акъадайвал лагъанай - халкъдин шаир, халкъдин дерин къатарай атайди!

Мад садрани и месэла куд тахвун патал чпин гаф машгъур алимар тир Агъед Агъаевани, Ражидин Гъайдаровани, Рагъим Кельбехановани, Гъажи Гашаровани, шаирар тир Алирза Саидовани, Шихнесир Къафлановани, масабурани чпин эсерра лагъанва.

Ятлани, гилани, Сулейманаз талукъ ва я маса шаиррин мярекатрални, шаирдикай "ашукъ" лугъуз рахун, иллаки чи жегъилар-студентар, аспирантар, муаллимар, кутугнавани?

2. Стал Сулейманан тварунихъ галай цуькверин багъ (сквер) чи са гзаф шегъерэгълийриз чидач. Себеб сад я: гъикъван яргъал йисара рахазватлани, газетра кхъизватлани, шегъердин мэрияди цийи къилелай махсус къарар ахкъудна, раижнатлани, инаг "Стал Сулейманан тварунихъ галай багъ я" гафар кхъенвай къул алкъурзавач, инсанриз ам аквазвач. Гъавилляни, чпин савадсувиляни чи са гзаф журналистрини Сулейманан багъдиз Родопдин бульвар лугъузва, гъакъи кхъена газетриз репортажарни акъудзава, телеканалраини тикрарзава.

Я жанабияр! Гъеле 2009-йисан сентябрдин вацра лезги яратмишдай интеллигенциядин еке дестеди (16 кас) Махачкъаладин а члаван мэр С.Ж.Амирован тварунихъ ачух чар кхъенай (килиг: "ЛГ"-дин гъа йисан 36-нумра). А касдини, яргъал вегъин тавуна, 2010-йисан эвел къилляй махсус къарар ахкъудна. Гъеле 1937-йисалай, яни члехи шаир кечмиш хъайи йисалай ам фаракатнавай багъ (сквер) шаирдин тварунихъ галайди, гилани а чкадиз "Стал Сулейманан тварунихъ галай багъ (сквер)" лугъун герек тирди тестикъар хъувунай.

Вучиз ятлани чи "савадлуьрин" мецел, гъа багъдиз фейилани, шаирдин твар татана, "Родопдин бульвар" гафар къевезва. Болгария гъинава? Сталар гъинава? Родопдин бульвар 1964-йисуз Махачкъаладиз а члаван Болгариядин Халкъдин Демокративин Республикадин Смолянин областдай дустивин делегация атайла, мугъманрин гъурметдай Приморский бульвардиз (Горькийдин тварунихъ галай куьчедилай Театральный куьчедив агакъна, гъуьлукъдиз физвай ракъун муьгъ алай чкадал къван) "Родопдин бульвар" твар ганай.

Гила я гъа дустивин уьлкве амач, я иниз кхъезвай болгарви-ярни. НАТО-дик экечинавай Болгарияди Россиядиз акси санкци-яр къабулзава. Чна "гъурметдалди" Стал Сулейманан багъдиз Родопдин бульвар лугъузва???

3. Чи вилик къевезвай са бязи макъалайра гилан цийи "сулеймановедри" сталви кесиб Гъасанбеган хъикай гагъ лап девлетлу лежбер, еке мулк, гъакъван яцар, балклар авайди ийизва. Гуя ам дуньяда са клус фахъ кар-кеспи квачъна къекъвейди тир.

Садбуру ам лап акъалтай дингъли, ругъани, гъакъван фекъи-фахрадин арада хъайиди хъиз къалурзава. Гуя фекъийрикай ада лагъай шиирар са маса Сулеймананбур тир жеди.

Ик! Сулейманан шумуд чин алайди жезва?

4. Сулейманан ирс я лугъуз, акатай вуч хъайитлани, гила "жагъун хъувурбур" яз, ктабра твазва.

Чи фикир я: твар усаларзавай зайиф, хатадай са гъикъ ятла лагъай затлар кье, икъван йисар алатайла, майданра тунин лавимвал бажагъат ава. Члал, эдебият ахтармишзавайбуруз а кар герек я жеди. Адетдин келзавайбурун вилера акъван зурбаз аквазвай бармак къезилар тийин...

Фадлай тайин хъанвай къиметар, делилар, къейдер хуьн, мад шаклувлик кутан тийин...

5. Стал Сулейманан твар чи республикадин къилин вуздан алайди тир. Тарихдин бязи себебрикди (абуруз къиметар за гузвач) Сулейманан твар алудна, В.И. Ленинан твар ганай. Гила гъа тварни кхъазмач. Гъахъ дуздал ахкъудун лавим тушни? Шаирдин твар вичин чкадал хъун кутугнавачни?

## Келзавайдан дафтардай

Нисредин АЛИРЗАЕВ

1958-ЙИС. Зун Дербентдин педучилищедин 4-курсун авай. Жумья юкъуз лезги литературадин тарсуна чаз шаир Абдул Муталибовича шаир Стал Сулейманакай геъгенш суьгъбет авуна. Квалериз хуралай чирун патал адан "Фяле" шиир гана. Гуьгъуьнлай киш юкъуз зун шаирдин ктабни гваз гъуьлукъ патав гвай куьчеда яшамш жезвай чи езнедин квалериз илифна. Адаз вичин бубади, Захитрин хуьрай атана, квалер эцигзавай. Къве юкъуз завай жедай куьмекар гун зани хиве къуна.

Нисинин тлуьниз гъазур жезвай вахт тир. Тутун таран кланик, тахтадин краутдал ацукъна, устларди кап! ийидайла, за, ван алаз жуван шиир келиз, хуралай чирзавай.

Куплунилай элячлай устлардин япариз Стал Сулейман лагъай ван хъайила, ам фикирлу хъана, заз суал гудай жуьреда килигна.

- Акъваз, акъваз, вун твар кьур шаир гъинай я, хва?

- Ам Агъа Сталдилай, - жаваб гана за.

- Акъ ятла, ваз генани итижлу са вакъиа ахъайин. Им халис зи къилел атай, вилералди акур кар я. Ам 1928-йис тир. Зун хуьре къванцин устлар яз гзафбуруз чиди. Гъар гатфар алуькдалди чун, пата-къерехдиз фена, алакъдай гъи квалах жагъайтлани авуна, жуван хизандиз кепек-шиги гваз кхъедай.

Мартдин сифте килера Къасумхуьрелай виниз тир чкайра чиле геле жив амуькда, арада лагъайтла, гатфарин квалахар худда жеда.

Экуьнахъ йиф кумаз квалляй къуьне гъебе аваз экъечлай зун Къасумхуьруьн гъафте базардиз акъатна.

Инал-анал гапалар хъана суьгъбетарзавайбурун сиверай заз Ялама пата, яни Тагъирхуьруьн-Къазмайрал хузаин Идаят яшамш жезва, адаз квалахдайбур герекзава, ван къведа.

Гъанлай зун дуьз ракъун рекин патав гвай хуьруьз атана.

Идаятан суракъ авурла, са агъсакъалди, ам ваз гъуьлукъ патав, Фергъатан хуьр лугъудай чкада жагъида. Ана хузаиндин лежберри цанар цазва, лагъана.

- Бес зун аниз гъикъи фиди? - хабар къуна за.

- Ваз аниз фиди фургунчияр жеда. Абуру тама атлай яцу кларасар тахта акъуддай заводдиз хкиз-ва...

Гъа касди лагъайвал хъана. Са фургунда аваз зун дуьз Идаятан патав акъатна.

- Вун, халу, гъинай я? Ви мурад-метлеб лагъ.

- Вахтуналди на гайи гъи квалах хъайитлани за ийида. Зун къванцин устларни я, - алава хъувуна за.

Къумрал яларин, 40-45 йисар тир ам риклиз чими, артух рахаз талклар итим тир.

- Вуна и къве куьмекчидихъ галаз, ада жуьт гамишар къалурна, и никлера цанар цада. Гъелелиг...

Квалах куьтягъай са гъафтедилай Идаята заз эвер хъувуна, вичин квалериз тухвана, захъ галаз квалахдин гъахъ-гъисаб авуна. Ада лагъана хъи, бес ваз рекин юлдаш яз, Къасумхуьруьн муькьуьн къилиз къван зи дуст Сулейманни кхъеда. Ахпа эверна къве лежбердиз (белки гъабурни устларар тир жеди), араба кьурай тахтайрай ацлур лагъана. "Агъа Сталдал куьне и тах-



Идаят Гъажиханов

тайрикай шаирдин квалериз пол яна, араба яцарни галаз туна, куьн элкъвена кхъеда", алава хъувуна.

Чи рикляй хиял фена: "Ажеб заха кас тушни!"

Хузаинди лагъайвал, пака экуьнахъ фад чун кьудни арабадихъ галаз рекъе гъатна.

Рехъди чун муькувай таниш хъана. Халкъдин сиверай вичикай ванер атай шаир гила заз вилералди акуна!

Къилел хъицкиьдин бармак, квалериз шал-шаллам янавай кас чахъ галаз ара-бир шииралди рахадай. Акунрай риклиз чими, цлару вилер авай, къери чуру квай шаирди вич Идаятан патав акъатунин себеб-Самурскийдин меслят тирди лагъана.

Зун гъавурда акурвал, Идаятни, Самурскийни Сулейман лап муькувай танишар тир. Н.Самурскийдин гаф Идаята чилел тевгъедайди Сулейманаз хъсан чизвай. Ада лагъайвал хуьнни авуна.

Чун рагъдандихъ Къасумхуьруьн муькьуьн къилиз агакъна. Гъанлай сад-садавай чара хъана, - куьтягъна яшлу устларди.

Вуж я и Идаят лугъудай хузаин? За адакай делилар агъадихъ гузва.

**ГЪАЖИХАНОВ ИДАЯТ УМАЛАТОВИЧ (1894-1962)** алатай асирдин эвелра лезги халкъдин арадай акъатай лап нуфузула ва гъейратлу рухвайрикай сад хъана.

Гъар са халкъдихъ, хуьруьхъ чпел дамах авуниз лайих, уьтквем рухварни рушар, бажарагълу ксар гилани авачиз туш.

XIX асирдин сифте паюна Каспий гъуьлукъ къерехдал хъайи Фергъатан хуьрай, гзаф чими вахтар яз, цаяр къевез, инсанар агалтна куьтягъ жез акурла, Умалатан хизан гъасятда Тагъирхуьруьн-Къазмайрал алай чкадал, Самур тамун къибледихъ, дуьзендиз куьч хъана.

Умалатан хизанда 4 гадани 2 руш члехи жезвай.

Уьлкведа капитализмдин алакъаяр кардик квай. Члехи гада Идаят ина, Самур тама, кларас гъалунал машгъл хъана.

Ракъун рекин кланик пата, къалин яд авай къарасудивай яргъа тушиз (исятда анал хуьруьнбуру чпиз яшайишдин квалер эцигнава), балкларин парахар, тахта члугвадай кьурар арадал атана.

Жегъил карчидин квалах виликди физвай. 20 жуьт балклар, 60 кас фялеяр тамай тахта члугвадай кларасар, гъилин мишердалди атлуз, балкларин фургунра аваз заводдиз хъунал машгъл тир.

1915-йис. Умалата вичин члехи гада Куьре округдин Алкъвадрин хуьруьз лезги халкъдин дамах, просветитель Алкъвадар Гъасан эфендидин медресадиз келиз ра-

къурна. Чирвилерихъ къаних Идаята, гъафтета пудра вичин яргъа балклардаллаз медресадиз физкхез, ана келна.

Тагъирхуьруьн-Къазмайрал и члавуз Россиядин финансин министр Губин атанвай. Ада жемятдин вилик хуьре гъукуматдин харжидалди светский школа (яни урус члалал тарсар тухудай) ахъайда лагъана. Жемятди ам чпин ажугъдалди цавуз акъуднай: "Къез чи аялрикай кафирар ийиз кланзавани?! Ваь! Герек туш!"

Идаята гъа члавуз вичин бубадин квалера медрепунктни медреса патал къве квал чара авуна.

Вахтар физва. Дагъустандани Шура гъукумат гъалиб хъана. Азад хъайи халкъ уяхарна кланзавай.

Вичин муаллимдин тагъсирдик кваз, Идаята хайи хуьре гила къве классдин квалерикай ибарат тир, асклар подвал квай, 10 метр яргъивал авай дегълизи галаз светский школа эцигна. Ам къени ракъун рекъин патав, хуьруьн юкъдан школадин къаншарда ама. Яргъал йисара адакай зегъметдин тарсар гудай мастерскояр хъана, алай вахтунда ана зегъметдин ветеран яшамш жезва.

Гъажиханов Идаят, меценат хъиз, хейлин къени крарин спонсорни тир. Ам Къасумхуьруьн 17 вилин куьгъне муьгъ эцигай пуд спонсордикай сад хъана.

Сифте ада эцигай светский школада тарсар гайи муаллим Чахчалай тир Гъасанов Теймуршагъаз квалахдин гъакъини Идаята вичин харжийрикай авуна.

"Инсандиз къимет адан чинериз килигна ваь, ада халкъ патал авур хийирлу крариз килигна гана кланда", лугъузва бубайрин мисалда. Идаяталай гъевчи стхади Москвада Тимирязеван тварунихъ галай академия къизилдин медалдал куьтягъна, гзаф йисара Герейханован совхозда агрономвал авуна, ахпа Къасумхуьруьн консервийрин заводдин директорвиле квалахна.

Гъадалай гъевчи стха, Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт куьтягъна, Белиждин емишрин къелемлухдин совхозда директор хъана.

Советрин властдихъ галаз Идаята меслятдалди квалахна. 1925-йисуз ада вичин завод цийи чкадал (исятда лесхоздин конторар алай) хъана. Рабочийрин зегъмет механизмамлушун патал ада къизилдин пуддихъ Германиядай тахта члугвадай станокар, Дербентдайни тепловоз гъана. Цийи заводдиз экверни хъана, станокарни.

1929-йисуз Гъажиханов Идаят Советрин закондалди, "кулак, зурба лесопромшленник" я лагъана, 10 йис кар атлана, азадвилекай магърумна. И йисар ада Магаданда, Хабаровскда, Къазахстанда акъудна. 1948-йисуз, вахт куьтягъ хъана, хтай ам Къаякентда курортдин заведующий хъана, Дербентда водрайонда квалахна. Хизан адан гъаниз куьч хъанвай. Ам 1963-йисуз гъахъдиз ахкъудна. Къейи са йисалай.

Тагъирхуьруьн-Къазмайрин юкъван школадин къуллугъчийри Гъажиханов Идаятан твар школадиз гудай кьарар къабулнава. Гъеле 2013-йисуз.

Вучиз ятлани, и кардиз экв къалурзавач чкадин кавхади. Амма гъахъвал хуьн лавим я эхир. Кавхади вичини гъа Идаята кил кутуна ачухай школада келайди я. Халкъди гъаклани иниз "Идаятан школа" лугъузва.





## Агъалар Исмаилован 70 йис

# Среде шаир - мацави

Мердали ЖАЛИЛОВ

Цинин йис, маса чехи юбилейрихъ галаз санал, фяле шаир **Агъалар ИСМАИЛОВАН 70 йис** тамам хьуниндини я. Мад са кьетленвал ава и вакъиадихъ: А. Исмаилован 70 йис адан лап зурба ватангълирикай, лезги халкъдин руьгъдин культурадиде дес-текрикайни сад тир классик **Мазали АЛИДИН 245 йис** тамам хьунал ачалтнава.

Ахъегъ райондин Мацарин хуьряй (гила а хуьр Мегъарамдхуьруьн райондин Бутхуьруьн-Къазмайрал куьч хьанва) акъатнавай и кьве векилди чи халкъдин умуми культурадиде, гьарда вичин дережада, тайин тир пай кутунвайдал шак алач.

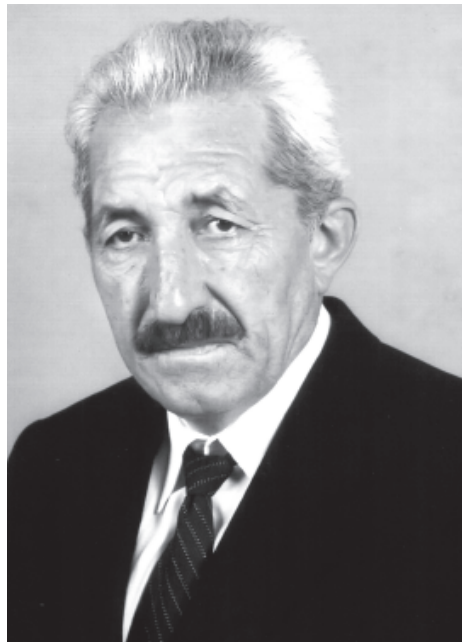
Агъалар Исмаилова вич Мазали Алидин ирссагъибрикай сад, адан гел хуьзвай ва да-вамарзавай къенин аямдин векилрикай сад яз гьисабзава. Месела, кьве шаирди Ватандихъ авай багъривиликай, ам бахтатарди яз акунин ялвардикай саки сад хътин гьиссералди, гафарин ибарайралди чпин эсерар яратмишнава.

*Ватан авачирди амансуз жеда,  
Хажалат чугуна, имансуз жеда.  
Жерягъ жагъин тийиз, дармансуз жеда,  
Зи дердинин дарман вун я, эй Ватан!..*

(Мазали Али)

*Чубарук хьиз, лув гана,  
Фейтлани яргъаз зун,  
Мад гьар атай гатфариз  
Мукал жеда къугъваз зун.*

*Йисаралди гьурбатда  
Хьайитла азз квал маса,*



*Суал це на: гьинва квал? -  
Жаваб гуда за: - Маца!*

(Агъалар Исмаилов)

Ихътин садвиле анжах са кар субутзава: Агъалара шииратда кьунвай рехъ лезги халкъдин классикадиз хасди я. Шаир тапан гьиссеривайни тапан кьинеривай яргъа я. Гьасятда суал гун мумкин я: икьван уьмуьрдиз, гьакъикъатдиз, халкъдин ирсиниз мукъвал гьинай ятла? Суалдиз жаваб шаирди вичи ганва:

*Зи халкъ патал зи гьебедин  
Кьулухъ хиле ава ник.*

*Зи халкъ патал зи гьебедин  
Вилик хиле ава рикл.*

Кхьенвайди кьуд цар ятлани, шаирди ибу-ра вичин асас чка ва везифани вуч ятла, келдаиди инанмиш жедайвал лаганва. Ватандин вилик жавабдарвал, адан гьакъиндай кьайгьударвал гьисс тийизвайдавай бажагъат келзавайдан фикир желбдай эсерар кхьиз жеда. Ватан хуьз душмандин хуьз физвайдани вичихъ гуьллейривайни кьачуз тежер рикл авайди субутзавайди я. Ахътин игит гьалибни жеда!

Зи фикир я, Агъалар Исмаилов бинедиллай хайи чилел, адан безекрални девлетрал, кьилин девлет - зегъметчи дагъви инсанрал ашукъди яз чехи хьана, и карди адакай шаирни авуна. Бес фяле шаир гьикл хьана? - суал гунни мумкин я. Им чи са гзаф шаиррин кьисмет я. Дагъларин яйлахринни булахрин, цуькведин багъларин кьужахда хана, чехи хьанатлани, кьисметди абур яд яргъаризни гьакъван гзаф имтигъанриз акъудиз хьана. Месела, классика тир Мазали Алидинни, Ахъегъ Гьажидинни, Стал Сулейманнини, Хуьругъ Тагъиринни кьисметар гьахътинбур я. Са кьасфу кьазанмишун патал ина-ана квалер, рекьер, муьквер эцигна, нафтладин буругъар яна, кьапариз кьеле гана...

Цийи девирди хейлин шаирар шегъериз акъудна, инра ракъун рекьерални эцигунрал фена, шахтарани карханайра квалалана. Риклел ветегайрал квалалахай Алибег Фатахован, ракъун рекьин устлар Шамсудин Тагъирован, ремесленни училищеяр акъалтарна, станокрихъ акъвазай Межид Гьажиеван, Абдул Ражабован, маса ксаринни кьисметар кьезва. Агъалар Исмаилован кьис-

метни гьахътинди я. Ада Махачкъалада эцигунрин хиле вич кьалурна. Амма шаирвили кивенк кьачуна. Себеб? Себеб сад я - уьмуьрдал ашукъ яз, адан сирера рикивай кьекъуьн, суалриз дуьз жавабар жагъуриз алахъун.

Хуьруьнни, шегъердинни кьетленвилер хьсандиз чизвайвилей, сифте нубатда, рикле датлана хайи чилин кьайгьуда авай гьиссерал звал алайвилей, винидихъ тиварар кьунвай вирибурукай гьакъван гьевеслу, сеслу, уьмуьрдин алакъайриз дериндай анализ гуз алакъзавай шаирарни прозаикар хьайидал шак алач.

Агъаларани, гьеле Маца амаз, аял яз, дагъда келер-хипер хуьз, дагъларин кьужахрин генгвал, кьулайвал, асайиш, гуьрчегвал дериндай гьиссдай мумкинвал аваз, вичин кьелемдин гел кутуна. Шегъерда ам мадни гужлу хьана. Ина ада, культпросветучилищеда келлиз, маса илимарни кьачуна эхир. Яратмишдай кьуватрин юкъва хьуни адаз вичин кьуватар масадбурув гекъигдай мумкинвални гана. Икл адакай Мацарин хуьряй сифте яз акъатай пешекар шаир хьана.

Шаир Зульфийкар Къафланова Агъалар Исмаилован "Уьмуьрдин мензилар" тивар алай ктабдиз ганвай сифте гафуна шаирдин хатлунин кьетленвилер гзаф терефрихъай кьейднава. Кьилинди, шаирни адан лирический герой кьведни са уьмуьрдалди, гьиссералди, кьайгьуйралди яшаммиш хьун я. Уьмуьрда вуж ятла, шаир А. Исмаилов шиирани гьам - Ватандал, чилел, дишегълидал ашукъ, абурукай, гегенш метафораяр, жанлу гекъигунар, тешпигар ишлемишиз, рахазвай кас я. Ам масадан бахтсузвили кьарсатмиш, бахтлувили гьакъван дериндай шадарзава. Чна шаирдин шиирар макъалада твазвач, агдадихъ тамамвилелди гузва. Клепа, кьунни зи фикиррихъ галаз рейсад хьуник умуд кутазава.

### Агъалар ИСМАИЛОВ

#### Шикаят

Лугъуз тахъуй, аси хьанва Агъалар,  
Кьуьзуь кьилей ви риклелай алатна.  
Гьикъван клева хвенай за и суалар,  
Эхир абрун ван винелди акъатна.

Ругуд цавар, ругуд чилер агална,  
Я иллагъи, и дуьньядал кьаришма.  
Куьз дажалар дугърибурухъ агалдна,  
Гьикл хьурай бес, лагъ и чилел сиришта?

Батлувилер кьейибурун хиве тваз,  
Кьве чин алай тажчийриз бул ем хьана.  
Ришветбазри гьар са жуьре клева тваз,  
Фикир анжах са нефсинал жем хьана.

Къагъбе, угъраш акъуднайтла са чилел,  
Шайтлан, иблис, чпин чка жагъурна,  
Мердимазар, ялта хъуй ман са синел...  
И фасикъри бес гьикъван чун къугъурда?

Анжах са Ваз лукл хьунухъ чаз бес тира.  
Аждагъанар, агъаярни зилияр  
Гьалдарнава - азгъунар беш-бетер я,  
Фугъарайрик тан тийизвай ивияр.

Мунафикъар алуднайтла кьилелай,  
Ван атана Гъуцариз зи минетдин,  
Багъ кутадай чаз акъатай чилерал,  
Гьалаллуйри, дугърибуру женнетдин.

#### Дарихдаказ

Язух дуьнья, гьукум гьатай пачагъри  
Ваз вучзава, карта вилик экъяна.  
Квазни кьазвач яратмишай Аллагъни,  
Хкатзава, мукратл кьуна кекаяна.

Фалуждик хьиз, гьилни физва кланивал,  
Инсаф тийиз халкъдиз, хуьруьз, убадиз.  
Элкьуьрнава зи Ватандин кьенивал  
Бижгъер-бижгъер са девришдин абадиз.

Диде, бала сад-садавай атлузва,  
Ни гьалдарна и азгъунар, я эллер?  
Мекке, кябе - риклелай цал тухузва,  
Абур тушни зи Шагъдагъни Эренлар.

Цингав ягъиз, мад чаз сергъят эцигай,  
Пачагъ аку, амалдардин кьатлунар.  
Шад хьун фад я, кьуьнуьк кутаз хьуьцуьган.  
Мадни хьанай Алпан чилел атлунар.

Абур вири михъ хьувурд я Лекъери,  
Хайи чилел чпиз таклан часпарар.  
Пайи-паяр хьун кьабулдач риклери,  
Сабурлувал ганватлани чаз пара.

Зун члалахъ я, кьумпараяр квадарда,  
«Яд кьведа ятар хьайи вирериз»  
Зи лезги халкъ акъатай югъ и дардай  
Акур гьар сад бахтатар я вилериз.

Заз шад вяде ваъ, акуртла эхират,  
Садакьаяр, хайратар зи виликмир.  
Шагъдагъ, Шалбуз аквадайвал фаракъат  
Авун бес я, мад санихъни килигмир.

Зи багърияр, мадни са кар заз кланда,  
Акур члавуз зи Лезги чил ахгатна,  
Муштулук це, юк алгъурна лакъандив,  
Лагъ: "Буба, ви мурад кьилиз акъатна".

#### Теселли

Цуьквед храй на кьатадай чемендал,  
Зул алуькна, акъалтнава семен ранг.  
Бенд яз тамир а ви ифей теменрал,  
Вун кьуьзуь жез гьайиф тушни, я шаир?

Иервилер, гуьзелвилер саймишай,  
Халкъдин дердер жуванбур хьиз дадмишай,  
Хайи чилихъ рикл цуруриз, агъмишай,  
Вун кьуьзуь жез гьайиф тушни, я шаир?

Акур члавуз шадвал ргаз вилера,  
Руьгъ ацукърай ви рушарин кьуьнерал,  
Низ тапшурмиш ийида и чилерал,  
Вун кьуьзуь жез гьайиф тушни, я шаир?

Чилин атир, цавун нурар нуш аваз,  
Вилералди рекъе турвал ацай варз.  
Ихтибардай кас гьатдани, лагъ, на ваз,  
Вун кьуьзуь жез гьайиф тушни, я шаир?

Рикле зенгер - кланивилеин авазрин,  
Куьтягъ тежер гьевеслувал ава зи.



Агъалар Исмаилов писателринни артистрин юкъва

Ийизвай кьван на таватриз таваз,  
Вун кьуьзуь жез гьайиф тушни, я шаир?

#### Жеда кьван!

Икьван крар жеда лугъуз дуьньядал,  
Ни фикирдай уьлкве бахтлу береда.  
Гъана зи халкъ акъвазарна кьаьадал,  
Чулаван рикл килигдай кьван дередиз.

Адалатар гьиниз фена, цуьк хьана?  
Эмир кьейи куьнуьдин гьал вуч хьурай?  
Къанун кьачик кутазвайбур куьк хьана,  
Амалзавай фугъара куьз пуч хьурай?

Лугъудай хьи, "нагагъ ви квал атлайтла,  
Тади гьалда шикаята къазидиз".  
Гъа къазиди, фашалвална, кватлайтла,  
Гила вуна вучдатла лагъ, арза - низ?

Мад лугъудай, белки, "лезги намусди  
Рекъидайди, цегъ - чубандин чумахъдин.

Намус, гьейрат, регъувални кье куцдиз  
Са гафар я чуьнуьхчини, чуплахни.

Гишиндани чуьнуьхзава, тухдани,  
Кьвед лагъайбур-кьуллугъчияр вилик ква.  
Ацун тийир вилера риб сухдани,  
Халкъдин девлет тахквадайвал  
гьилик квай?

Ламатвилехъ сергъят амач, я эллер,  
Рази тежер Сад Аллагъни, векилни.  
Чуьнуьхна хьи зи юрдунин тивар, гелер,  
Ядигар яз жуваз амай шиклини.

Кьеле хътин чи имарат - "Пачарин"<sup>1</sup>,  
Тиб ктабда чпин тиварцихъ янава.  
Гъа кваталдин сифте чина тапарин,  
Гьахъсузвили пайдах халкъдиз къянава.

<sup>1</sup> Пачар - тухумдин тивар



Шамсудин Исаеван 80 йис

## Тек лувлейри ванзама

Сейфудин ШАГЪПАЗОВ

ЧИ милли прозада чпи членхи романар, повестар кхьеначтлани манадиз гьа яцл эсеррилай усал тушир гьикаяяр яратмишай зарияр ава. Абурукай сад, алай йисан майдиз вич хайидалай инихъ 80 йис тамам жезвай новелладинни куруь гьикаядин жанрда бегьерлувилелди квалалахай, рагметлу зи дуст, зи муаллим Шамсудин ИСАЕВ я.

Ам рикел хкунин лишан яз и йикъара за адан 2000-йисуз дагъустандин ктабрин издательствода чапнавай, жилдинин кьенепатал "Зи играми дуст... Сейфудин Шагъпазов автордин патай ядигар яз" кхьена, заз багъишай "Туртурдин гъарай" ктаб мад сеферда ахъайзава.

Ктаб гиле кьачунни зунни Шамсудин муаллим гьикл таниш хъанайтла рикел хкьезва. Зулун йикъан яни тир. Чун, аялар, хуруьн кимивай яргал тушир кьугъунрал машгъл тир. Хуруьн школа галай патахъай са кьифле итимарни галаз атай муаллим ва шаир Мегъамед Камалдинова зи фамилия кьуна ва заз гьилин ишарадалди чпин патав эверна. "Ам чаз макъалаяр кхъизвай Шагъпазов яз тахъуй гьа!", - рахана а кьифледикай виридалайни кьакан, жанлу, вилерал айнаяр алай итим. "Рыбак рыбака видит издадека" лагъана, хуьрена М. Камалдинов. А рагметлудини гаф жагъуриз жибинда гьил твадайди тушир. "Ам фена хтурай, ахпа куьн таниш хъухъ", - лагъана, зун клубдин кулегар гьиз ракурна. Кулегар гваз хтайла, зун а касдихъ галаз таниш хъана. Ам чи районгъли, писатель Шамсудин Исаев тир, муькуьбур Махачкъаладай атанвай яратмишунардай интеллигенциядин векилар. "Кхъихъ, валай алакъзава, чан бала, пара кхъихъ", - лагъанай заз ада. Квалени, школадани, хуьрени заз гьа вахтунда акл лагъай кас хъайиди тушир. А члавуз за "Дагъдин була" газетдиз анжах кьве макъала кхъенвай. Адалай гьугъуниз зинни Шамсудин муаллимдин дуствилдин алакъар та ам рагметдиз фидалди давам хъана.

Элкьвена ктабдал хквен. "Туртурдин гъарай" - гьа ихътин кьил ганвай гьикаядила башламишзава. Кефсуз яз ксанвай Селимат аварикай кватала, адан апарихъ "куьт-куьруьт, вягъ-вягъ!" - ийидай ван галукъзава. Кьуьзудаз хуш жезва. Гьикъван таниш сес я! Гъарайзавай чкани адаз таниш я, кьуьл авай ник. А сесери къаридин жегъил йисарилай башламишна, галай-галайвал феи уьмуьр рикел хжизва. "Туртурдин гъарай белки агъа дуьньядиз авур зенг ятла, сурун зенг?" - фикирзава Селимата. Ада меселай кьил хкажзава. Ничирди гъарайзавай нике комбайниди кваллахзава, машинри техил дашмиш хъийизва. "Куьт-куьруьт, вягъ-вягъ!", - мад гъарайзава туртурди. Къаридин сивик хъвер акатзава.

Сурун зенг туш. Уьмуьр давам жезва! Кьуьзуд кьадин умуд атлузвач. "Умуд-уьмуьрдин дестек я!" - лагъанай Карл Рачера.

Ктабда алай девирдин нагъакъан терефар кьалурзавай гьикаяяр гзаф ава. Автордин фикир ам я хь, и нуьсанар аялри кьатлуз ва абуру члехибурлулай чешне кьачузва. Иниз килигна тербия гьилляй веьена кландач...

"Тамун кьерехда" гьикаядин сюжетда муаллимдинни ученик Кереман



ман ихтилат кьалурнава. Тарсариз тефена, Кереман тама ава, твалар атлуз.

"Салахъ жугъун акалзавани?" - вилералди твалариз ишара ийизва муаллимди.

"Ваъ, муаллим, - жаваб гана Кереман-и верхибурукай кулар ийизва, шумягъинбурукай куткунар хрззва".

"Буна?" - тажуб жезва муаллим.

"За кулар ийизва, куткунар зи ваха хрззва". Кереман муаллимдиз чпи гьазурзавай затлар маса гана, пул кьазанмишзавайдакай лугъузва. "Келай куь мажибар гьикъван я? Виридалайни тимил яни? Савда ийиз чир хъана кланзава, муаллим, савда ийиз. Гилани чи школадин цлак "Келла, келла ва мадни келла" гафар кума".

Кереман келимайри муаллим кьарсурзава. Адаз вахтун и аялрин фикирарни кваз гьикл дегишарнава аквазва. Абуру келуникай фикир хъийизмач.

"Пул гвайла зун аслан хъиз жеда, гвачирла - кьежей верч хъиз", - лугъузвай Кереман рикелай "Чирвал девлет я, чирвал кьуват я", - лугъудай камаллу келимаяр алатнава. Ада вири пис-хъсан пулунал алцумзава.

"Тамун кьерехда" гьикая аялрикай, жележгдикай фикир авун патал яшлурбуруз, диде-бубайриз автордин эвер гун тирди аквазва. Писателди татугай девирдикай менфят кьачуна, инсандиз хас намус, гьейрат ва маса ерияр квадарна, амалдарвиллиз, фендигарвиллиз, кьачагъвиллиз кьил янавайбур русвагъзава.

Аялриз талукъ гьикаяяр ктабда мадни ава: "Аяз буба", "Керекулдин какаяр", "Руш муькьвелай", "Мацлахай" ва мсб. Санлай кьачурла, абур насигъатдин, тербиядин эсерар я. Ахътин произведенийар анжах жележгдикай, багъри ерийрикай, кьезмай несилдикай фикирзавай писателдивай-ватанпересдивай яратмишиз жеда.

"Патахъ лувле" гьикая зарафатдила башламишзава, амма адан эхир келзавайдан бейнидиз таъсирдайди я.

Гьикаядин игит Тажир дугъри инсан я. Милица Насира, тапанчи кваллак кваз ксуз, адан лувле патахъ хъанва лагъайла, Тажир тапанчи хъуьцугъандин кланик кутаз, ксузза.

Са йифиз Тажирал кьачагъар кьезва. Ахварин хиялдиз фенвайла, ада вичин кьилихъ са кас галайди гьиссзава. Яваздиз вилер ахъаяйтла, сад авач, пуд кас ава. Чпелни маскаяр ала. Кьакъан буйдин гурцел хътин сада ам хурудила кьуна хкажзава. "Сес мийир, кьуьзуд кьанжух!" - буйругъзава ада сес дегишарна. - Гараждин кулегар зав гице!"

"Къучийриз директордин цийи "Волга" тухуз кланзава", - рикляй хиял

фена Тажиран. "Исятда, чан бала, исятда, - гьил кутаза Тажира хъуьцугъандин кланик, - за кьез "ваъ" лугъузва эхир. Ма, кьачу!" - туб галкурзава ада, вини кьвачиз акъудна гьазур тапанчидихъ. Гъарай акъатна, кулегар тлалабай "гурцел" чилел ярх жезва. Тажир экв куькьурна, сузадал алай кьачагъдиз килигзава. Гуьлле адан кьвачихъ галукънава. Адан чинал алай маска алудна, Тажир кьулухъ гадар хъезва.

"Я Аллагъ! Им вуч я зи вилериз аквазвай алапат!-шехъзава Тажир. - Хайи хва буба тарашиз кьвен! Тарашиз вугун тавуртла, рекъин! Им вуч замана я, я элпер?"

Ахпа ада, цур ийиз ярх хъанвай хчин чиниз тфу гана, лугъузва: "Эгер келеюгъли, заз вун тир члал чир хъанайтла, кьвач ваъ, баят хъанвай вирик ядай".

Гьикая куьруьди ятлани, ам метлебдиз дерин я. И гьикая келайдалай гьугъуниз писателдин бажарагълувал, устадвал мадни ачухдиз малум жезва.

"Кьил кьеневай гьуьлягъар" гьикаяда Къадир бубади вичин рекъин юлдашдиз са агъвалат ахъайзава. Са карни авачиз вичин кьужадал алахъна, адаз фир-тефир сална, дуьнья дарнавай къари са юкьуз кьужадиз гьаятдай кьена кьажгъизва - цайлапанди кьил яна. Къаридин кьил кьейидалай кьулухъ иландин кьилиз ухшар аквазва кьужадиз. "Алудна зи чандилай илан, Аллагъдиз ван хъана зи дуьайрин", - фикирзава кьужади. Хкетдиз ухшар я лагъайла, Къадир буба теспача жезва. "Гьич са зеррени шаклу жемир, - лугъузва ада, - абур худади кьалурзавай алапатар я, пис ксарив, яргал - мукъвал заз чидач, чпин жаза агакьарзава".

Горбачевни, гьадалай гьугъуниз гьукумдин кьилиз атайбурни, кьил кьене авай иланар я лугъузва Къадир бубади. Ахътин гьуьлягъар гьа кьужадин паб хъиз цайлапанди ядач жал!

- Акл виридаз цайлапанарни бес жедач. Ахътин цайлапандин хъел халкъдин арадай акъатай хва жеда, хва! Ада уьлкве гьуьлестан багъдиз элкьурда, - лугъузва Къадир бубади.

- Гьинва, яда, гьинва а хва?

- Къез рекъе ава.

- Мус акъатда, мус, рикл акъатзава хьи?

- Къе-пака...

Шамсудин Исаеван игитар чи арада ава, абур чал гъар юкьуз гьалтзава, кьенин йикъан агъвалатрин иштиракчияр я. Эсетлан, Мизетлан, туьквенчи Мемешан образар чаз гьакъван мукъва я, на лугъуди, абур чи хуьрляй я, чи магъледай я.

Ктаб келайла чеб цлур тахъанвай кьени, дугъри, мергьаматлу образрихъ галаз чал пиянискаяр, мацлахаляр, кьачагъар, фендигарарни гьалтзава. Абурун кар авторди "патахъ лувледалди" аквазва. Тажир халуди лагъайвал: "Дугъриданни, тапанчидин лувле патахъ туш". Авторди лишанда кьур чка язава.

Шамсудин Исаев вичин багърийривай, дустаривай, вири лезги элдивай фад кьакъатна. Адан айгъамдинни насигъатрин тах квай гьикаядин чарасузвал келзавайда гьиссзава.

Заз, адан руьгъдихъ элкьвена, лугъуз кланзава: "Зи дуст! Зи муаллим! Ви эрзиман - мурад уьлкве гьуьлестан женнет багъдиз элкьур хъийидай цайлапандин хъелни ата-агакънавач, ам рекъе ама. Гьелелиг тек лувлейри ванзама!"

Гельхенрин хуьр

Шамсудин ИСАЕВ

## Гуьмбет

Июндин алахъай гьуьзел югъ. Чун Пятигорскдай Карачаевскдиз физвай автобуста акъахна. Черкасскдиз агакьайла, марф акадна, амма шегьердин кьилихъай авахъзавай Овечка твар алай гьевчи вацлун ятар михьи тир. Автобусдин рулдихъ яшлу черкес галай.

- И вацлун Овечка вучиз лугъузва? - хабар кьуна за адавай.

- Секинвилляй, - жаваб гана ада. - Чи члалалди адаз Астагелир лугъузва. Урусин князь Барятинскийди а бейнивандал Овечка твар эцигна.

Овечка Кубань вацлук акахъзава. Вацлал зурба электростанция эцигнава. Сифте пятилеткадин и имаратдин шлюзрин кьилел еке ва кьизилверекъ янавай гъарфаралди рифмаламишнавай ихътин гафар кхьенва: "Кубань вацлун вири ятар - большевикриз я муьтлугъар!"

Са шумуд километр рехъ фейила, чун а вацлал алай кьадимлу муькьвелай дагълар галай терефдихъ элячйна. Муькьун атла кьиле, кафедин кьаншарда, шоферди автобус акъазарна, сивик хъвер кваз лагъана:

- Экъечл, юлдашар, ягъа кьез ялар, хъухъ кьайи пивояр, неъ куькь шиш-кабатар!

Дугъриданни, кафеира шишерни авай, пивоярни, чай-шекерни, чими хуьрекарни, маса фу-кьафунни. Кьуд пад-цукъ ахъайнавай кьацу цлурар, тарар-кулар, сересдиз туькьурнавай кьайи булахар. "Лап женнетдин ерияр я!" - гьейранвална пассажиррикай сада.

Вилик квай дагъ са акъван кьакъанди туширтлани, адан кланикай са шумуд виш метрдин туннель тухванва. Аникай жкечна, Зеленчукдихъ элкьвейла, зи вил дагъдин куьлудал алай лацу гьуьмбетда акъуна. За шофердивай ам вуч гьуьмбет ятла жузуна.

- Ватандин Чехи дяведа телеф хъайи партизанриз эцигнавайди я, - са геренда автобус акъазарна, сугъбет башламишна ада. - Марухдин гирведилай чи кьушунри гьужум авурла, фашистар Тебердадай, Карачаевскдай, Зеленчукдай экъечна, катиз башламишна. Советрин аскерар гьа и туннельдай атана, Кубань вацлалай элячйна, виликди фена кланзавай. Маса кьулай рехъ и дагъларай авачир. Гьавилляй важиблу объектар хуьн командованиди партизанрал тапшурмишна. Советрин Армия иниз агакьдалди Черкасскдай кьулухъ члугъазвай немсерин саперрин са взвод кьанлувал ийиз - муьгъни туннель хъиткьинариз - мотоциклирларлаз атана. Гьа и гьуьмбет алай синелай партизанри юкьузни, йифизни муькьвелай вил алудзавачир. Абур цлусад кас авай. Душмандин кьуват гзаф тир. Дагъдин лекьер, куьмек агакьдалди, вири телеф хъана, фашистарни абуру тимил кьирмишнач. Амма игит рухвайри тапшуругъ, чанарилай гьил кьачуна, тамамарна: чи кьушунриз рехъ саламатдиз туна.

Яшлу черкес кис хъана.

- Ахпа? - жузуна за.

- Гьа цлусад касни вири и куьлудал стхавилин сура кучудна. Гьугъунлай жегъилри анал чпин харжидалди гьуьмбет эцигна.

- Абур вужар ятла малум яни?

- Заз ван хъайивал, урусар, черкесар... Абурук лезги пуд стхани квай лугъузва.

- Лезгийар? - рикл кьудгунна зи. - Абуру иниз гьикл акъатна?

- И дагълара женг члугур партизанрин арада Кеферпатан Кавказдин вири миллетрин векилар авай. Абурун кьаст хайи дагълар душмандикай хуьн тир.

- Бес гьуьмбетдал тварар кхьенвачни?

- Ваъ, абурукай икьван гагъди садни тайин хъанвач.

Стхаяр тир лезгийрин тварар Кавказдин такабурлу дагъларин тварар ялдай: Эльбрус, Казбек, Хенжел. Гьуьмбет алай синелай, алахъай гьава авайла, а дагълар капан юкьвал алайбур хъиз аквада.

- Вужар ятлани, кьегъгал рухвайриз эбеди яз рагмет хуьрай! - дуьа авуна са мусурман кьариди, чинай гьил члугуна.

Завайни ана хъайи пуд юкьуз стхаяр вужар тиртла чириз хъанач. Амма зи рикл шадвилев ацлана, мецел халкъди туькьуррай мани хтана:

*Черкес пурар алай балклан*

*Шамил алаз атайди я.*

*Игит Шамил гъар дяведай*

*Гъалиб хъана хтайди я.*

"Такабур дагълар... Пуд дагъ - пуд стха... Садвал, вилегъвал, эркевал!... Мумкин я, абур стхаярни тахъун, - фикирна за, - я халис тварарни".

Черкесар, аварар, лезгийар - чи вири дагъвияр! Куьн гьикъван дирибаш я! Квекай, гьакьикъатдани, халкъдин мецел эбеди амукъдай. риваятар хъана!..

"Туртурдин гъарай" ктабдай.  
(Махачкъала, ДКИ. 2000-йис).



## Математика - илимрин шагъ!

Дагъви ШЕРИФ

Вини СтIалдал математикадай Кьиблепатан Дагъустандин районрин школьникрин арада "Илимдиз кам" лишандик кваз олимпиада кыле фейидакай чна хабар ганай. Олимпиадада кьулухъ чун адан тешкилатчи, технический илимрин доктор, республикадин вузрин муаллим **Абдул Гъажибалаевич БАЛАМИР-ЗОЕВАХЪ** галаз гуьрушмиш хъана.



- Илимрин шагъ тир математика муаллимди, диде-бубади гъар са аялди гъевчи чIавалай чирна, ам кIанарна кIанда, - сугъбетзава Абдул Баламир-зоева. - Алай девир илимдинни чирвилеринди я. Амма кье чакъ, лезги халкъдихъ, дуьньядиз машгъур математикар, технический илимрай алимар авач. Абуру хъун гъеле МГУ-дин мехматда кIелдай йисарилай зи мурад тир. Математикадай олимпиадаяр тухунихъ гъа метлебни ава.

■ **Абдул муаллим, олимпиадаяр куьне гъар йисуз тешкилзава, нетижаяр гъихътинбуря?**

- Чалишмиш жезвай аялар гъар сеферда гъалтзава. Амма аз 5-классдилай башламишна гъа са аялди 11-классдал къведальди и олимпиадаира иштиракна, вичин алакьунар, чирвилер хаж жезвай теьгер кьалурна кIанзава. Гуьзлемишзавай нетижадив зун гъелелиг агакьнавач. Зи мурад я, бажарагъ авай са ученик кьванни хъана, адаз МГУ-да жува кIелай факультетдик экечиз куьмекун.

■ **Аялар чеб а кардиз гъикI килигзава?**

- Ашкъи, гъевес ава. Амма абурухъ галаз кIвалахна кIанда. Школадин муаллимри алакьунар авай ученикрин артухан фикир гайитIа, адан бажарагъ вилик тухвайтIа хъсан я.

■ **Диде-бубайрин хиве гъихътин везифаяр гъатзава?**

- КIвале гуьзчивал тухузвай аялди Махачкьаладани хъсандиз кIелда, Вини СтIалдални. Амма эхиримжи вахтара гъаф диде-бубайри герек теьгерда аялдин чирвилер ахтармишзавач, адаз гуьзчивал тухуззавач, школадани чпин везифайрив гъаI эгечIзавай муаллимар ава. Ахпа зайиф аялар вузрик экечIзава. КIвалах герек дережадиз гъун ва дуьздаказ къайдадик кутун тавунмаз чи образованидин система, вузра авай гъалар хъсанбур жедач. Школа акъалтIариз, вири вузрик экечIзава, гъафбуру анра кIелзавач. Советрин девирда и кар хъсан гуьзчивилик квай. Гъич тахъайтIа, сифте техникумра, училищейра чирвилер кьачузвай, ахпа вузрик экечIзавай.

» **Абдул Баламирзоева ийизвай кIвалахдиз гъам районрин, гъам вузрин муаллимри хъсан кьимет гузва, абуру разивилелди рахазва**

■ **Чи школайра математикадинни геометриядин тарсар гузвай муаллимри ва кIелзавай аялриз вуч меслятар гуда?**

- Аялри гъар са тарс артухан са сятда мад чир авурай, кIелрай. А чирвилер уьмуьрда герек кьведа, вузда регъят жеда. Им сифте нубатда гъардан вичин кьилин винизвал я. Муаллимри, алай девирдин четин гъалариз килиг тавуна, аялриз чирвилер гуз чалишмишвал авурай. Муаллимвилдин пешедиз виликра авай хътин гъуьрмет арадал хъана кIанда.

Абдул Баламирзоева ийизвай кIвалахдиз гъам районрин, гъам вузрин муаллимри хъсан кьимет гузва, абуру разивилелди рахазва. Ингъе вуч лугъузватIа Даггоспедуниверситетдин муаллим **Селимхан АГЪАХАНОВА**: "Абдул муаллимди гъар йисуз олимпиада тешкилуналди, аялриз математикадин илим кIанарзава. Гъар сеферда олимпиадада кьулухъ ам хтайла, чна кафедрада саналди аялрин кIвалахар веревирдзава. Тапшуругъар хъсандиз кхъенвай ученикар кьведа ийисарани ахтармишзава..."

Селимхан Агъахановича лезги района математикадиз талукъ теклифарни гана.

- Бабаюртда Дыдимов Гъуьсейн лугъудай касди муаллимар патал математикадин гъад йикъан школа ачухнай. Аниз муаллимар атана, чпиз четин акъвазай математикадин тапшуругъар, задачаар саналди гъалзавай, сада-садавай цийи затIар чирзавай. Ихътин школа чи ватангъли, рагъметлу Мадерн Эскеровани тешкилнай. Цийи Къурушдал яшамш хъайи ада Хасавюртда ачухай а школадиз райондин муаллимри итижни ийизвай. Чпивай гъализ тахъай тапшуругъар гъаз ам чи патав, Даггоспедуниверситутдиз кьведай. Рекъер-хуьлерин вири харжиярни ада вичин жибиндай ийизвайди тир. Гъа ихътин школар анжах аялар патал ачухайтIани жеда.

Чи ватангълияр гъар сана

## Волгограддин лезгияр

ДЕРДИЯР ВА КЪАЙГЪУЯР

Меьгамед ИБРАГЪИМОВ

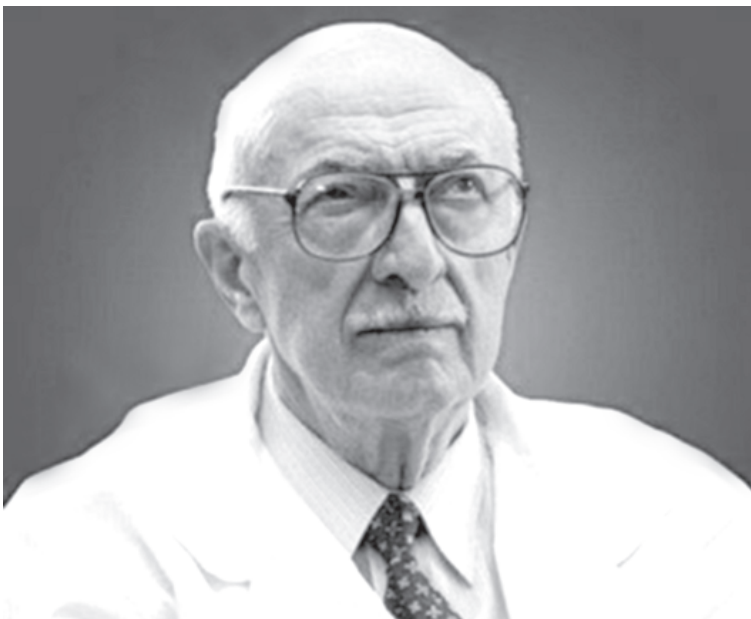
Волгоград шеьгерда чи хейлин ватангълияр яшамш жезватIани, гъелелиг ина, Россиядин маса ше-

дин лайихлу духтур" тIвар, "Ватандин здравоохраненидин вилик лайихлувилерай", "Гъакъисагъ зегъметдай" медалар, Зегъметдин Яру Пайдахдин орден, "Здравоохраненидин отличник" знак гана. Волгограддин областдин Думади 2009-йисан 22-октябрдиз кьабулай кьа-

Тежрибалу пешекар хъиз, ам кьени хизандин кьилни я. Адан уьмуьрдин юлдаш Зарифади Фирудин Абдуллаева арадал гъанвай клиникайрикай сана кIвалахзава. Рухвайрикай сад экономист, муькуьди хирург я. Ф.Абдуллаева хайи ерийрихъ галаз датIана алакьа хуьзва, мукьвал-мукьвал багърийрал кьил чIугваз КцIариз хъфизва.

Лугъун лазим я, Фирудин духтурдин альпинизмдал рикI ала. Ада Гималайрин, Эльбрус, Фишт, Тыбге дагълар муьтIугъарна. Чи ватангълидин кьелемдикай "Альпинист" тIвар алаз кьилдин ктабни хатнава. Гъакъисагъвилелди зегъмет чIугунай ам Чехи Петрдин медалдиз лайихлу хъанва.

Волгограддин "Изабелла" клиникада кIвалахзавай пластикадин хирург, 1-категориядин духтур **Алисман Адырагъманович АДЫРАГЪМАНОВАН** бинеяр Меьгарам-дуьхуьруьн райондин Филерин хуьрряй я. Военно-медицинский академия акъалтIарадалай кьулухъ ада Санкт-Петербургда С.М.Кирован тIварунихъ галай военно-медицинский академиядин хирургиядин кафедрада ординатурада кIелунар давамарна. 2003-йисуз А.Адырагъ-



Н.Агъмедов

гъерра хъиз, милли диаспора арадал гъанвач. Амма и жигъетдай сифте камар кьачунва лагъайтIа жеда. Мукьвара шеьгерда лезги чIалан мектеб кардик кутунва. Чи газетдихъ галаз алакьа хуьзвай Волгоградда яшамш жезвай лезги руш **Сабина НОВРУЗОВАДИ** хабар гайивал, шеьгердин Дуствилин КIвале гъар гъад юкьуз шаир **Нуреддин ШЕРИФОВАН** хтул, мухбир ва муаллим **Гъилал АСКЕРОВА** лезги чIалай тарсар тухузза. Мектебдикай гъелелиг гъафбуруз хабар авач, гъавилияй иниз кьезвайбурун кьадарни 10-15 кас я. Анин руководстводи гележегда хайи чIал чирдайбурун кьадар артух жедайдак умудар кутунва...

Волгоградда медицина вилик финик лайихлу пай кутунвай чи ватангълиярни ава.

Хейлин йисара Волгограддин областдин клиникадин 3-нумрадин больницадин кьилин духтур яз кIвалахай **Нури Меьгамедович АГЪМЕДОВ** 1931-йисуз Ахъегъа дидедиз хъана. Азербайжандин гьосударстводин мединститут акъалтIарадалай кьулухъ ам СССР-дин здравоохраненидин министерстводи Сталинградский областдиз кIвалахиз реке тунай. Ина Нури Меьгамедовича 1956-1968-йисара психиатриядин колониядин кьилин духтур яз кIвалахна. Гуьгъуьнлай чи ватангълиди Волгоград шеьгердин здравоохраненидин отделдиз реьгервал гана. А йисара ина медицинадин са жерге идараяр кардик акатна: тади куьмекдин 1050 койка авай больница, медико-санитарный "Каустик" тIвар алай часть, Волгограддин областдин клиникадин больницада хирургиядин, кардиологиядин, неврологиядин, реанимациядин отделенияр. Къейд ийин хъи, Нури Меьгамедовича хейлин йисара шеьгердин психиатриядин 1 ва 17-нумрайрин больницаярани кьилин духтур яз кIвалахна.

Медицинадин хиле беьгерлудаказ зегъмет чIугунай адаз "РСФСР-



Ф.Абдуллаев

рардал асаслу яз, Нури Меьгамедовичакай Волгограддин областдин Гъуьрметлу агъали хъана...

Ери-бине КцIар шеьгердай тир **Фирудин АБДУЛЛАЕВА** Азербайжандин гьосударстводин мединститут акъалтIарна, 1988-йисуз медицинадин илимрин кандидатвилдин диссертация хвена. Саки кIуьд йисуз Фирудин Жаруллаевича Волгограддин медуниверситетда тарсар гана.

Асул гъисабдай ам рикIихъ галаз алакьалу азарар сагъар хъийизвай духтур я. Медицинадин рекей 20-далай артух илимдин кIвалахар кхъенвай чи ватангълиди 1993-йисуз Волгоградда стоматологиядин "Медсервис СБТ" тIвар алаз клиникайрин сеть арадал гъана.

Ф.Абдуллаева Британиядин бизнесдин школада ругуд курс акъалтIарна. Гуьгъуьнлай образованидин психологиядин институтда нейро-лингвистический программированидай пешекарвал кьачуна. 1997-йисалай ам "Ротари" тIвар алай международный клубдин член я.



А.Адырагъманов

манова Москвада пластикадин ва реконструктивный микрохирургиядин циклдай пешекарвал кьачуна. "Изабелла" клиникада чинин кIалубар дегишдай операцияр кьиле тухузза. Алисман Адырагъманова и реке кIвалахиз 17 йис я...

( *Макъала гъазурдайла Волгограддин областдин администрациядин, "Изабелла" клиникадин сайтрикай менфят кьачунва* ).



# Сталрин руш - Бут-Къазмайрин свас

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Инсанрин уьмуьрар булахриз ухар я. Абурукай бязибур садрани сад-садал туьш жедач, гьарма сад вичин рехъ тирвал авахьда. Са бязибур къурада, пуд лагъайбур, сад-садак какахьна, гужлу жеда, вацуз элкьведа.

Инсанрин къисметарни, уьмуьрда дуьшуьш хьунарни жуьреба-жуьре я. Са касдихъ галаз таниш хьайила, адан ихтилатрихъ, сесинихъ булахдин ширширдин ванцихъ хьиз яб акализ клан жеда. Санал хьайи декьикъаяр лап куьруьбур хьайитани, ам вири уьмуьрда ви рикле, бейнида амукьда. Гьа ихтин касдихъ галаз са шумуд юкьуз санал ацукьун-къарагьун къисмет хьана заз.

и кроватдал алайди (туб тукьлуьрзава ада патав гвайдал), адаз лап вичин багъри акур къван шад хьана. Хабарар къуна, гьарда вич вуж ятла, гьинай ятла лагъана. Чил элкьвейди я лугьуда. Гьакьикъатдани гьакI я къван. Са бязи вахтара гьич гуьзлемешни тавур гуьруьшмишвилер арадал къведа. И гуьзел дишегьли неинки лезги, гьатта хайи Сталрин хуьруьн руш, чи къвалеривай са тIимил яргъа яшамаш хьайи Хенжал бубадин хтул Фаризат яз хьана. ИкI, чна, лезги дишегьлири, процедурайрилай гуьгьуниз санал ацукьиз, дерди-гьал ийизвай. Чунни дегьлизрани жуван хайи чIалал рахазвай. Эхиримжи юкьуз Бут-Къазмайрилай тир БАБАЕВА Диляради (ам профсоюзрин обкомда къвалахзавай Максим Гьасанован вах я) лагъана: "За "Лез-

Чун звенмиш хьайила, - давамарзава Фаризата, - чи къвале гуьлуьн стхадин пуд йис хьанвай диде къенвай аял Мартани авай. 15 йис тамам жедалди ам чина хьана. За садрани адан кефи хайиди туш. Зун зи веледрилай адаз гзаф галайвал ийиз чалишмиш жедай. Алай вахтунда ам Москвада вичин халуйрихъ галаз яшамаш жезва.

**Ф**АРИЗАТ ва Мефтяли Исмаиловрин хизанда 2 рушни са гада ферлибур, инсанперсар яз тербияламинава. Карина, Даггосуниверситетдин юридический факультет акьалтIарна, къвалюгь, веледар хьана, баркаллу кайвани, диде я. Хва Алавудина ДГПУ-да чирвилер къачуна, хуьруьн школада муаллим-тренер яз къвалахзава. Ада аялар футбоддал къугьваз вердишарзава, мукьвал-мукьвал абур районрин школайрин арайра жезвай акъажунриз тухузва. Гьевечи руш Заринади Кисловодск шегьерда медколледждин 3-курсуна клелза-ва, августдиз мехъерар гуьзлемешзава.

- **Куь хизандин дуланажагьди-кайни лагъанайтIа кландай**, - теклифна за.

- Эвленмиш хьайи сифте йисара Мефтялиди совхоздин бригадирвиле къвалахзавай. Советрин уьлкведихъ галаз колхозар, совхозар, инсанри са тике фу къазанмишзавай карханалярни клана, терг хьана. Мефтяли кар-къвалах авачиз амукьна. Инсанар карчивилел машгьул жез башламишзавай вахт тир. Зунни, кендирагьар, семечкаяр, маса куьлуь-шуьлуь шейэр къачуз, маса хгунив эгечIна. Яваш-яваш и кардин тIям чир хьайила, къвалин патав тукьвен ачухун къетIна. Гила чахъ гьар са шей, пек-партал, къаб-къажах маса гудай тукьвен хьанва.

- Эхъ, лугьузва, - икъван чIавалди чи ихтилатрихъ яб гуз ацукьнавай Бут-Къазмайрилай тир Диляради. - Тукьвендин тIварни "Берекат" я, адан берекатрикийни неинки са чи, гьакI къунши хуьрерин агьалийрини менфят къачузва. Адан иеси Мефтяли гзаф къени, камаллу, бажарагьлу, къве гил къакъажна, им зи, им види я талгъана, къвалахдай, инсандин дердидикай хабар къадай кас я. Адан тIвар вирида чIехи гуьрметливи эзберда. Мефтялидин куьмек галачиз я хуьре, я къунши хуьрера мел-мехъер, шад ва пашман мярекатар жезвач лагъайтIа, зун гьалатI туш.

- **Зи хуьруьнви рушакай - куь сусакай вуч лугьуз жеда?** - хабар къуна за.

- Мефтялидин бахтуни гьана. Фаризат гуьрчег, гуьзел, хьуьтуьл къилихрин, сивел хъвер алай, чIехиди-гьевечиди чидай, вичин дидевилин, къаривилин везифаяр къилиз акьудиз алакьзавай баркаллу дишегьли я. Къавум-къардаш, къвале авай свасни абурулай рази я, - жаваб гана Диляра Бабаевади.

Абурухъ 4 хтул ава. Аялар Ватандиз, халкъдиз вафалуьбур, дидебуба патал ферлибур яз тербияламинун бубадинни дидедин, хуш рафтарвилелай гзаф аслу тирди и хизандин чешнеди субутзава.

Чешне къачуниз лайихлу хизанрин садвал мадни мягькем, вири хушбахлу, сагьлам хьун чи мурад я.

# Конкурсада гьалиб хьана

ЧИ КОРР.

И йикъара Махачкъалада Урусрин М.Горькийдин тIварунихъ галай драмтеатрда "Манийралди гьалибвилехъ" тIвар ганвай Телевизионный II конкурс-фестиваль къиле фена, хабар гузва РД-дин Кьилин Администрациядин ва Гьукуматдин пресс-къуллугьдин малуматрин Управленидай. "Дагъустан" РГВК-ди тереф хуьналди, РД-дин культурадин министерстводи тешкилай



суварин мярекатда республикадин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий КЪАРИБОВА иштиракна. Тамашачийрин арада Ватандин ЧIехи дяведин ветеранарни авай. Республикадин искусствойрин машгьур деятелрилай, Дагъустандин культурадин ва жегьилрин крарин рекъай министрствойрин векилрилай ибарат жюридин къиле "Гьалибвал" фондунин председатель, ТОКС-дин командир, генерал-майор Омар Муртазалиев авай.

Конкурсада тежрибалу устадрин регьбервилек кваз къуд командади иштиракна. Ингье абур: Заира Даибова, Наира Мирзеебова, Инесса Богатова, Марат Тимохин. Гайи сесерин, гьа жергедай яз тамашачийрини, нетижайралди, 3-чка Инесса Богатовадин командадиз гана. Къвед ва сад лагъай чкайрал Н.Мирзеебовадин ва Заира Даибовадин манийрин коллективар акъатна. Телеконкурсадин Гран-при къачур М.Тимохинан командадин векилриз гьалибвал къазанмишун Анатолий Къарибова тебрикна. Манияр виридалайни хьсандиз тамамарайбур "Москва-Берлин" дяведин баркаллу чкайра къиле фидай мярекатра гуьзлемешда. Абуру Москвада Поклонный дагьдал ва Германиядин меркезда Трелтов-паркда цукьверин клунчIар эцигда.

- Ихътин лап хьсан конкурс тешкилунай заз министерстводиз чухсагьул лугьуз кланзава. Квехъ вирибурухъ бахтар, ислегьвал, хушбахтлувал хьурай, - лагъана О.Муртазалиева.

- Конкурсадин вири иштиракчиар сагьрай! Ихътин мярекатри неинки чак хуш гьиссер кутазва, гьакIни манияр тамамардай цийи несилни тербияламинашзава, - къейдна А.Къарибова.

# Фестиваль жеда

2015-йисан 30-майдиз Докьузпара райондин Усугъчай хуьре гила къвед лагъай сеферда Кукваз Ражабан тIварунихъ галай халкъдин манийрин фестивал тухун къетIнава. Лезгийрин XX асирдин тIвар-ван авай мандаррикий сад тир Кукваз Ражаба вичин яратмишунра халкъдин музыкадин ва манийрин культурадин виридалайни хьсан адетар хвена ва гегьеншарна. Мярекатдин тешкилатчиар Лезгийрин милли федеральный культурный автономия ва "Докьузпара район" МО-дин администрация я.

Фестивалда иштирак авун патал Дагъустандин Кьиблепатан ва Азербайжандин кеферпатан вири районрай халкъдин манияр тамамарзавайбуруз, гьакIни ансамблриз теклифда.

Фестивалдин везифаяр ва метлеб: яратмишунрин коллективрин, мандаррин арадай бажарагьлуьбур жагьурун, лезги дестедик акатзавай халкъарин культура хуьн, гегьеншарун, раиж авун, фестивалдин иштиракчири РД-дин ва РФ-дин маса регионрин, Азербайжандин культурадин ва искусстводин лайихлу деятелрихъ ва кар алай пешекаррихъ галаз санал къвалахдай мумкинвал гун, гьакIни мандаррин устадвал, яратмишунрин коллективрин педагогдин ва руководителрин пешекарвал, санлай чи халкъдин милли культура хжажун, къвачел акьалдар хьувун я.

Халкъдин манийрин фестивалда ядай музалатар: далдам, чIагъан, балабан, кфил, зуьрне, лахъут, тар, чанг, кемеича, тафт, туьтек ва масабур. Конкурсадин программада вокалистриз "плюс" фонограмматик кваз сегьнедиз экъечIдай ихтияр гузвач. Адетдин милли пек-партал алаз хьун лазим я. Гьалибчиар жюриди тайнарада. Приздин чкаяр къурбуруз пулдин призар ва къимметлу пешкешар гуда.

Конкурсадин программада иштирак ийиз кланзавайбурувай арзаяр 2015-йисан 15-майдалди къабулзава. Абуру фестивалдин [kukvazrajb@gmail.com](mailto:kukvazrajb@gmail.com) электронный почтадиз ракурда.



Фаризат ва Диляра

И йикъара за Махачкъаладин Аскерханован тIварунихъ галай куьчеда авай "Заря" поликлиникадин дараматда кардик квай "Медпрофцентрадин" реабилитациядин санаторий-профилакторийда ял яна. Гьакьикъатдани, ина сагьламвал мягькемардай, ял ядай хьсан шартIар ава. Жуьреба-жуьре процедураяр ийизва. Гьар са жуьредай вад процедура пулсуз, эгер мадни лазимвал хьайитIа, гьакьидихъ ийизва. Кьилинди, медперсоналди гьар сада вичин везифа намуслувилелди къилиз акьудзава. Дараматда хьсан мишвал, чимивал, къайда-низам ава. Хозрасчетдал алай и отделенида ял язвайбуруз нисинин тIуьнни гузва. 24 жуьредин процедураяр-къуллугьар ийизва.

**И**НА гзаф миллетрин векил-ри ял язава, амма 2-3 югьуз ана заз лезги чIалал рахадай ван хьанач. За гьатта чи мертебада мишвилер ийизвайдаз ина лезгийр авачни лагъана суални гана. Кьуд лагъай юкьуз 5-мертебадин дегьлизда гьилик сумкаярни кваз къекъезвай, рикIиз хуш дишегьлиди зи фикир желбна. Инсанри, адет яз, хьсан шейиниз, пек-парталдиз, иллаки дишегьлидин гуьрчегвилез артух фикир гуда къван. И кар къатIай ада завай урус чIалал, ина гьихътин къуллугьар ийизва лагъана, хабар къуна. Чун ихтилатдик квай декьикада ада телефондай атай зенгиниз лезги чIалалди жаваб гана. Ам гьанал туна, зун зи дердийрин къайгьудик экечIна. Процедураяр къабулна, палатадиз хтайла, зи патав гвай кроватдал гьа и дишегьли акуна заз. "Ву-у, вун яни

ги газетдай" саки гьамиша ви макъалаяр клелзавайди я. Бес вуна ви хуьруьнви рушакай кхьидачни?" - суал гана.

Ихътин суалдиз зун гила жаваб гуз алахъзава.

Исмаилов Замудинан руш Фаризат чIехи хизанда ругуд лагъай велед яз 1966-йисан 23-ноябрдиз, хьуьтуьн вири гьазурвилер агуднавай чIавуз, Агъа СтIалдал рабочийдин гуьрметливи хизанда дидедиз хьана. Замудин ва Мелек Исмаиловри 4 хвани 3 руш зегьметдал, инсанрал, ватандал рикI алай намуслубур яз тербияламина.

Фаризата хуьруьн юкъван школада 10-класс акьалтIарна, хуьруьн майишатдин техникумда чирвилер къачуна. Са куьруь вахтунда Дербентда къвалахна (Ина адан стхадин хизан яшамаш жезва). Фаризатан инсанвал, мецин шириввал, зиреквал акур адан стхадин папахъ галаз санал къвалахзавай Бут-Къазмайрилай тир руша ам вичин стха Мефтялидиз теклифзава. Жегьилриз сад-садаз бегенмиш хьана. Абуру хизан кутун къетIна, звенмиш хьана. ИкI, стIалви руш Фаризатакай Бут-Къазмайрин баркаллу свас, агьали жезва.

- Зи къаридиз, вичи мукьвал-мукьвал эзбериз хьайивал, итим фад кечмиш хьунихъ галаз алакьалу яз, четинвилер, магьрумвилер гзаф акуна. Адалай, абуруз таб гана, аялриз дуьз тербия гуз, абурук намус, зегьмет, инсанриз гуьрмет ийиз клан хьунин гьиссер кутаз алакьна. Ам гзаф къени, хьуьтуьл къилихрин, сабурулу кас тир. Вад йис идалай вилик ам чавай къакъатна. Рагьмет хьуй вичиз.



# Вуч цайитла, гьам гуьда

ИНСАН ВА МАРИФАТ

Надият ВЕЛИЕВА

**Х**ИЗАН обществодин са клус (клетка), гьвечи гьукумат я лугьуда. Ам мягкемди хьунилай гзаф крар аслу я. Хизан кьени хьайила, хурни кьени жеда, гьавайда лугьузвач чи халкьдин камаллу мисалда. Гьелбетда, гьар садаз хизан мягкемди, берекатлуди, ана багьрийрин араярни гьурметлудур хьана клан жеда. Хчин гьунар - бубадин мурад, рушан динж квал дидедин мурад я. Хизанда чехибурулай, кьарийринни сусарин рафтарвилелай тимил аслу туш.



Кьариди сусаз тербия гузва

жуьре я эхир. Садбур, чеб атанвай хизандин кьанунриз, кьайдайриз табиь хьана, чехидан гьурмет, сивни гьил хвена, чпин уьмуьр секин-диз тухуз алахьда. Им, гьелбетда, гьалтнавай хизандин бахтлувал я. Бязи диде-бубайри, руш гьуьлуьз гудайла, ам гьеле аял кьил я, адаз вири крар чизвайди туш, куьне кьез клани саягда дуьз вердишара лугьуда. Хупни-хупи гайи тербия кьайдайди хьайитла. Са бязи сусари, сифтедай чпин асул кьилихар, тьбят далдаламишиз, чеб хьсан терфрихьай кьалуриз алахьда. Йисар, вахтар кьез алатурдавай сусан дувуларни деринриз физва, адан гьилиз сад-кьве аялни кьезва. Ахпа ада вичин халисан чин кьалурзава. Кьариди, аял авур, ийиз-

- Кьез вуч аватла чидани? - жаваб гузва дишегьлиди, - заз лап хьсан са юлдаш ава. За зи сирер вири гьадаз ахьайзава. Ада зи сир садазни лугьузвайди туш.

- Ам вуж я ахьтин сир хьунал кьевиди? - тажуб хьана дишегьлиар.

- Ам зи хьуьцуьган. Кьаткайла, за зи дердер гьадаз ахьайзава. Ахпа шехьна, шехьна рикликай гар кьвахьайла, зун ахварал физва. Сас гьуьникай, сивиз кьай гуникай са метлебни авач...

И гафарин ван хьайила, зи рикляй гьар жуьре хиялар фена: вири уьмуьрда зегьметар кьачуна, гьурметриз лайихлу тахьай, кесиб дидеярни-бубаяр! Вилик девирра диде-бубаяр, рухвар-сусар вири санал яшамаш, абурун арадан хатур-гьурмет жедай. Вучиз? Квалихь са чехид жедай. Гьвечибуру вирида адаз гьурмет ийидай, адахьай вил кьядай.

Дугьриданни, девирдихь галаз, эхь, инсанарни дегиш хьанва. Арада гьурмет-хатур амач, амукьзавач. Жува чехи авур аялризни азарлу хьанвай яшлу диде-бубаяр чпин хиве гьатнавай залан пар хьиз аквазва. И гафар за гьак гьавадай кьачуна хьизвайбур туш. Азарлу диде-бубайрикай веледар икрагь хьанвайди, абурухь лазим тир гелкьуьн авачирди заз са шумуд касдивай ван хьана. Бес икьван мергьяматсуз жедали? Гьинава рухваринни сусарин регьимлувал, сабурувал. Диде-

» Диде-бубайри веледар чехи ийизва, абуруз тербия гузва, вири четинвилериз таб гана, абур уьмуьрдин шегьредал акьудзава, чеб яшлу, зайиф хьайила, абурукай яман йикьан панагьар жеда лагьана, им диде-бубадин умудни я, тьебиатдин кьанунни

Уьмуьрди кьалурзавайвал, кьарини свас гзаф дуьшуьшра сад-салай рази, рикляй риклиз рехь тежедай инсанар я. Хва хьана, чехи авуна, кваллиз свас атун диде-буба патал дуьньяда виридалайни еке мурад я. Хва хвена, образование гана, тайин дережадив агакьарна, еке харжияр авуна, гурлу межлисар кутуна, кваллиз свас кьезва. Багдади, гьурметлуди, гуьзлемишайди яз ам кваллиз гьахьзава. Дидедини бубади, чпин сусалай вил аладариз, адаз гьурметар ийиз башламишзава. Бязи кьарийри свас гьайи гьа сифте йикьарилай ам кстахдиз вердишарзава: "Ксус, чан свас, экуьнахь фад кьарагьна ийидай кар авач", - лугьуда. Гьа са вахтунда вичи гьаятарни шткана, чай-хурекни авуна гьазурда. Ахпа геж хьиз свас кьарагьда. Кьаридилай и саягда гьамиша алакьдани?! Йисар фирдавай ада сусавай вичин везифаяр кьиле тухун истемешда. Амма масакла вердиш хьанвай суса кваллахар тавурла, абурун араярни цуру жез башламишда.

Масадбуру лагьайтла, свас кваллиз атай сифте йикьарилай, кваллин иеси вич-кьари тирди, вичин гаф квалле закон хьана кланзавайди сусаз чирда. Уьмуьрдин тежриба авай камаллу кьарийри гьанвай свас, члж хьана, кваллик куклун патал регьимлудака, сабурувилелди, чан-рик ийиз, тийижир кар чириз, ам вичин геле тваз алахьда. Гьелбетда, ахьтин кьаридиз сусан патай гьурметни хьун лазим я.

Кьарияр хьиз, сусарни жуьреба-

вай гьурметрини кьез-кьез адаз дад хгудач, хизанар виле ахквадач, уьмуьр вичиз кланвал тухуз башламишда. И вахтунда кьариярни чпин сусарилай шикаятар авуниз мажбур жезва.

Инал заз са ихьтин агьвалатдикайни лугьуз кланзава. Адет яз, яшар хьанвай кьвед-пуд дишегьли санал ацукьайла, абуру чпин сусарикай жуьреба-жуьре ихтилатарда. Гатфарин гуьлуьшан югь, кьуд пад кьацу хьана, цуьк ахьайнавай тарарин кланик квай куьсруьдал са шумуд дишегьли ацукьнава. Абуру чпин хизанрикай, сусарикай худда ихтилатарзава. Сада вичи, вири уьмуьрда шуьшедин члунардай заводда кваллахна, хьсан пенсия кьачузвайдакай ва ам вири сусан гьиле авайдакай, вичиз гьич са манатни акван тийизвайдакай суьгьбетзава. Масада суса вич эсиллагь саймиш тийизвайди, гьатта хтуларни вичихь галаз рахур тийизвайди кьейдзава. Пуд лагьайда суса кваллиз вичин руш атана кьабул тийизвайдакай ва маса крарикай шелхвалзава. И ихтилатрик квайла, абурун патав, аялдин гьилни кьуна, назик, чина сефилвиллин хьен авай са дишегьли атана, ацукьна. Ада абурун ихтилатриз дикьетдивди яб гузва, амма вичин сивяй са гафни акьудзавач. Суьгьбетар куьтягь хьайила, абурукай сада, кинавай дишегьлидихь элкьвена, чна инал сусарикай икьван ихтилатарна, вазни свас ава, бес ваз лугьудай са гаф-чални авачни? - лагьана хабар кьуна.

бубайри веледар чехи ийизва, абуруз тербия гузва, вири четинвилериз таб гана, абур уьмуьрдин шегьредал акьудзава, чеб яшлу, зайиф хьайила, абурукай яман йикьан панагьар жеда лагьана, им диде-бубадин умудни я, тьебиатдин кьанунни. Амма, вучиз ятлани, уьмуьрда бязи дуьшуьшра масакла жезва. Диде-бубади веледрик кутур умудар гьа умудар яз амукьзава. Себег? Белки уьмуьрда гьалтзавай четинвилери, гьахьсузилери веледрин риклер кьайи авунватла?

Лугьун лазим я хьи, чал уьмуьрда балайри чпин диде-бубадин гьурмет хуьзвай, абурун зегьметдин кьадир авай хизанар, дуьшуьшарни тимил гьалтзавач. Са сеферда хуьруьз хьфенвайла, зун са азарлу дишегьлидал кьил члуьгваз фена. Диде кьатканвай кроватдин патав, адан гьил кьуна, адалай кап аладариз, ибур еке зегьметар кьачур гьилер я гьа лугьуз, хва ацукьнавай. Дидедин вилерилай лагьайтла тлуб-тлуб накьвар алахьзавай. Белки, адан рикел вичи веледар кьилел итим алачиз, еке зегьметар члуьгуна, гьик чехи авунайтла хьезвай жеди.

Аял чехи жедалди дидеди кьачузвай зегьмет, адан кланвал са куьниви гекигиз жедайди туш.

Гьурметлу жегьилар, куьнни гелегьдин аялар, кьарияр я. Халкьдин мисалда лугьузвайвал, вуч цайитла, гьам гуьда. Мергьяматлу, сабурулу, регьимлу, кьадирлу хьана диде-бубадиз жезмай кьван гьурмет ая. Аллагьни квейлаи рази жеда!

## Кьез гьикI кьуллугьзава? Инсанри разивалзава

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегьа МФЦ кардик акатна са кьадар вахт хьанва. И мукьвара чун аниз мугьман хьана ва иниз кьезвай инсанривай абуруз кьуллугьзавай тегьердикай куьрелди суьгьбет авун тлабада.

**Гь.МЕГЬАМЕДОВ, пенсионер.** - МФЦ-дин идара ачуьнавай заз виридалайни вилик "Ахцегь район" МР-дин кьил О.Абдулкери-моваз чухсагуьл лугьуз кланзава. Чи жемьатдиз гила хейлин документар гьазурунин карда еке кьезилвилер хьанва. Мисал яз, зеленка кьачун патал гила гьа и идарадин патав гвай хуьруьн администрациядай са справка гьун бес я. Амай кваллахар вири МФЦ-дин кьуллугьчийри тамамарзава.

**К.ЭФЕНДИЕВ, пенсионер.** - Зун зеленка патал атанвайди я. Ина кваллахзавай операторри жемьатдиз лап хьсандиз кьуллугьзава. Абуру инсанрихь галаз хушдаказ рафтарвалзава, кардин гьавурда твазва. Чкадал кьулай шартлар тешкилнава. Зун цийи идарадин коллективдин кваллахдилай гзаф рази я.

**М.МЕГЬАМЕДОВ, пенсионер.** - Зун Хуьруьгай я. Виликдай чи хуьрерин агьалияр зеленка туькьуьрун патал гзаф инжиклу жезвай. ГьикI лагьайтла, гзаф вахтара гьар жуьре документар туькьуьрун патал герек тир бязи идарайрин кьуллугьчийр чкайрал алачир вахтар гзаф авай. Гила и четинвилер алатнава ва чун вири шад я. Са куьруь вахтунда райцентрада МФЦ-дин идара эцигна кардик кутур райондин руководство сагьрай!

## Сагьрай лугьузва

Абдулхаликь СЕФЕРАЛНОВ,  
Сулейман-Стальский райондин Бутхурь

Зун азарлу хьана, пуд сеферда Сулейман-Стальский райондин больницадиз аватна. Амма ина са режьатвални тахьана, жуван кваллиз хтана. Зи гьалдикай хабар хьайила, чи хуьруьн медсестра Ханбалаева Маринади зи патав Шхидхуьруьн медпунктунин духтур Гьамзатова Майтаб гьана. Ада заз республикадин ветеранрин госпиталдиз направление гана. Ина зун терапиядин отделенидин духтур Султанова Саида Сулудиновнади кьабулна. Чина берекатдин нур авай, азарлурихь галаз хуш рафтарвалдай и духтурди зун вичин гуьзчивилик кутуна. Вири жуьредин анализар авуна, дуьз диагноз эцигна. Нетижда ада кьабулай тади серенжемири заз еке куьмек гана.

Саида духтур гьар са азарлуьд, вичин багьридав хьиз, кьайгьударвилелди эгечиде. Ада йикьа 2-3 сеферда вичин гьилик квай азарлуьрал кьил члуьгада, абуруз сагьламвиллин патал меслятар гуда. Азарлуьрини адан гуьзгьуьниз алхишдин гафар лугьуда.

Лугьун лазим я хьи, терапиядин отделенида азарлуьрин сагьламвал мягькемарун патал вири жуьредин шартлар яратмишнава. Палатайра экуь ва михьи я, азарлуьр пулсудаказ багьа дарманралди, дадлу хуьрекралди таьминарзава.

Жуван гьалдикай хабар кьуна, кьайгьуда хьайи чи хуьруьн медсестра Ханбалаева Маринадиз, духтур Гьамзатова Майтабаз ва гьакни больницада захь лап хьсандиз гелкьвей духтур Султанова Саидадиз за ва зи хизанди риклин сидкьидай чухсагуьл лугьузва.

Агьалиьрин сагьламвиллин кьарауьлда акьвазнавай квехь чандин сагьвал ва куь четин, жавабдар кваллахда еке агалкьунар хьурай!

## Чун кьеве гьатзава

ГЬУРМЕТЛУ РЕДАКЦИЯ!

Сулейман-Стальский райондин Птидхуьруьн жемьатдин патай кьез и чар кьизвайди зегьметдин ветеран Эмиргьамзаев Мегьамедмирзе я.

Чи дерди ихьтинди я: хуьре яшлу инсанриз кьуллугьзавай чи хуьруьнни медсестра авайди тир. Гила ам, вучиз ятлани, Гьетегьиз хутахна, чаз гьафтеда кьеве сеферда Агьа Хьартастрикай са маса медсестра кьезва. Амни кьеве сятда атана хьфизва. Чун яшлу инсанар я, медсестра чи хуьруьнни хьайила, чавай гьар гьи члавуз хьайитлани раб ягьиз, давлени алцумиз физ жезвай. Бес 7-8 километрдай кьезвай медсестра тади куьмек кланзавай азарлуьд агакьдани? Чун яшлудур ажалсуз рекьизва.

Чна райондин чехибуруз ва кьилин духтурдиз гьикьван шикаятар авуртлани, са тайин жаваб жагьизвач.

Чна кьевей гзаф тлалабзава чи хуьрей тир медсестра хуьруьз хкун патал са куьмек гун, вучиз лагьайтла, чун кьеве гьатзава.

**РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ:** чна райондин центральный больницадин кьилин духтурди, и чар кьелайла, птидхуьруьнвийрин гьарайдиз гьай лугьудайдак умуд кутазава.



## Чи къуват садвал я!



Тагьмираз ИМАМОВ

Россиядин Федерациядин Государствонин Думадин депутат **Мамед АБАСОВ** Дагъустандиз мукъвал-мукъвал хъезва. Ам сечкирийхъ, жегьилрихъ, общественный тешкилатрин векилрихъ галаз гуьруьшмиш жезва, багъри халкъдин тIал алай месэлайрикай

вич хабардарзава, алакьдай крар гъялуник къуьн кузава.

И мукъвара Дербент райондин администрациядин чIехи залда ам Кьиблепатан Дагъустандин районра кардик квай жегьилрин парламентрин векилрихъ, вич вице-президент тир ФЛНКА-дин активистрихъ галаз гуьруьшмиш хъана.

КватI хъанвай жегьилриз Дербент райондин администрациядин

кылин 1-заместитель **Али ХАЗБУЛАТОВА** депутатдикай суьгьбетна, сад-садахъ галаз танишарна. Ахпа гуьруьш суал-жавабдин тегьерда давам хъана.

Гьелбетда, алай кризисдин вахтунда жегьилриз виридалайни итижлуди кIвалахдай чкайриз талукь суалар тир. Гъа жигъетдай яз Дербентда са вахтунда кардик хъайи фабрикайрин, заводрин месэляри къарагъарна.

Са герендилай РД-дин Гьукуматдин вице-премьер **Шарип ШАРИПОВ**, Дербент райондин администрациядин кылин везифаяр тамамарзавай **Мегьамед ЖЕЛИЛОВНИ** жегьилриз мугьман хъана.

Жегьилриз М.Абасова Дагъустандин патай Госдумадин депутатрин кIвалахдин еридик гузвай кьимет, адаз алай девирда агалкъунар авай жегьил кас гьихътинди хъана кIандатIа аквазвай тегьер итижлу тир. Дербентдин юбилейдиз талукь суаларни гана. Депутатди вири суалриз рази жедай жавабар гана, меслятар кьалурна.

Эхирдай Мамед Абасова кьейд авурвал, чи къуват чи садвал я!

## РикIел хкана

Жамиля ГЪАСАНОВА

**ИМАМ** Шамилан девирдин Туьркияда авай мугьажиррин невейрикай "Лезги газетди" кIелзавайбур ара-бир хабардарзава. Туьркиядин мугьажиррин невейрин са шумуд несил алатнаватIани, абур хайи чIал ва адетар, халкъдин тарих лап мукьфудивди хуьз алахънавайди чаз сир туш. И карда мугьажиррин невейрин "Балькесир - Дагъустан" жемиьтди иллаки гзаф зегьмет чIугвазва. Адан кьиле пенсияда авай муаллим, лезги мугьажиррин невейрин арада гьурметлу агьсакъал **Жевдет ИЫЛДЫЗ** аквазнава. Жевдет халудиз ихътин краа жегьилрикай туьркверин армиядин гъвадин яракьлу кьуватрин офицер **Осман ГОЧМЕЗА** куьмек гузва. Османаз хъсандиз лезги чIал чида ва, кириллицадин гьарфаралди кхъиз жевачтIани, ада Туьркиядин лезгийрилай зал хабарар латин гьарфаралди кхъена агакъарзава, чи ватан-эгълийри чеб рикIелай алуд тавун ва чпиз мугьман хуьн тIалабзава.



И мукъвара Жевдет халудилай ва Османалай агакъай хабарди чаз "Балькесир - Дагъустан" жемиьтди 1914-1918-йисара Туьркиядин сергъятар, адан азадвал хуьн патал женгера телеф хъайи кьурбандар рикIел хкунин мярекат кьиле тухванвайдакй хабар гана.

Мярекат лезгийрин Яйла (адаз Думьберезни лугьузва) хуьре кьиле тухвана. И хуьр къакъан синел экIя хъанва. Ина лезги



мугьажиррин невейр яшамш жезва, мискIин ава. Хуьруьз атанвай мугьманри сифте мискIинда капI авуна, Къуръан кIелна ва жемиьтдин тешкилатчи **Яшар Ташкин Бега** Дуньядин сад лагъай дъяведа телеф хъайи лезги мугьажиррин невейр рикIел хкана, абур гъи хуьрйи шумуд кас дъяведиз фенатIа суьгьбетна.

- Гьурметллубур, - лагъана ада вичин рахунра, - чаз чи тарих чир хъана кIанда. Иллаки акъалтзавай жегьил несилдиз. Къисметди Туьркиядин чилел акъудай чи чIехи бубайри, душ-



манди гьужум авурла, икьрар хъайивал, чпиз ислягъвал ва секинвал багъишай Туьркиядин чилер, адан азадвал хвена. ИкI, лезги мугьажиррин Ортажа ( адаз мадни Кирне лугьузва) хуьрйи 80 кас аскервиллиз фена ва абурукай 65 шагьидар яз телеф хъана. Яйла хуьрйи тир 60 аскердикай 55 лезги шагьидар хъана. Къуй женнет къисмет хуьрай.

Мярекатдал Туьркиядин лезги жегьилри чпин чIехи бубайриз бахшнавай шиьрар кIелна ва абурун баркаллу крар чпи рикIелай алуд тийидайди лагъана.

Анал лезги жемиьтдин регьбер Жевдет ИЫлдишни рахана. Ада лагъайвал, акъалтзавай несилди неинки чIехи бубайрин баркаллу крар рикIел хуьн, гъакI Дагъустандихъ, лезги ватандихъ галазни жезмай къван алакъяр кутIунун герек я.

## Шегьер архитекторрин вилерай



Дагъви ШЕРИФ

Са тIимил вахтар идалай вилик Даггостехуниверситетдин кылин дараматда "Архитектура" хилияй кIелзавай студентрин гъиликай хкатнавай кIвалахрин "Шегьер гележегдин архитекторрин вилерай" тIвар алай выставка ачухна.

Сифте гаф рахай вуздин ректор Тагъир Исмаилова ДГТУ-да архи-

тектурадин кафедра арадал атунын тарихдикай суьгьбетна ва адахъ авай мумкинвилерал аквазна.

Выставкадикай мярекатдин модератор, Россиядин художникрин Союздин член, архитектурадин кафедрадин кылин муаллим Асият Парамазова рахана.

Мярекатдал РФ-дин архитекторрин Союздин член А.Абдуразаков, РД-дин эцигунрин, архитектурадин ва ЖКХ-дин министерство-

дин Илимдинни методикадин центрадин кылин пешекар М. Кандауров, Дербентда авай Дуньядин цивилизациярин ва динрин музейдин кьуллугъчи С.Нажафов, архитектурадин кафедрадин заведующий, технический илимрин доктор, профессор А.Абакаров ва масабур рахана.

Абуру жегьил несил патал ихътин выставкайрихъ авай метлебдикай, санлай ДГТУ-ди ийизвай кIвалахдикай, технический университетди гъазурзавай пешекаррикай суьгьбетна.

Гележегдин архитекторрин кIвалахриз килигиз РФ-дин архитекторрин Союздин член С.Рамазанов, искусствовец, ДГПУ-дин профессор А.Амирбегов, РД-дин Халкъдин Собранидин векил С.Мугашев ва гзаф масабур атанвай.

ДГТУ-дин векилрин теклифдалди выставкадал кьалурай графикадин бязи кIвалахар Дербентда авай дуньядин цивилизациярин ва динрин музейдиз багъишда.

## Сагърай, Мегътихан!

Райсудин НАБИЕВ

Цийи хуьруьн юкъвай фенвай шегьредин эрчи пата кьелемар цана, ацукъдай чкаярни туькIуьрнава. Гъаркъувилел 15, яргъувилел 500 метр алай хуьруьн и куьче ял ядай, аялрини яшлубуру сейрдай багъдиз элкьвенва. Вичин патай и суваб кардик кьил кутурди, ам кылииз акъудайди 78 йисан яшда авай **Мегътихан РАШИДОВ** я. Ада Юкъван Азиядин, Туьркмениядин, Дагъустандин шегьеррани районра гьар жуьре кIвалахар авурди я. Гъвечли чIаваалай зегьметдикай хабар авай ада исятдани хуьруьнвийрин рикI, гатфарихъ ихътин гуьзел пишкеш-багъдал шадарнава. Сагърай вун, Мегътихан!





# Пуд дагъустанви - Россиядин чемпионар

АЗАДДИЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Дагъви ШЕРИФ

8-10-майдиз Каспийскда Али Алиеван тварунигъ галай спорткомплексда, Гъалибвиллин 70 йисан юбилейдиз талукъарна, азаддиз къуршахар къунай Россиядин чемпионат кыле фена. Дагъустанда сифте яз тухвай спортдин ихьтин дережадин мярекатдиз олимпиададин гъалибчиар, дуньядин ва Европададин чемпионар, гъа жигетдай яз къуршахар къунай федерациядин президент Михаил Мамияшвили ва масабур, акъажунра иштиракиз улкведин 40 региондин векилар атанвай. И чехи мярекат ачухунин паюна иштиракиз Дагъустан Республикадин Къил Рамазан Абдулатиповни атанвай.

Им Дагъустандин къуршахар къунын школадиз, вилликан Советрин Союздин, Россиядин, къецепатан улквейрин дережада чи пагъливанри къазанмишнавай агалкъунриз еке гъурмет авун я. Чи пагъливанар виниз тир нетижайрив агакнава ва чна гъакъкъатдани дамахвава чи ватангълийрал - Али Алиевал, Загалав Абдулбеговал, Бувайсар Сайтиевал, Мавлет Батыровал, Владимир Юминал, Сайгид Муртазалиевал, гъакни агъзурралди чи къегъал пагъливанрал, - лагъана республикадин кыли.

- И чемпионат фашистрин Германиядин винел гъалиб хъайидалай инихъ 70 йис тамам хъунин юбилейдиз талукъарнава. Вичин фикир ва ягъ-намус авай гъар са кас къе Россиядин халкъдихъ галаз сад я. И халкъ-

дин рикл Москвада Яру майдандал ала. Гъурметлу юлдашар, чаз куьн риклин сидкыдай пара клянда, вучиз лагъайтла чаз спортивный къуршахар кун клянда, Дагъустан клянда ва кезе виридаз Россия клянда. Чи милли регъберди лагъайвал, сад хъайила, чун Россия я, сад хъайила, чун гъалиб жеда! - давамарна Рамазан Абдулатипова.

Турнир ачухунин мярекатдал региондин регъберди Михаил Мамияшвилидиз, спортивный къуршахар къунай федерациядин сад лагъай вице-президент Омар Муртазалиеваз, пуд сеферда Олимпиададин чемпион Бувайсар Сайтиевал Дагъустандин виридалайни чехи награда - "Дагъустан Республикадин виллик лайихлувилерай" орден гана.

Вичин нубатда Михаил Мамияшвилидиз ихьтин багъа ва вини дережадин награда гунай чухсагъул лагъана.

Чемпионатдин тешкилатчийриз ва иштиракчийриз Россиядин спортдин министр Вячеслав Муткодин ва Кеферпатан Кавказдин крарин рекъай РФдин министр Лев Кузнецован патай тебрикдин чарар атанвайди раижна.

Республикадин кыли чемпионат ачухнавайди яз малумарайла, майдан манидаррин, къуьлердайбурун ансамблрин ихтиярда гъатна. Абурулай къулхъ гъасиррал пагъливанар экъечна.

Турнир пуд юкъуз кыле фена. Эхиримжи юкъузни акъажунриз килигиз РД-дин Къил Рамазан Абдулатипов атанвай. И акъажунра пуд дагъустанвиди къизилдин медаль къазанмишна.

Турнирдин нетижаяр къадайла, Михаил Мамияшвилидиз

санлай къачурла улкведа азаддиз къуршахар къунай пагъливанрин гъазурвилерай вичин разивал къалурна. Ада Дагъустан Республикадин Къил Рамазан Абдулатипова, РД-дин Гъукуматдин Председатель Абдусаммад Гъамидоваз чеб лап хъсандиз къаршиламишунай, спортдин ихьтин зурба мярекат кыле тухуник пай кутунай сагърай лагъана.

Михаил Мамияшвилидиз Россиядин чемпионатдила кылухъ журналистрихъ галаз кыле феи гуьруьшдал лагъайвал, Бакуда кыле фидай Европададин къугъунра ва Америкадин Лас-Вегасда жедай дуньядин чемпионатда Россиядин хъягъай командадивай еке агалкъунар къазанмишиз жеда.

- И чемпионат азаддиз къуршахар къунал рикл алай дагъустанвийриз еке савкъат хъана, - лагъана М. Мамияшвилиди. - Спортдин и жуьреда Дагъустандихъ гъеле Али Алиева диб кутур гъалибвиллин зурба адетар ава. Трибунаяр сиве-сивди дуьшуйшдай ацанвайди тушир. Тамашачийри активвилелди пад хуьнкиди спортсменриз акъажунар иллаки итижлу тир.

Каспийскда гъаф чемпиони чеб къазанмишнавай чкайриз лайихлу тирди тесикъарна, заланвиллин бязи категорияра жегъилрини чпикай хабар гана. Чи пагъливанар идалай къулхъ гъазурвиллин са жерге мярекатри гуьзетзава, Бакуда кыле фидай Европададин къугъунриз хъягъунни жеда. Ахпа дуньядин чемпионатни кыле фида. Амма завай къемаз лугъуз жеда: зурба нетижаяр патал акъажиз жедай хъсан команда арадиз къевезвайди аквазва. Спортсменрини тренерри чпелай аслу вири чалишмишвилер ийида.

# Еке агалкъун

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Алай йисан 2-майдиз Московский областдин Ногинск шегъерда киокушин каратэдай Европададин муьжуйд лагъай чемпионат кыле фена. Ана цувад улкведин, гъа гъисабдай яз Россиядин пагъливанрини иштиракна. Абурун арада Дагъларин улкведин спортсменарни авай.

Шадвалдай кар ам я хъи, ерибине Къурагъ райондин Хпехрин хуьрий тир ва алай вахтунда Москвада Россиядин физический культураднин спортдин госуниверситетдин Рагъэкъечдай патан текба-текдиз женгер члугвадай факультетдин эхиримжи курсуна келзавай Шамил РАМАЗАНОВАКАЙ Европададин чемпион хъана.

Идал къедалди Шамила апрелдиз Москвада кыле феи Россиядин чемпионатда иштиракна ва

далди 45 секунд амаз бягъскардиз гъалибвиллин ягъун къазва. Зал разивиллин гъараюнри къачузва.

Шамилахъ галаз дагъустанви Омар Мегъамедовани 65 килограммдин заланвал авайбурун арада чемпионвиллин твар къачуна. Чи гадайрин агалкъун себеб яз Россиядин каратистрин хъянавай командади сад лагъай чкани къуна. Ногинск шегъердин администрациядин кыли ва журиди Шамил Рамазанов чемпионатдин лап хъсан боец яз гъисабна ва адаз махсус призни гана.

Къейд авун лазим я хъи, Шамила спортдин и жуьредай сифтегъан чирвилер тренер, вичин дах Арсенавай къачуна.

Шамилан спортдин рехъни сифте Белиж поселоқдин, ахпа райондин, республикадин турнирра иштирак авунилай, приздин чкаяр къунилай ва яваш-яваш устадвал хажунилай башламиш хъана. Мос-



гъасирдал экъечлай гъар сеферда гъалибвал къачуналди, Европададин чемпионатда вичин алакьунар къалурдай ихтияр къазанмишна. Жегъилди улкведин хъянавай командадин тренерри вичик кутур умудар тамамвилелди кылииз акъудна.

Шамила чаз ихтилат авурвал, 80 килограммдин заланвал авайбурун арада лап къизгъин бягъсер кыле фена. Сифте женгина адан къаншардиз швед Джонас Розин экъечна. Ам лезгидилай 10 килограммдин залан тир. Ятлани, Россиядин спортсменди, къве "вазари" къимет къачуналди, ам клудна. Азербайжандин пагъливан Къадир Исмаиловалайни, гъикъван алахъунар авунатлани, Шамил Рамазанов кеве тваз алакьнач. Нубатдин сеферда Шамила гъужум авурла ва къачи кыл ягъайла, Къадир чилел аватна. Къазахстандин командадик квай Аскар Куандиевни чи ватангълидин къвачерин, гъилерин ягъунар галукайла, зайиф хъана. Судъяди мад Рамазанован гъил цавуз хкажна.

Финалда лезгидал мад швед туьш хъана. Даниэль Карлсон тежрибалу пагъливан тирди, адан гъар са гъерекатдай аквазвай. Чемпионвиллин твар къачунин къаст авай кведни сада-сад кеве тун патал алахъзавай, амма гъалибвиллин балл къазанмишдай ягъун арадал гъиз жезвачир. Тамашачийри, дустари, тренерри Шамилан руьгъ хкаждай гафар, эверунар тикрарзавай. Ингъе женгни эхирдиз къевезва, швед гъужумдиз физва, амма Шамила адан гъар са гъерекат хатасуз ийизва ва бягъс куьтягъ же-

квадин университетдин студент хъайила ва дагъвидин гъазурвал акурла, машгур тренер, дуньядин чемпион Максим Дедика Рамазанов вичин секциядиз къачуна. Адаз лезги гададин гъерекатрай адахъ гележегда рингда агалкъунар къазанмишдай бажарагъ авайди акуна. Тежрибалу тренер ягъалмишни хъанач.

Келунрив эгечлай къве вацралай Ш. Рамазанова киокушин каратэдай федерациядин машгур "Кайман" клубди тешкилай турнирда иштиракна ва вичихъ галаз бягъсини экъечлай пуд спортсмендизни гъилеринни къвачерин гъунар къалурна. Тренерди адалай пара разивална.

Зур йисалай Ш. Рамазанова 16-17 йисар хъанвай спортсменрин арада Россиядин къенкъевичвал патал кыле феи ачух турнирда иштиракна, рингдиз бягъсиниз экъечлай бурал гъалибвал къазанмишна. Финалда ада къуватлу ва тежрибалу пагъливан, Япониядин чемпион Аша Зараняхъ галаз вичин къуватар ахтармишна. Гъайиф хъи, чи жавандиз такъатар бес хъанач. Ам къвед лагъай чкадиз лайихлу хъана. Гъа са вахтунда адаз турнирда хъсан техника ва къаст къвалурунай кылдин диплом гана.

Майдин эхиррай Берлинда киокушин каратэдай дуньядин чемпионат кыле фида. Ана чи ватангъли Шамил Рамазановани иштиракда. Чи мурад сад я: чи пагъливандихъ дуньядин чемпионатдин куклуш муьтлуьгъардай устадвал, къуватар, къаст хурай!

# Игитдиз бахшай мярекат

ВОЛЕЙБОЛ

Ф. АБДУРАГЪМАНОВА

Чехи Гъалибвиллин 70 йис тамам хъуниз талукъ яз 4-майдиз Къилридин хуьре волейболдай Эсед Салигъован тварунигъ галай республикадин турнир кыле тухвана.

Мярекатдиз атанвай вири мугъманар, школьник Э. Салигъован тварунигъ галай Къилридин юкъван школадин виллик къватл хъайила, РД-дин лайихлу муаллимар тир Энвер Манчаровани Къайиб Къайибова Игитдин гуьмбетдал цуьквер эцигна, митинг башламишна.

Игитдин къегъалвилерикай Къилридин юкъван школадин директор Фарман Шихкеримов рахана, райадминистрациядин патай "Къурагъ район" муниципальный тешкилатдин кыл Замир Азизова, мукъва-къилирин, багърийрин патай Э. Салигъован хтул Гъажимурад Омаров, мугъманрин патай

Ботлих райондин спорткомитетдин председател ва "Дирибашвилляй" медалдин сагъиб Темирхан Дибиров, Къилридин юкъван школадин патай ученикар Арина ва Эрвина Шихкеримовая, Фарид Керимханова ва Камила Абдуллаева рахана.

Мярекатдин иштиракчийри - "Къурагъ район" муниципальный райондин кыл Замир Азизова, райондин администрациядин кыл Сефербег Гъамидова ва Хунзах райондин векилар тир Расул Мегъамедова, Гъамзат Пайзуллаева Игитдин памятникдал венокар эцигна.

Гуьгъуьнлай РФ-дин Гимн ягъункиди З. Азизовани Гъ. Омарова Игит Э. Салигъова чирвилер къачур куьгъне школадин дараматдин цал эцигнавай мемориальный къул ачухна.

Ахпа Сулейман-Стальский, Шамил, Ботлих, Хунзах ва Къурагъ районрин волейболдин командайрин арада акъажунар кыле фена.

Акъажунра гъалиб хъайи Шамил райондин команда гъи-

ляй-гъилиз къведай кубокдизни 70 агъзур манатдиз лайихлу хъана, 2-чка къур Ботлих райондин командадиз 50000 манат, 3-чка къур Къурагъ райондин дес-тедиз 30000 манат ва 4-чка къур Хунзах райондин командадиз 10000 манат гана.

Акъажунра хъсан алакьунар къалурай маса командайрин спортсменрини грамотаяр, медалар, рикел аламуькдай пишкешар гана.

Тафаватлу хъайи спортсменар Кемран Хариеваз, Рамиз Велибегаваз, Эльдар Гъасановаз, Алимегъамед Алиеваз, Шамил Гуьсейноваз, Мегъамедкамил Жаватхановаз ва турнирдин кылин судъявал авур Курамегъамед Курамегъамедова райондин идарайрини тешкилатрин патай пишкешар гана.

Турнирдин эхирдай рахай Темирхан Дибирова тешкилатчийриз ва куьмекар гайибуруз сагърай лагъана. Райондин регъбер Замир Азизова турнирдин вири иштиракчийриз Гъалибвиллин сувар мубаракна.



## Милош Земана гьисабзавайвал...

Къад йисалай Россия Европадин союздин член хьун мумкин я. Чехиядин президент Милош Земана, "Коммерсантъ" газетдиз интервью гудайла, ихтын фикир лагъана.

"Месела, Россия Европадин член хьун мумкин я. ГьикI лагъайтIа, чи экономикайри сада-сад алава хьийизва, Россиядихъ алай аямдин технологийрин игътияж ава, Евросоюздихъ - энергетикадин ресурсрин", - лагъана Земана. Гъа са вахтунда ада инанмишвал



авуна хьи, Россияда демократия ава, гьикI лагъайтIа, ана азад сечкияр, оппозиция, центральный органрин бязи везифаяр чкайрин органрин ихтиярда ава, регионри чпи чеб идара ийизва.

Чехиядин президентди гьакIни Россиядиз талукъ яз эцигнавай къадагъяр алудунин гьакIиндайни мад сеферда лагъана: ада къейдна хьи, Украинада гьалар къайдадик ахкатуни ихтын мумкинвал гуда. Земанан фикирдалди, эцигнавай къадагъяр тамандаказ 2015-йисан эхирдалди алудун мумкин я.

Украинадин гьакIиндай лугъудайла, Земана инанмишвал авуна хьи, и улкведи бейтереввал хуьн лазим я. НАТО-дин са бязи членриз, Германия ва Францияни кваз, Украина Альянсдик экечIна кланзавач, къейдна Чехиядин регъберди.

Гъа са вахтунда Земана Донбасда киле физвай чурьукда Россияди иштирак авун мумкин я лагъана. "За и чурьук 1930-йисара Испанияда киле феийи граждандяведихъ галаз гекъигда. Ана са терефдихъай женг члугвазвай са терефдин пад Германияди ва Италияди хуьзвай, муькуь патахъай а дядеда Советрин Союзди ва Францияди иштиракзавай. Им испанвийри испанвийрин аксина киле тухвай дяде тир. Гъа са вахтунда ана кве терефдизни къецепатан улквейри куьмек гузвай. И дуьшуйшда лагъайтIа, зун тамандаказ инанмиш я хьи, Россияди жуьреба-жуьре къайдайралди Донбасдин тереф хуьзва, амма ада аниз армия рекъе тунвач", - гъавурдик кутуна ада.

РагъакIидай патан са жерге улквейри Донбасдин ополченцийрин тереф хуьзва лугъуз Россиядик тахсирар кутун давамарзава. Россиядин терефди лагъайтIа, и кар хиве къазвач, и кар субутардай са гьихътин ятIани делилар авач лугъузва. Кремлди са шумуд сеферда малумарна хьи, Россия Украинада чурьук хьунин терефдар туш ва ам Украинади политикадин ва экономикадин четинвилер алудун патал алахъзава.

## Наркотикар гьунай - 16,5 йис

Индонезиядин Бали вилайтдин судди 11-майди островдиз наркотикар гьиз чалишмиш хьунай россияви Александра Магнаевадиз 16 йисни зур кар гана ва Индонезиядин 10 миллиард рупийдин къадарда аваз (770 агъзур доллар) жерме авуна. Идан гьакIиндай, Индонезияда авай Россиядин посольстводин малуматдал асаслу хъана, "Цийивилер" РИА-ди хабар гана. "Посольстводи Рос-



сиядин граждандиз лазим тир консулвилдин куьмек гун давамарда ва дустагъда жедай вахт Индонезиядин ва международный праводин къайдайрив къадайди хьунал гьузчивалда", - къейдна дипломатвилдин векилханадин пресс-секретарь Идаят Насибова.

Балидин аэропортуни таможнядин начальниди виликрай малумарайвал, россиявидин гафаралди, и кардал ам, яни наркотикар Азиядин маса улквейриз тухунал, фадлай машгул жезвай, амма островдал наркотикар ада сифте яз гъана. Прокуратурадин векилди силис киле фидай вахтунда къейд авурвал, Магнаевади вичин гьерекаралди Индонезиядин жележегдин несилрин сагъламвал кьурхулувилик кутуна ва туристар къевезвай курорт тир Балидин тIварцIел леке гъана.

Индонезия наркотикриз акси кIеви законодательстводалди машгул я. Улкведин властри и кар наркотикар законсуздаказ кардик кутунин жигъетдай авай къетIен гьаларихъ галаз алакьалу ийизва: абурун делилралди, наркотикар ишлемишункиди гьар юкьуз 50-дав агакьна индонезивияр рекъизва.

Анжах алай йисуз Индонезияда наркотикар законсуздаказ маса гуз хъайи са шумуд кас жазаламишна. Гъа икI, 28-апрелдиз Австралиядин кве гражданин гуьллемашина. Идалай гьугъуьниз Австралияди Индонезиядай вичин посолдиз эвер хгана.

## Гуьлле гана

Луганский областдин Крымское хуьруьн патав Украинадин армиядин аскерди гьалатI хъана, ОБСЕ-дин мониторинговый миссиядин махсус кьуллугъчийриз гуьлле гана. Идан гьакIиндай и миссиядин сайтдин организациядин докладда малумарзава.

Чурьук 10-майди арадал атана. Миссиядин членар галай патахъ АКМ-дай 3-5 сеферда яргъалди гуьлле гана. ОБСЕ-дин кьуллугъчийрикай садазни зиян хъанач.



Крымскоеда авай воинский соединенидин командирди гьугъуьнлай миссиядин членриз суьгъбет авурвал, гуьлле гайиди адан гьикIик квай аскер я. "Чаз миссия къевезвайдан гьакIиндай са жуьрединни малумат авачир, гъавилай аскерди вич туьнтдаказ тухвана ва тагъкимардай гуьлле гана", - кхьенва командирдин докладда. Къейдзава хьи, ада ОБСЕ-дин кьуллугъчийривай багъишламишун тIалабна ва абурун мад хатасузвилек акатдач лагъана хиве кьуна.

Идалайни гъейри, докладда лугъузвайвал, 9 ва 10-майди миссиядин членри гьам къуват гьиле авайбурун, гьамни чпи-чеб малумарнавай Донбасдин халкъдин республикайрин ополченцийрин гьузчивилик квай районра залан техника санай - масанал тухузвайди акуна.

Донбасдин территориядал чурьук ислягъвилелди къайдадик кутунин жигъетдай са жерге серенжемар киле тухунин патахъай 12-февралдиз Минскда рахунар киле тухудайла меслят хъанай. Терефар сад-садал гьалтзавай цIарцIелай артиллерия ахкьудунин, гуьлле гун акъвазарунин, гьакIни есирда кьунвайбуру дегишар хьувунин гьакIиндай икьрар хъанай.

## Порошенкодин малумат

Украинадин президент Петр Порошенкоди малумарайвал, къуват гьилевайбуру Донбасда секинвал танкариз акси оборона къуватлу авун патал ишлемишна. Идан гьакIиндай, "Интерфакс - Украинади" хабар гузвайвал, Порошенкоди ам Черниговский областда авай Украинадин яракьлу къуватрин "Десна" тIвар алай учебный центрадиз феийи вахтунда лагъана.



Президентди суьгъбет авурвал, разведкадин делилралди, душмандихъ гьужумун патал танкарин колоннаяр ишлемишдай ният ава. "Украинадин яракьлу къуватриз душман алай вахтунин яракьдалди къаршиламишдай мумкинвал ава", къейдна ада. Порошенкоди алава хьувуна хьи, Донбасда авай са бязи частари танкариз акси ракетин комплексар (ПТРК) "Ступна-П" къачунва. Идалайни гъейри, майдин эхирра, адан гафаралди, армиядиз "Барьер" ПТРК-яр ва вини дережадин дуьм-дуьз минаяр, гуьлле гун идара ийидай алай аямдин системаяр къевез башламишун лазим я.

Украинадин президентди къейд авурвал, "Укроборонпромдилай" Россиядин комплектамишдай шейэрикой тамандаказ отказиз алакьна, хабар гузва УНИАН-ди. Донбасда яракьлу чурьук киле физвай зонада секинвал февралдин юкьварилай давам жезва. Гуьлле гунин режим акъвазарун "Нормандиядин дестедик" акатзавай 4 улкведин регъберин рахунрин нетижа я.

## Эменни вахчудай ният ава

Эрменистандин Апостольский килисади Туьркиядин суддин органриз Туьркияди Эрменистандин агъалияр геноциддик кутур Дуьньядин сад лагъай дядедин вахтунда ва ам куьтягъ хъайидалай гьугъуьниз тулкI авур эменни вахтунин гьакIиндай иск малумарда. Идан гьакIиндай, "Америкадин сес" радиостанциядиз интервью гудайла, вири эрменийрин католикос II Гарегина малумарна. Суддин иск алай вахтунда юристрин ва экспертрин международный дестеди гъазурзава.

Алай вахтунда архивдин вири документар, территорияр, эрменийринбуру тир эменни чирзава. И карди бес къадар къуватар ва муькуьфдивди кIвалах авун истемиззава. Туьркиядин властриз, Туьркиядин суддин инстанцийриз искдин жуьреда вугудай юридически бинеламишнавай талукъ документ гъазурзава", - гъавурдик кутуна католикосди.

2015-йисан апрелдиз эрменийрин апостольский килисадин Киликийский католикосатди эменни вахтунин гьакIиндай иск гъаз Туьркиядин Конституционный суддиз арза авуна. Киликийский католикосатдин резиденция Сис шегъерда ава (алай вахтунда и шегъердиз Козан лугъузва). 1921-йисуз Туьркияди католикос II Саакъ улкведин территориядай экъечIун патал кве югъ ганай. Католикосат сифте Иерусалимдиз, анайни Алепподиз, Дамаскдиз, Кипрдиз акъуднай. 1930-йисалай Киликийский католикосат Ливандин Антилеасда ава.

1915-1923-йисара эрменияр кьирмишай



## Рекъемар

- 1941-1942-йисарин къвед лагъай паюна улкведин РагъэкъечIдай патаз **17 миллион кас, 2600 кархана** ва миллион тоннралди промышленностдин тадаракар кучарна.
- Ватандин Чехи дядедин гьар са вацра Яру Армиядиз **70 миллион чар** агакьарзавай. Дядедин вири йисара абурун къадар **6 миллиарддив** агакьана.

ЦБ-дин курсуналди къени юкьуз:

1 доллар - 51,00 манат,  
1 евро - 57,11 манат,

вахтунда Туьркиядин къушунри виш агъзурралди инсанар чпин кIвалерай акъудна. Яшамаш хьун патал виже къведай шартIар авачир районриз акъудуни Туьркиядин эрмени агъалияр гзаф къадарра телеф хьунал гъана. Вичин нубатдай яз, Туьркияди геноцид киле тухун хиве къазвач. Эрменияр геноциддик акайтиди дуьньядин хейлин улквейри ва международный тешкилатри хиве кьуна ва пислемемишна, абурун арада Россия, Франция, Италия, Нидерландар ва Швейцария ава.

## Ихтиярар хуьдайбуру Васильевадин патав

Общественный гьузчивалдай комиссиядин ихтиярар хуьдайбуру "Оборонсервисдин" делодай дустагнавай Евгения Васильевадин ва маса дустагнавайбурун патав 6-нумрадин "Печатники" СИЗО-диз фена ва "Москвдин комсомолец" газетдиз Минобороначин виликан кьуллугъчинди яшайишдилай, ам дустагъдин режимдихъ галаз вердиш жезвай гьалдикай, са камерада авайбурухъ галаз авай алакьайрикай суьгъбетна.

Евгения Васильева махсус блокада ава. Икьван чIавагди ана Украинадин летчица Надежда Савченко ацукьнавай. Кьуд касдиз гьисаба кьунвай камерада пуд дустагъ ава. Васильевади кьулайсуз, вини гъавадин нараяр кьунва, гьикI лагъайтIа, камерада авайбуру адиз чпин чка ганач. Камерада телевизор ва вентилятор ава, амма холодильник авач.

Ихтиярар хуьдайбурун гафаралди, дустагъда хьунин къайдаяр чIурзавайди аквазва: Васильевадиз тапочкаяр, чими партал ганвач, ам ксузвай мес акьван кьелечIди я хьи, кроватдин ракъун сетка адан беденда гъатзава. Комиссиядин членри дустагъда авайди СИЗО-дин туьквендай продуктар заказдай ва передачаяр къабулдай къайдайрин гъавурдик кутуна.

Васильевади, вичивай кроссовкайрин багъар вахчуна лугъуз, парталар кьурурун патал еб, гьакIни сят гузвач лугъуз шикаятна. Идалайни гъейри, адиз гьилин кикерихъ гелкъведай алатни ганвач.



Васильевади вичиз спортдал машгул жедай ва библиотекадиз фидай планар авайдакани суьгъбетна. "Халкъдин махар кIелда, абура хейлин мергьяматлувал, чимивал ва гуьречгвал ава. За махсус ширералди шиклар члугвазвайди я. Ина и кIвалах ийиз хьун мумкин туш. Идалайни гъейри, зун шикл члугвадай шейиниз килигунни лазим я эхир. Ина жув алдахардай, руьгь кутадай са шейни авач", - къейдна Васильевади.

2010-2012-йисара сифтедай оборонадин министрдин аппаратдин, ахпа военный ведомстводин эменнидиз талукъ алакьайрай департаментдин киле хъайи Евгения Васильевадиз 2012-ноябрдиз кIвалин дустагъ атIана. Адак "Оборонсервисдин" дело лугъудайдан сергъятра аваз Минобороначин эменни коммерциядин кьурулушриз агъуз тир кIиметрай маса гунай тахсир кутунай. 2015-йисан 8-майди Васильевадиз 5 йис кар атIана. "Оборонсервисдихъ" галаз арадал атай чурьукди и делодай шагъидвилдин ерида авай Анатолий Сердюковни министрдин креслодай акъатдай чкадал гъана.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гъазурайди - Шагъисмаил ГЪАЖИМИРЗОВ



# Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:  
РД-дин Гьукумат

367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР  
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН  
ЗАМЕСТИТЕЛЬ  
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ  
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН  
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -  
ЖАБАБДАР СЕКРЕТАРЬ  
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ  
65-00-61

## ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН  
Н. М. ИБРАГЪИМОВ  
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН  
Ж. М. САИДОВА  
65-00-59

КУЛЬТУРАДИННИ  
ЛИТЕРАТУРАДИН  
М. А. ЖАЛИЛОВ  
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН  
А. Х. ГЪАМИДОВ  
65-00-63

ИНФОРМАЦИЯДИН  
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ  
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ  
65-00-62

КАССА  
65-00-58

ЖАБАБДАР КОРРЕКТОР  
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ  
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР  
Х. ШАЙДАБЕГОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 18.30

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,  
Пушкин куъче, 6.

**Тираж 8279**

Макъалар редакцияди туькьур хъйизва. Макъалайриз рецензия гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле закондательстводал амал авунал гузчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъяй РФ-дин Федеральний къуллугдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,  
1 Петров проспекта, 61,  
7-мертеба.

И - лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД  
Отделение - НБ РД г.Махачкала  
БИК - 048209001  
ИНН - 0561051314  
Р/Сч - 40601810100001000001  
Л/Сч - 20036 Ш60090

## Мубаракрай!

"Просвещение" фондунин Президент,  
меценат, камаллу муаллим  
Магъмуд Абдулжеллилович АБДУЛКЕРИМОВАЗ:

Магъмуд муаллим!  
Ви рухвайрин ад акваз,  
Чун бахтлу я,  
Ви майвайрин дад акваз.  
Инсан къуьзубъ жеч,  
Ик! ац!ай гад акваз!  
Хк!ан жеда ам виш сефер  
Мад акваз!..  
Эхъ, амукьда ви къул  
Михъи къизил яз!  
Осман я ам ва гъак!  
Абдул-Желли я!  
Ви ирс даим яшлу я,  
Ва гъик! жегъил я!..



ВУН ХАЙИ ЮГЪ ТЕБРИКЗАВАЙ  
"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" РЕДАКЦИЯДИН КОЛЛЕКТИВ.

Гъ Медицинадин илимрин кандидат, т!вар-ван авай  
духтур-кардиолог, зурба ватанперес ва инсанперес,  
хъсан буба ва дуст  
Абумуслим Саидагъмедович ГЪАЖИКЪУЛИЕВАЗ:



Сагъвиллин - сердер,  
Мердвиллин - мердер,  
Михъивал - эмбер,  
Чехивал - Гуьлгер...  
Ваз чи тебрикар,  
Чи руьгъ, чи жигер!  
Сагъ яз, рик! яз шад,  
Хуьх илгъамдин чад,  
Инсанвиллин ад  
Вине хъурай мад!  
Хва яз ва халу,  
Багърийрин даду,  
Суфра яз дулу,  
Гъамиша варлу,  
Нур алаз, зарлу,  
Хъурай агъваллу!

ВИ ЧЕХИ ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ ХИЗНАР,  
БАГЪРИЯР, ДУСТАР.

## Гъалар къвердавай ч!ур жезва

Ракъун рекъерин переездрал сабур ва къайдаяр хуьникай газетдин чинрилай чна дат!ана лугъзва, пешекарар рахурзава, амма анра бедбахтвилерин къадар т!имил жезвач. Чи агъалийрик виринра тади ква, амма рекъера тади къачун дуьз къвезвач. Майдин сифте къилера Дербент райондин "Хазарский" т!вар алай ракъун рекъин переезддал арадал атай дуьшубшдини адан пат!хъай шагъидвалзава.



- Анал "К!А" автомашинни поезд сад-сада акъуна ва улакьдин рулдихъ галайди гъа чкадал къена. Поездда хасаратвилер хъайибур авач. Ам Россиядинни Азербайжандин сергъят галай патахъ физвай поезд тир, - хабар гана МЧС-дин векилди.

Махачкъала региондин инфраструктурадин Дирекциядин начальник Сиражудин МАГЪАДОВА редакциядив агакъарай делилрайни аквазвайвал, гъалар къвердавай ч!ур жезва.

- 6-майдин пакамахъ вири къайдадик квай переезддал па-

рар дашмишзавай поезддик ВА3 2106 маркадин улакь акатна. Улакьдин рулдихъ 23 йис хъанвай жегъил Амиралиев М.К. галай. Поездди ва переезддал алай махсус тадараки гузвай ишарайрал амал тавуна улакь идара авур ада ПДД-дин 15.3-къарардин къайда ч!урна ва нетижада са кас телеф хъана, къвед залан хирер алаз больницадиз агакъарна.

2015-йисуз Махачкъаладин территориальный управленида 6 авария хъанва. Шаз и девирда 5 авария хъанай. Алай вахтунда Кеферпатан Кавказдин ракъун рекъерал 20 ДТП арадал атанва. Абурукай 30 процент Дагъустан Республикадал гъалтзава. Нетижада къве кас къена ва къудал хирер хъана.

Играми водителар! Мад сеферда эзберуниз мажбур хъанва: ракъун рекъин переездлар лап халату чкаяр я. Мукъаят хуьх ва къайдайрал чарасуздаказ амал ая. Гъикъван чалишмишвилер авурт!ани, гъерекатда авай поезд садлагъана аквазариз жедач. Квез куь ва багърийрин чандин къадир хуьх! Къуй герек чкадив куьн са шумуд декъикъадин геж агакърай, амма тади акатна переездрайлай эляч!униқди физвай чкадив ерли агакъ тавунин мумкинвал гзаф я! - кхъенва вичин чарче Сиражудин Магъадова.

## Манийрин фестивалъ "Европа - Россия - Дербент - Азия"

Ихтин лишандик кваз 18-майдиз Дербент шегъерда, анин къилин майдандал йикъан сятдин 4-даз жегъилрин манийрин Международний фестивалъ къиле фида. Ам Дербент шегъердин 2000-йисан юбилейдиз талукъарнавайди я.

Фестивалдин тешкилатчияр яз РД-дин культурадин министерство, Республикадин халкъдин яратмишунрин къвал, Дербентдин "Нарын-Къеле" - тарихдинни архитектурадин ва художественный музей - заповедник, Дуьньядин культурайринни динрин тарихдин музей, "Дербент шегъер" ва "Дербент район" муниципальный тешкилатар, абурун культурадинни печатдин, динрин ва милли алакъайрин рекъяй управленийар, Республикадин учебно-методический центр, Дагъустандин М.Джемалан т!варунихъ галай художественный училище, Табасаранрин государственный драмтеатр экъечнава.

Фестивалдин иштиракчияр яз, ана Москвадай, Астрахандин областдай, Ставропольский крайдай, Азербайжан Республикадай, Дербент, Буйнакский, Гергебил районрай, Махачкъала, Дербент, Къизляр, Хасавюрт ва маса

шегъеррай атанвай коллективри ва къилдин манидарри иштиракда.

Фестивалдин сергъятра аваз Дуьньядин культурайринни динрин тарихдин музейда Россиядин халкъарин адетдин культурайрин центрайрин къвалахдин метлебдиз талукъарнавай конференция тешкилда. Идалайни гъейри, ана аялрин искусствойрин школайрин ва училищейрин тербиячийрин, гъак!ни Дербент, Къурагъ районрай атанвай школьникрин, Махачкъала, Даг!Огни, Избербаш шегъеррин художественный училищейра ва ДГПУ-да къелзавай студентрин шикилрин - плакатрин выставкани жеда. Абур вири Дербент шегъердин 2000-йисан тарихдиз талукъарнавайбур я.

Санлай къачурла, и фестивалдин къилин метлеб аквалтзавай жегъил несилар яратмишунрин сирерал желб авун ва абурун алакъунар виликди тухуниз куьмек гун, жегъилар ватандашвиллин, интернационалиствилин руьгъдал алаз тербиялавишун, жуьреба-жуьре коллективрин арада алакъаяр мягъкемарун я.

Республикадин халкъдин яратмишунрин къвал

## Конкурсар къиле тухвана

Желли ЖЕЛИЛОВ,  
Бут-Къазмайрин юкъван  
школадин муаллим

Мегъарамдухъруьн райондин методкабинетди Бут-Къазмайрин юкъван школада "Viva et Victoria" т!вар алай конкурс тухвана .

Школайра гъалиб хъайи 5-11-классра къелзавай аялри, абурун руководителри, РУО-дин къилин инспектор Н.М.ГЪУСЕЙНОВА къиле аваз жюридин членри 29-апрелдиз конкурс тухун патал къулай шарт!ар яратмишнавай актовый залда чпиз чкаяр къуна.

Лагъана къанда, Бут-Къазмайрин юкъван школада ингилит тарсар тухузвай Ф.АГЪМЕ-

\* \* \*

М.АГЪМЕДОВА

И мукъвара Къурагъ райондин школайрин арада ватанпересвиллин темадай конкурс къиле фена.

5-11-классра къелзавай аялри иштираккай ам ц!и Ватандин Чехи даяеда гъалиб хъана 70 йис тамам хуьниз талукъарнавай. Ана Хпукъьрин, Хверезжин ва Хуьрехуьруьн школар квачиз амай вирибуру иштиракна. Иниз хейлин муаллимар, образованидин отделдин векилар атанвай. Лугъун лазим я, фестивалдиз райондин вири школайрин гъевескар коллективар хъсандаказ гъазур хъанвай.

Фестивалъ-конкурсда 1 ва 2-чкаяр Къурагърин 1 ва 2-нумрайрин юкъван школайрин ва Маллакентдин юкъван школадин, 3-

ДОВАДИ, Д.ЖЕЛИЛОВА, Р.ВЕЛИМУРАДОВАДИ 10-классдин аялрин куьмекдалди гъар жуьредин стандар гъазурна, М.МАМЕДЯРОВА компьютердин технологияр кардик кутуна.

Конкурс Мегъарамдухъруьн 1-нумрадин школадин аялри ингилит ч!алал тухвана. Анал Филерин ва Бут-Къазмайрин аялри ингилит ч!алал манияр лагъана.

Аялри ингилит ч!алал рахазвай улъквейрин шаирринни писателрин эсерар къелна, абурун медениятдикай, уьмуьрдикай суьгъбетна.

Нетижада 5-8-классрин арада Советский хуьруьн школади 1-лагъай чка, 9-11-классрин арада Къеп!ир-Къазмайрин школади 1 ва Бут-Къазмайрин школади 2- чкаяр къуна.

чка Къуьхуьрринни Ашарин юкъван школайрин коллективри къазанишна.

Къурагърин 1-нумрадин юкъван школадин ученица Алина Абдурагъманова, Къеп!иррин юкъван школадин ученица Зуьгре Жалилова, Маллакентдин юкъван школадин ученица Тамилла Рамалданова, Къуьхуьррин юкъван школадин ученик Жаруллагъ Фейзуллаев, Къурагърин 2-нумрадин юкъван школадин ученица Амина Мусаева, Квардалрин школадин ученик Садир Халилов, Шимихуьруьн юкъван школадин ученица Малвана Асварова, Хпезжин юкъван школадин ученик Имран Рамазанов, К!ирийрин школа-интернатдин ученик Рамазан Тагъиров, Аладашдин юкъван школадин ученица Маизат Мемеева ватанпересвиллин манияр лугъунай тафаватлу хъана.